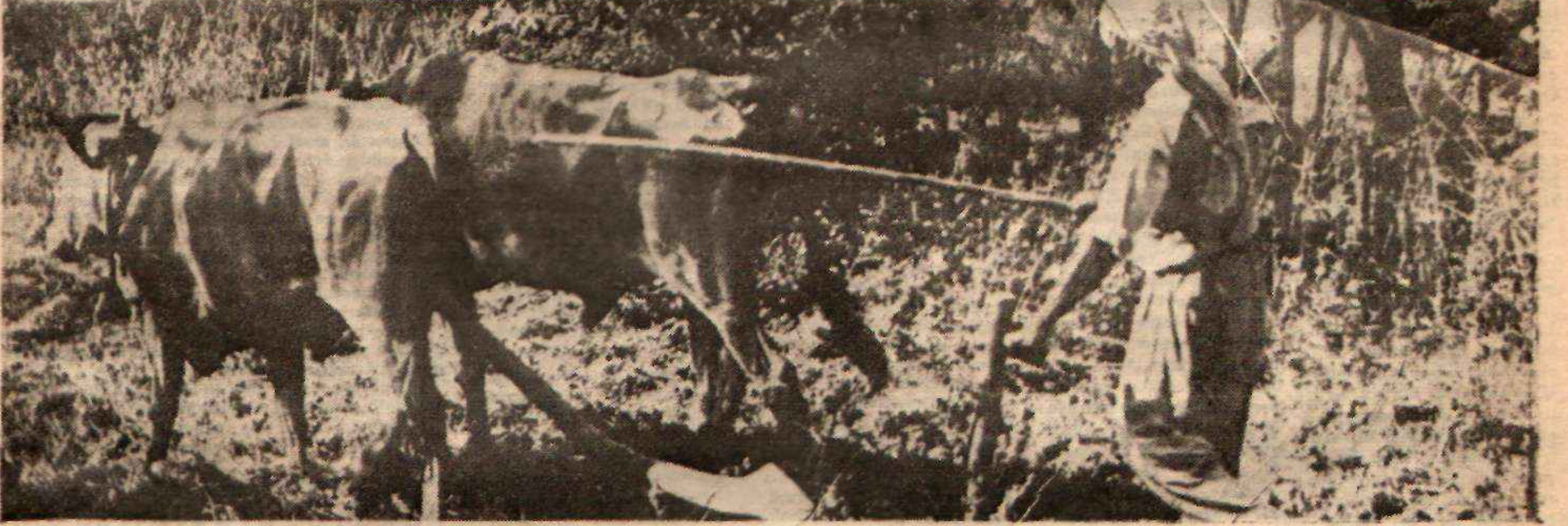
YÖN

HAFTALIK GAZETE

Hürriyet içinde SOSYALİZM

YAZAN: Başbakan Dr. Jagan

HÜKÜMETİN GİZLEDİĞİ YENİ BİR VESİKA

JACOBY RAPORU

Yıl: 1- Sayı: 50 — 28 Kasım 1962 — 100 Kuruş

Bay Cura'ya

Bay Cura, üç beş kişilik ekibiyle geçen yaz Aydında ki (Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu) toplantısına katılan, seçilme ümidini yitirince bu toplantı ve yapılan seçimler nizami değildir diye ortalığı karıştırmak isteyen bir hukukçudur. Hem öyle bir hukukçudur ki katıldığı federasyon toplantılarında daima dediğini yaptırmış, isteğine aykırı sonuçlar çıkınca hukuk çiğneniyor diye feryadı basmağa alışmış bir hukukçu. Aydın toplantısından zaten hoşnut olmayan bu meslektaşımızın yüzünü güldürecek iyi bir olay cereyan etti. Tam o gün Ömer Lütfü Bozcalı adında bir senatör Kayseride Türk öğretmeni komünisttir. O sebeple dilekleri Mecliste kabul edilmemektedir dedi. Haber Aydına geldiğinde bütün öğretmen arkadaşlar heyecanlanmıştı. Hattâ baygınlık geçiren birkaç kişi oldu. Hepimiz protesto ediyorduk. Yalnız Bay Cura arka sıralara yaslanmış tebessümle arkadaşların heyecanlarını izliyordu. Yüzü biraz solgundu. Bir çok tartışmalardan sonra sessiz yürüyüşe karar verildi. Biz Atanın huzurunda sevgi duruşuna hazırlanırken Bay Cura yanındaki bir arkadaşıyla Aydın garından Ömer Lütfü Bozcalıya tebrik telgrafı çekmeğe gidiyordu. Aydında uğradığı ağır yenilgiyi bir türlü hazmedemiyen arkadaşımızın bir ve iki nolu bildirileri bu psikolojinin tesiri altında kaleme alınmış, içinde en ufak da olsa bir gerçek payı olmayan karalamalardır. Bildiri adını verdiği bu karalamalar hiç kimsenin fikri alınmadan, kimseye sorulmadan bastırılmıştır. Mahkemelik olan bu derneğin hayali başkanlığını yaparak en temiz öğretmenlere çamur atmağa devam etmektedir. Bir bakıma Cura derneği diybileceğimiz Ankara Öğretmenler Derneğinin hoş bir hikâyesi var. Belki Taşradaki öğretmen arkadaşlarımız merak ederler, kısaca özetliyelim. Cura neden hep başkan olur? Efendim, bu arkadaşımız Millî Eğitim Bakanlığında, ilk öğretim umum müdürlüğünde görevlidir. İşi icabı, merkezdeki bütün öğretmenleri, özellikle başöğretmenleri baskısı altında tutabilmktedir. Ne zaman bir seçim olsa başöğretmenleri sudan bir sebeble toplamakta, kapalı bir ifade ile kendisini desteklemelerini baş öğretmenlerden istemektedir. Tabii ki onlar da belki bir zararı dokunur düşüncesiyle Curayı memnun etmeğe çalışmaktadırlar. Bununla beraber gerçekleri iyi gören, şunun bunun kulu kölesi olmayı şiddetle red eden, gözünü budaktan sakınmayan mert yaradılışlı öğretmenler çoktur. Onlar kimsenin tesiri altında kalmadan özgür davranışlarını sürdürmekte, oylarını diledikleri gibi kullanmaktadırlar.

Şimdi Bay Curanın Federasyon yöneticilerine karşı açtığı iftira kampanyasından örnekler verelim. Federasyon başkanımız ve Aydın Milletvekili Sayın Şükrü Koç'un bir yazısını almış. Bu yazıda sosyalizm geri kalmış ülkelerin kalkınması için zaruri görülüyormuş, kapitalist düzenin yavaş yavaş çöktüğü ileri sürülüyormuş. Tamam efendim işte bu komünistlik demekmiş. Gördünüz mü işlek zekâyı, şıp diye nasıl da bilir. Hiç bir idare heyetine nasip olmayan bir sevgi ve takdirle seçilen arkadaşlarımız ve Başkan Şükrü Koç için yapılan saldırıların birincisi bu. Sonra Federasyon daha ilk oturumunda, ikiliği tasvip etmediğini bilhassa belirtmiş, geniş halk kitlelerinin eğitilmesi, insan gibi yaşamak olanaklarının gerçekleşmesi için eğitim düzenimize daha canlı bir havanın getirilmesi dileğinde bulunmuştu. Cura bunu tercüme etmiş. Bakın nasıl olmuş. Biz Köy Enstitülerinin yeniden kurulmasını istiyormuşuz. Böylece köy çocuklarını şehir çocuklarından ayıracak, köy şehir öğretmeni ikiliğini ortaya koyacakmışız. Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerden başka kimseyi beğenmiyormuşuz. Öğretmenleri biribirine düşman etmeğe çalışıyormuşuz. Gördünüz mü iftira denen dil nerelere kadar uzanıyor? En mâsum insanları bile nasıl kara gösteriyor. Oysa iftiraya yeltendiği öğretmenler, en az on—onbeş sene Anadolunun en ücra yerlerinde çalışarak çevrenin sevgisini kazanmış, alnı açık kişilerdir. Kabiliyetleri ve seciyeleriyle kendi sahalarında birer kıymet olduklarını isbat etmişlerdir. Bay Cura üstadı Tevfik İleri'den milliyetçilik dersi öğrenirken, sonradan yüksekten yüksekten milliyetçilik nutukları atarken bizler gerçek milliyetçiliğin en güzel örneklerini Anadoluda veriyorduk. Milletin cehaletinden yararlanarak milliyetçilik paravanası arkasına gizlenip şuna buna çamur atma yarışı hiç bir derdimizi gidermiyecektir. Bu yolun terk edilme zamanı çoktan gelip geçmiştir. Sayın Şükrü Koç'u ve idare heyeti üyelerini halk oyu önünde suçlandırarak emellerine ulaşacaklarını sananlar yanılıyorlar. Bu gibi taktikler, kendisini yurt hizmetine bilinçli olarak adayan, halkın içinden çıkıp halk için çırpınan insanları daha güçlü yapar.

Bay Cura, Millî Federasyon yöneticilerine karşı giriştiğiniz iftira kampanyasını durdurunuz. Mücadelenizi daha efendi yollardan olgun bir hava içinde sürdürünüz. Denediğiniz metot çoktan ilginçliğini yitirdi. Bayatlamış ve işe yarayan bir yanı kalmıyan taktikle iyi sonuçlar alamıyacaksınız. Eyyamcıların, gericilerin, mahalle mektebi savunucularının gücü yüzde yüz Atatürkçü Federasyon yöneticilerini susturmağa yetmiyecektir. Hürmetlerimizle.

Mustafa Asım HISIL

Ankara Öğretmenler Derneği idarecilerine açık mektup

Beyanname yayınlamanın moda olduğu şu günlerde, sizin de bu modaya uyarak yayınlamış olduğunuz 23/10/1962 tarihli ikinci beyannamenizi aldık. Beyanname şekil itibariyle ciddi bir yazı olmasına rağmen, muhteviyatı itibariyle bir mizah hikâyesi olmaktan ileri gidememiş. Dudaklarımızda buruk bir tebessüm bırakmaktan başka bir tesir icra etmedi.

Şurasını önceden belirtmeliyim ki söylemek istediğinizi açıkca ifade etmek istememişsiniz. İyi niyetli kimseler olmadığınız, bunu kendiniz de idrak ettiğiniz için maksadınızı çok gizli — kapaklı yollarla ifade etmeye çalışmışsınız. Beyannamenin esas gayesinin öğretmen camiasında birlik ve beraberliği temin etmek olduğunu belirtmeye çalışıyorsanız da, aklıselim sahibi bir kimse için hakiki gayenin ne olduğunu anlamak pek güç değil. «Millî Federasyon Yöneticileri ile beş — on kişi, Köy Enstitüsü mezunu ve Öğretmen Okulu mezunları diye öğretmenleri ikiye ayırmak istiyorlar» diyor, Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler hakkında ılıman lâflar ediyorsunuz fakat diğer taraftan; Köy Enstitülerinin yeniden açılması fikrine karşı cephe almaktan, Köy Enstitüsü mezunlarını fikri gelişimini tamamlıyamamış öğretmenler olarak sınıflandırmaktan ve sağlam bir inanca sahip kimse değiller demekten kendinizi alamıyorsunuz...

Bir taraftan birlik ve kardeşlikten bahsederken diğer taraftan, mesleki sahada, fikir ve edebiyat sahasında sivrilmiş Enstitü mezunu meslektaşlarımıza kara sürmeğe yeltenmekle ve seçimle iş başına gelmiş, öğretmen kitlesinin ekserisinin sevgi ve itimadını kazanmış Federasyon idarecilerimizi Komünistlikle suçlandırmağa kalkışmakla ve sırf idarecileri Enstitü mezunları oldu diye Federasyonu devirmek istemekle öğretmenler arasındaki birliği, beraberliği zedeleyen; Milliyetçi öğretmenler, komünist öğretmenler diye öğretmenleri ikiye ayırmak, birbirine düşman etmek istiyenler siz değil misiniz?

Artık Federasyon idarecileri bakanlığa yaranarak rahat koltuklar ve üst dereceler ele geçirmek sevdasında değiller. Meslekdaşlarının haklarını korumak ve bakanlığın çalışmalarına ışık tutmak istiyorlar ve bu vazifelerinin, insanlıklarının bir icabı. Eski Federasyon idarecilerinin devrilme nedenini de burada aramak lâzım. Öğretmenlerin refah içerisinde yüzdüklerini söylemeğe sıkılmıyor musunuz?

Gelelim bildirinin yayınlanmasındaki gayeye: Yıllardan beri Federasyonun idaresi sizin ve sizin taraftarlarınızın elindeydi. Bakanlığa yaranabilmek için gayenizi unutup dalkavuklukta birbirinizle yarış ediyordunuz. Bu suretle yağmacılık ve kapmacılık devri hükümetlerinin gözüne girerek bakanlıkta birer koltuk temin ettiniz. Koltuğu olanlar yerlerini iyice kuvvetlendirdi. Bunu sezen meslektaşlarınız bu sene Aydında yapılan kongrede taraftarlarınızı alaşağı ettiler ve yerlerine haklarını arayacaklarına, vazifelerini yapacaklarına inandıkları şimdiki Köy Enstitüsü asıllı Federasyon idarecilerini seçtiler. Seçilen yeni idareciler geçmiş yıllarda yapılan haksızlıklar üzerine eğilip, yapılan hâtaların tamiri için bakanlığı zorlamaya başlayınca endişeleriniz arttı. Öğretmen okulu mezunu öğretmenler, Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler diye bir ayrılık çıkararak ve Federasyon ederek onların çalışmalarını tesirsiz hâle getirmeyi düşündünüz. Böylece bu ayrılık ve kaynaşmadan istifade eder, ya Federasyonun idaresini tekrar ele alır ve ya Federasyonun içerisinde Federasyon kurarız, diye düşündünüz değil mi?..

M. Naci YAVUZ

Basından

Akbaba

Damat beyaen özel sektöre :

İMDAAAAT!..

Can kurtaran yok muuuu?.. İmdaaaa!... İmdaaaat!..: İmdaaaat!... Yusuf Ziya Ortaç solcu oldu! Yusuf Ziya Ortaç komünist oldu! Yusuf Ziya Ortaç bolşevik oldu!

Ziraatçılar, sanayiciler, dokumacılar, dökmeciler, hancılar, hamamcılar, genel evciler, İmdaaaat!..

Ailemizin kasalar dolusu mücevheratı, çekmeceler dolusu senedatı, yeni satın aldığım ev, yeni yaptırdığım Üçkurpalas, vükelâ ve süfera tarafından kayın valideme ve paşa babama gönül rızasiyle hediye edilmiş nadide gümüş takımları, paha biçilmez kürkler, antika halılar, Ankara'da, İzmir'de, İstanbul'da dayalı köşkler, milyonluk arsalar, bütün varımız, bütün varlığımız tehlikede: Yusuf Ziya Ortaç solcu oldu!

İmdaaa, imdaat, imdaaat!..

Vehbi Koç'lar, Eczacıbaşı'lar, Burla Biraderler, büyük bankalar, orta bankalar, küçük bankalar imdaaat!..

Bacalarınız tütsün, çarklarınız dönsün, yüzleriniz gülsün isterseniz, keselerinizi açın, kasalarınızı açın ve dergimize sayfalar dolu ilânlarınızı saçın!..

D.P. sözcüsü Zafer'in eski Meclis muharriri ben, Celâl Bayar'ın eski seyahat muhabiri ben, Menderes'i «Cumhuriyetimizin en muktedir Başvekili» ilân eden ben ve nihayet mâhut dedikodu yazarı ve meşhur damat ben, dergimin sayfalarını varlıklarınızın önüne utanç duvarı gibi çekiyorum!

Son pişmanlık para etmez baylar!.. Tez elden ilânlarınızı gönderiniz!

Dinim para, imanım para, vicdanım para, sağım para, solum para, güneyim para, kuzeyim para, bütün varlığım parrrrrradır, parrrrra!..

Sizin uğrunuza, kullanmıyacağım silâh, işlemiyeceğim günâh, giydirmiyeceğim külâh yoktur!

**Mâhut dedikodu başyazarı ve
Meşhur Üçkurpalas sahibi:
Damat BEY**

OKUYUCULARIMIZA

Okuyucularımızdan aldığımız değerli yazılardan pek çoğunu, sayfalarımızın yetersizliği yüzünden yayınlayamadığımız için üzgünüz. Sütunlarımızda daha fazla sayıda yazıya yer vermek için, arkadaşlarımızdan maksatlarını en kısa şekilde ifade etmelerini rica ederiz.

REKLÂMLAR İÇİN EN İYİ VASITA GAZETE VE DERGİLERDİR
GAZETE VE DERGİLER İÇİN DE EN GÜVENİLİR ARACI

Yeni Açılan ERZURUM ve DİYARBAKIR Şubeleriyle

BASIN İLÂN KURUMU'DUR

GENEL MÜDÜRLÜK :	İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3 Telefon: 22 43 84 — 22 43 85
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	ANKARA, Ulus İşhanı «E» Bloku Kat 2 No. 41 Telefon: 10 58 17 — 10 75 87
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	İZMİR, İkinci Kordon Gazi Bulvarı Küçük Kardiçalıhan Telefon: 23911 TELGRAF: BASIN KURUMU
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	ADANA, Abidinpaşa Cad. Remo İşhanı No. 46 Telefon: 4510
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	BURSA, İnönü Cad. Aysanhan No. 20 Telefon: 2552
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	DİYARBAKIR, İnönü Cad. İşmenhan Kat. 2 No. 22
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	ESKİŞEHİR, Porsuk işhanı Kat 2 No. 1
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	ERZURUM, Belediye Binasında
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	KONYA, İstanbul Cad. Yusufağa Sokak Terzioğlu Pasajı No. 1
ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ :	ZONGULDAK, Amele Birliği Pasajı No. 15/16 Telefon: 2038

BASIN — 18227/132

YÖN

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu

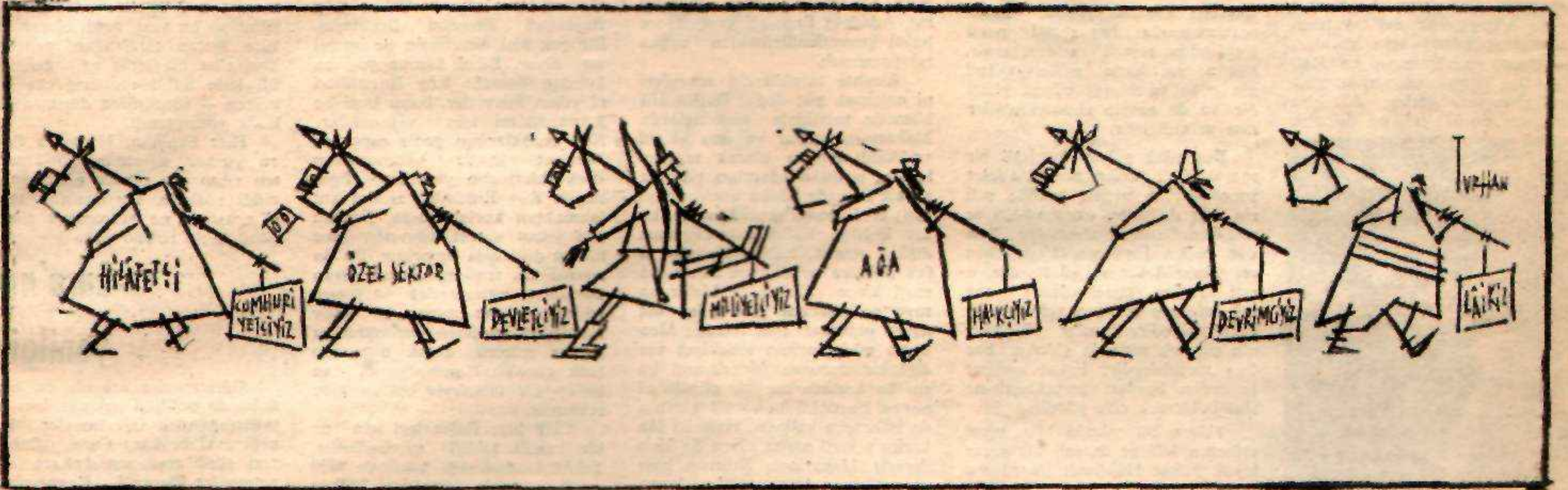
İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU

IDARE : ZİYA GÖKALP CADDESİ 28/1 Yenişehir — ANKARA Telefon: 17 59 70 ★ İstanbul Bürosu: Mollafenari Sokağı: 32 Cağaloğlu, Posta kutusu 512 — İstanbul, Tel: 229315 — 229316 ★ Dizilip basıldığı yer: VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. — İSTANBUL

ABONE Yıllığı (52 sayı) 50 T.L. altı aylığı (26 sayı) 25 T.L., üç aylık (13 sayı) 12.50 T.L.'dır. 1962 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 48 TL., altı aylık 20 TL., Üç aylık 10 T.L. dır. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilâve yapılır.

İLÂN: Beher sütunda santimetresi 25 T.L. dır. 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul edilmez. Renkli ilânlar özel târifeye ve pazarlığa tâbidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaşmalar yapılır. İlânlardan dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

YÖN HAFTALIK GAZETE

ATATÜRK'ÜN ALTI OKU

BAKIŞ

Birlikte yaşama

Yatışma

Bir ay önce en yüksek noktasına çıkan *milletlerarası gerginlik* artık iyice azaldı. Kennedy ve Kruşçef arasındaki temel anlaşma, yalnız Karaibler Denizindeki savaş kıvılcımlarını söndürmekle kalmadı, aynı zamanda dünyanın her tarafında etkisini gösterdi. Dean Rusk'ın son demecinde de belirttiği gibi, Amerikan — Sovyet münasebetleri çok önemli olayların eşiğindedir.

Küba hükümeti kendi topraklarında üslenen uzun menzilli İlyuşin bombardıman uçaklarını da Sovyetler Birliğine geri göndermeğe karar vermiş, böylece, füzelerle birlikte, taarruz için kullanılabilecek bütün silâhlarını bırakmayı kabul etmiştir. Şimdi, Küba ordusu, yalnız savunma amaçlarına yarayacak *şekilde silâhlandırılmış olarak* kalmaktadır. Bu davranış, Amerikada Küba'yı istilâ etmek gerektiğini ileri sürenlerin elinde hiç bir ciddi delil bırakmamıştır. Savaş tahrikçilerinin sözlerine kendini kaptırmayan Başkan Kennedy de, Castro'nun kararından sonra atılması *beklenen adımı atmış ve Küba çev*resindeki deniz ablukasını durdurmuştur.

Kongre ve valilik seçimleri sona erdiği için, Amerikan devlet başkanı artık daha serinkanlı kararlar alabilmekte, iç politika amaçları uğruna dış *politika hareketlerine girişmek lüzu*munu duymamaktadır. Genel olarak, başkanlık seçimleri dışında yapılan ara seçimlerinde, Amerikadaki iktidar partilerinin bazı kayıplara uğramaları normaldi, fakat, son defa, Küba konusundaki sert davranış Kennedy'nin Demokrat Partisini bu çeşit kayıplardan kurtarmıştır. Ama, kamu oyundaki kayma umulduğu kadar da fazla olmamış, Kongredeki genel durum değişmemiştir. *Her iki partide aşırılığı temsil edenler* ve ne pahasına olursa olsun Küba'ya saldırılmasını isteyenler halktan oy toplayamamışlardır. Meselâ, Küba konusunda mutlaka savaş isteyen Indiana'lı Senatör Capehart onsekiz yıllık Kongre üyeliğini kaybedivermiştir. Aynı derecede *ateşli nutuklar veren Cumhuriyetçi li*derlerden Dirksen de, her zaman kolaylıkla atlattığı seçimleri bu defa zor kazanmıştır. Buna karşılık, uzlaşma ve silâhsızlanma konularındaki anlayışlı davranışları yüzünden sık sık solculuk ithamlarının yağmuru altında tutulan Senatör Clark Pennsylvania'da bütün rakiplerini altetmiştir. «Memleketi ve dünyayı kızıllardan temizleme» edebiyatıyla tekrar sahneye çıkan Nixon ise, California'da feci bir yenilgiye uğrayıp siyasi hayatına son vermek zorunda kalmıştır. Bütün tahriklere rağmen Amerikan halkının bir atom savaşı için fazla istekli olmayışının anlaşılması, Başkan Kennedy'yi Küba konusunda daha uzlaşıcı bir politikaya doğru itmektedir. Önceleri, Küba topraklarında doğrudan doğruya silâh kontrolü yapılmasından bahseden Washington, artık bu isteğinde fazla ısrarlı gözükmüyor.

Bu arada, şimdiye kadar her an patlak verecekmiş gibi görünen Berlin gerginliği de yavaş yavaş azalmaktadır. Sovyetler Birliği, eskiden olduğu gibi, rastgele tarihler tesbit edip barış andlaşması ve Berlin statüsü meselelerinin mutlaka o tarihlere kadar çözümlenmesini istemekten çekinmektedir. Doğulu yöneticilerin gerginliği tekrar yaratacak bir olaya yol açmamak için ne derece *dikkatli* davrandıkları kimsenin gözünden kaçmıyor.

Son günlerde dünyanın barış havasını bozan tek gelişme Çin — Hint sınırındaki çarpışmalardı: fakat bunların da, Çu En—Lai'ın teklifleriyle birlikte yeni bir safhaya girdiği ve meselenin eninde sonunda konferans masası etrafında çözümleneceği anlaşılmaktadır. Öyle görünüyor ki, yer yüzündeki iki dev anlaştıktan sonra, öbür milletlerin çekişmeleri, çabaları fazla önem taşımamakta, dünya, Moskova ve Washington arasındaki havaya ister istemez uymaktadır. *Mao Tse—Tung, henüz dünyayı* bu havadan ayrı bir havaya sürükleyebilecek kadar kuvvetlenmemiştir.

Yakınma

Kennedy ve Kruşçev'in bir atom savaşı imkânsızlığı karşısında anlaşmaya varmaları ve bunun için yeryüzündeki buhran noktalarını birer birer ortadan kaldırmağa girişmeleri elbette bazı çevrelerde şikâyetler doğuracaktır. Castro, gayet tabii olarak, bu büyük pazarlık ortasında kendi haysiyetiyle oynandığını söyliyecektir. Küba'dan kaçan *mülteciler, bu pazarlık uğruna, es*ki sömürme rejimine dönüş kapılarının kapandığını iddia edeceklerdir. Savaş çığırtkanları, Amerikanın burnu dibinde bir sosyalist sistemin yaşamasına müsaade edilmesini affolunmaz bir hatâ şeklinde göstermeğe çalışacaklardır. Adenauer, bu genel *yumaşama* havası içinde, Berlin ve Almanyayı birleştirme meselelerinin istediği şekilde çözümlenemiyeceğine üzülecektir. Mao Tse—Tung, gerginliğin giderilmesinden ancak kapitalistlerin faydalanacaklarını ileri sürecek, Moskova'daki bazı generaller homurdanacaktır. Ama halk kütleleri, *Kennedy ve Kruşçev'in anlaşma* yolunu seçmelerini gerçek bir «barış içinde birlikte yaşama» politikasının başlangıcı olarak sevinçle karşılayacaklardır.

Milletlerarası gerginliğin azalması Türk halkını da ancak memnun eder. Menderes'in son yıllardaki hatâlı politikası Türkler için dünyada kötü bir şöhretin yayılmasına sebep olmuş ve Türkiye, milletlerarası buhranların sü*rüp gitmesinden benefil faydalar* uman bir memleket olarak gösterilmeğe başlanmıştır. Oysa, milletlerarası gerginlikler yüzünden alınan bu çeşit geçici yardımların Türk ekonomisi ve Türk halkının refahı bakımından olumlu sonuçlar doğurmadığı âşikârdır: dolayı*sıyla, gerginliğin azalması ve Türkiye* üzerindeki tehditlerin kalkması yüzünden Türk halkının zarar göreceğini sanmak yanlıştır. En büyük hatâ, iktisadi kalkınma amaçları için verilen yardımları milletlerarası gerginliğe bağlı saymak olmuştur ve Menderes, Dulles'la birlikte, en kötü kartlarını belki de bu amaç için oynamıştır. Gerginlik giderilirse iktisadi yardım durur mu, hattâ azalır mı? Bunun cevabı, barış içinde birlikte yaşama politikasının gerçek anlamını kavramağa bağlı.

Yarışma

Barış içinde birlikte yaşama politikası, aslında, silâhsızlanma yarışından çok daha çetin bir yarışmanın başlangıcıdır. *İki dev dışındaki memleketler*, bu yarışmanın ermeydanı sayılacak. Amerika, yarışmada üstünlük kazanabilemek için, Türkiye gibi memleketlerin kalkınmalarına eskiden gösterdiği ilginin daha fazlasını göstermek ve elinden geleni yapmak zorundadır. Yoksa, karşı tarafın, bu *arada daha çok gayret* göstermesi ve dünyaya, Türkiyenin yanıbaşında daha parlak vitrinler açması mümkündür. Demek ki, gerginliğin giderilmesi, karşılıklı füze üslerinin sökülmesi ve silâhların azaltılmasıyla birlikte, Türkiyenin kendi yetersiz imkânlarıyla başbaşa bırakılacağını sanmak doğru olmaz.

Ama, Amerika, bu yeni yarışma safhasında çok dikkatli davranmak zorundadır. Az gelişmiş memleketler yoluyla dünyaya iyi vitrin gösterme yarışına girişilince, kaş yapayım derken göz çıkarmak işten bile değildir. Dış *yardım verme, savaşın kural olmaktan* çıktığı bir dünyada, hiç de basit bir iş sayılmamalıdır. Hele dış yardımı belli bir sistemin dolambaçlı yollardan benimsetilmesi için araç saymak büyük hatâ olur. Bu yöndeki gayretler göze batacak derecede artarsa, uyanacak tep*kinin de aynı derecede sert olacağı* muhakkatır. Sovyet yardımlarının Gine'de, Dulles politikasının da Mısır'da yarattığı tepkileri unutulmamalı.

Bu açıdan bakınca, son aylarda, Amerika'nın Türkiye ile ilgileniş tarzında endişe verici gelişmeler sezmemek imkânsız. *Türkiyenin kalkınmasını* Amerika'nınkilerden farklı formüllerde gören, fakat Türkiye'nin bağımsızlığı konusunda kuzeyden veya batıdan gelecek teşebbüslere karşı herkesten daha kıskanç davranan bir sosyalist uyanış, yardım veren çevrelerde lüzumsuz bir *telâş uyandırmış ve bazı alanlardaki* yardım politikasının belli yönlere çevrilmesinde daha fazla ısrar edilmeğe başlanmıştır. İktisadi kalkınmayı özel teşebbüsçü metodlara bağlama gayretleri dışında, işçi sendikaları, milli eğitim teşkilâtı, üniversiteler ve sanat çevreleri üzerindeki *maddi yollardan ideolo*jik etkileme teşebbüsleri de artık göze batacak bir hâl almıştır ve bunların teferruatı hakkındaki dedikodu herkesin dilindedir. Böylesine bir gayretin, eninde sonunda istemeyen bir tepki doğurabileceği hiç akla getirilmemektedir.

Washington'da Dış Yardım veya Milletlerarası Gelişme İdaresinin başına David E. Bell gibi genç bir iktisatçının getirildiği bugünlerde, sorumlu Amerikalıların dış yardımdaki genel tutum üzerine dikkatle eğilecekleri umulur. Son aylarda Türkiyede görülen şekilde bir tutum, barış içindeki yarışmada puan kazandıran bir tutum sayılamaz. Milletlerin lüzumsuz gayretler karşısında sert tepkiye kapılıp birdenbire Batıdan soğumaları istenmiyorsa, insanların kendi kaderlerini kendi seçtikleri yollardan değiştirmelerine engel olunmamalıdır.

Mümtaz Soysal

Konsorsium

Şimdiye kadar siyasi sebeplerle dış yardım aldık. Dış münasebetlerde çok önemli değişiklikler olmazsa, bundan sonra da alacağız. Nitekim Konsorsium'da üç aşağı beş yukarı Türkiyenin yardımına gelecektir. Yalnız yardımı yaparken, bâzı şartlar da ileri sürecekIerdir. Bu şartların başında enflasyondan kaçınmak gelir. Enflasyon, dış ticaret açığını yükselterek dış yardım ihtiyacını çoğalttığı için, paralarını çarçur etmek istemiyen Batılı dostlar daima «Aman, enflasyona gitmeyin» derler. Nitekim Menderes de 359 milyon dolarlık

Mr. Van Dyck
Şartı çıtlattı

olağanüstü yardımı, enflasyondan vazgeçme şartıyla alabilmişti. *İnönü tarafından o tarihlerde* «Düyunu Umumiye» diye vasıflandırılan 4 Ağustos kararları, para kesesini elinde tutanların ısrarıyla kabul edilmiştir.

Bu gün de Batılıların, kalkınma plânının iç finansmanıyla ilgilenmesi bu yüzdendir. Batılılar, vergi alınmazsa Türkiyenin enflasyon yapacağını biliyorlar ve bunu önlemek istiyorlar. Nitekim Amerikan Yardım Heyeti mensuplarından Chenery ve Van Dyke, bir memleketin iç işlerine karışmaktan kaçınma kaidesini unutarak, «İç Finansmanı karşılamazsanız, yardım azalabilir» dediler.

Konsorsium'un da Türkiyeyi bu yolda tazyik edeceği anlaşılmaktadır. Nitekim Paristeki İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) yetkililerine atfen, Abdi İpekçi, Konsorsiumun Türk Hükümetinin 5 yıllık plânın İç Finansmanı için gereken mali reformu gerçekleştiremiyeceği sonucuna varmıştır. Konsorsium gelecek yıl, Türkiyeyi bu yolda zorlıyacaktır. Konsorsium, bu sebeple, 1963 yılı yardım ihtiyacını prensip olarak karşılamayı kabul etmiş, gelecek yıllar için taahhüde girmekten kaçınmıştır. Muharebe gelecek yıl verilecektir.

Daha bu yıldan verilecek ikinci bir muharebe konusu, yardımın toptan veya proje esası üzerine verilmesi olacaktır. Bizim menfaatimiz, «Parayı, şu veya bu iş için tahsis etmeyin: Topyekûn plâna verin» demektir. Batılılar ise, verdikleri paranın kendi müteşebbislerine geri gelmesini garantiye almak maksadıyla, proje esası üzerine kredi açmayı severler. Bu da, alınacak kredinin faizi, vâdesi ve yardımın konsorsiyum üyeleri tarafından paylaştırılması gibi, uzun çekişmelere yol açacak bir konudur. Yardım elbette verilecektir. Fakat yardım gülü çok dikenli bir çiçektir.

Economist ve efendilerimiz

Plânın iç finansmanının karşılanmadığını ve plânın yürütülmesi bakımından hayati bir mesele olarak ortaya çıkan iktisadî devlet teşebbüslerinin reorganizasyonu meselesine el atılmadığını yazan muhafazakâr Economist, bizi idare edenler hakkında şu hükme varıyor: «Ziraatin vergilendirilmesi meselesi daimî surette tartışılmıştır. Ziraî bir memleket olan Türkiyede, zengin çiftçiler hiç bir surette gelir vergisi ödemezler. Türkiyenin en zengin bölgesi olan Çukurovanın son derece zengin pamuk eşrafı, geniş pamuk tarlalarına rağmen, hiç vergi ödemedikleri gibi, imalathânelerine konan ufak vergiden bile kaçarlar. Türkiyede senelik brüt geliri 2 bin İngiliz lirasından (50 bin lira) fazla olduğu halde, hiç vergi ödemiyen en az yarım milyon çiftçinin bulunduğu hesaplanmıştır.

Yeni parlamento da henüz bir şey yapmış değildir. 1960 Askeri hareketinin dokunmadığı bu kuvvetli menfaat grubu, hâlen parlamentoda beş siyasi parti tarafından temsil edilmektedir. Bütün partilerde milletvekillerinin çoğu ya bizzat büyük çiftçidir, ya da zengin ziraatçi ailelerden gelmektedir.

Beş yıllık plânın kuvvetli bir sosyal yönü vardır. Sosyal adalet prensiplerine uygun şekilde gelirin âdil dağılımı, uzun vâdeli temel hedef olarak alınmıştır. Bundan başka İngilteredekine benzer şümullü bir sosyal sigorta, ucuz mesken, genel eğitim, toprak reformu ve vergi reformu ön görülmektedir. Bunlar Türkiyenin çözmek zorunda olduğu başlıca meselelerdir. Fakat mevcut rejimden bunları gerçekleştirmesini beklemek çok güçtür.

Plânın ilk yılında bile, vergi reformu âcil ve önemli bir meseleydi. Fakat Hükümet ile plânın hazırlayıcısı 4 uzman arasındaki tartışmalarda şu husus açıkça belirdi: Başbakan İnönü, vergi reformu meselesini ele alarak, koalisyonu tehlikeye atmak istememektedir. Uzmanlar tarafından teferruatlı şekilde hazırlanan mali hükümler, bu yüzden plândan çıkartıldı...

İki Meclisin 627 üyesi arasında ciddi reform taraftarı, yalnız 22 eski Cuntacı tabiî senatörle, CHP nin sol kanadını teşkil eden bir avuç genç radikal milletvekili vardır. Hükümetin kendi bünyesinde de, 80 yaşında İnönüden köklü reformlar beklenemez. Plânın tatbikatı ile bilfiil uğraşacak olan başbakan yardımcısının, Sanayi ve Maliye bakanlarının ise son derece muhafazakâr görüşlere sahip oldukları gayet iyi bilinmektedir......

Reforma inananlar, Hükûmet ve Parlamento dışındaki gençler, entellektüeller ve genç subaylardır. Köklü reformlar (vergi ve toprak reformları gibi) Parlamentodan geçmediği takdirde, dışarıdan Parlamento üzerine yapılabilecek tazyikler, karışıklıklara yol açabilecektir.

Makarios Ankara'da

Ada Türk cemaatına karşı daha anlayışlı davranmasını sağlamak ve askıdaki meselelere bir çözüm yolu bulmak ümidiyle Türkiyeye çağrılan Makariosun ziyareti, beklenen sonuçları vereceğe benzememektedir. Makarios aleyhine Ankarada yapılan tezahürat, Adadaki Enosisçi grubun tezlerini kuvvetlendirmekten başka işe yaramadı.

Aleyhte tezahüratın sebeplerini anlamak güç değil. Düşük Hükümetin teşvikiyle meydanlarda Makariosu yakan ve onu «Kızıl ve kanlı papaz» olarak tanıyan halkın, politika adamları gibi, kısa bir devrede bütün bunları unutup yeni dostu kucaklaması kolay değildi. Politikacıların buna dikkat etmesi, halkın hislerini ufak politika oyunlarına âlet etmemesi lâzım.. Zira halk hiçbir zaman politikacılar gibi kolay manevra yapamaz. İşin tuhafı Menderes mitinglerinin sebebiyet verdiği bir durumu, Menderesçi basın bu konuda hiç bir günâhı olmıyan bugünkü hükümet aleyhinde istismara kalkıştı. Halbuki Makarios'a kızıl papaz diyen de Menderesti, Makarios'u Kıbrısın başına getiren anlaşmayı imzalayan da Menderesti.

Şimdi Türk cemaatinin menfaatleri bakımından bu anlaşmayı yaşatmak ve hissi davranışlardan kaçınmak lâzım. Adadaki Türk azınlığının menfaati bunu gerektiriyor. Anlaşmanın Türk memurlarının sayısı ve Belediye sınırlarının ayrılması ile ilgili hükümleri uygulanmamıştır. Türk Hükümeti nüfuzunu kullanarak, bu meselelerin en kısa zamanda çözümlenmesini sağlamalıdır. Fakat asıl dâvâ, iktisadi alandadır. Hâlen iktisaden tâbi durumda bulunan Ada Türkleri, iktisaden eşit duruma getirilmedikçe, kâğıt üzerinde sağlanan garantiler fazla bir şey ifade etmiyecektir.

Köy Kalkınma Enstitüleri

Aydın C.H.P. milletvekili Şükrü Koçun gayretleriyle hazırlanan Köy Kalkınma Enstitüleri Kanun teklifi, yılbaşından sonra, Mecliste görüşülecek. 150 den fazla CHP'li milletvekili ve senatörün imzasını taşıyan kanun teklifi, köyler için gerekli sağlam memuru, ebe, hemşire, tarım teknisyeni, kooperatifçi, ekonomist, inşaat teknik personeli ile gerekli görülecek diğer meslek erbabını yetiştirecek. Enstitü öğrencilerinin yüzde 90'ını sınavla seçilmiş, köy ilk okullarını bitirmiş köy çocukları teşkil edecektir.

Böylece bir cins Köy Enstitüsü kurulmuş olacak. Yalnız Köy Enstitüsü lâfından ürkülmüş. Bir çok kişi, kelimenin ne önemi var, diyor. Bizce kelime şu bakımdan önemli: Köy Enstitülerini yıkan kuvvetler, bunu ismi beğenmedikleri için yapmadılar. Köy çocuklarının geniş çapta ve hürriyet içinde okumasından korktuklarından yaptılar. Eğer bugün Köy Enstitüsü ismini kullanmaktan korkuluyorsa, Enstitüleri yıkan sosyal kuvvetler yine hâkim durumda demektir. Bu durumda da, ismi ne olursa olsun kurulacak müesseseler dejenere edilecektir. Ne zaman ki Köy Enstitüsü isminden korkulmadığı günler gelecek, ancak o zaman halk çocukları geniş çapta ve halkçı bir felsefeyle eğitim göreceklerdir.

CHP liler Halkevleri için de bir kanun teklifi yapmışlardır. Teklif kanunlaştığı takdirde 5830 sayılı kanunla kapatılan halkevleri yeniden açılacaktır.

Bakalım bu teklifler, kanunlaşabilecek mi?

Hâkim ekonomi

Feridun Ergin, Fransız iktisatçısı François Perroux'nun hâkim ekonomi tezini, memleketimizde hiç bilinmiyen önemli bir görüşmüş gibi ortaya attı ve Türk ekonomisinin büyük Batı ekonomilerinin yörüngesinde gittiğini açıkladı. Fakat bundan ne netice çıkartmak istediği anlaşılamadı.

Perroux'nun tezi, hâkim ve tâbi ekonomilerin iradeleriyle değiştiremiyecekleri, tek taraflı kaçınılmaz bir olaya işaret etmektedir. «Meselâ Perroux'ya göre, harpten önce sadece Türkiye değil, bütün Avrupa memleketleri, hâkim Alman ekonomisinin yörüngesine girmişlerdir. Harpten sonra da, bütün Batı bloku Amerikan ekonomisine tâbidir. Milli hudutlar içinde de hâkim ve tâbi durumlar olabilir. Meselâ Alman ekonomisi Ruhr etrafında dönmektedir. Bizde de İstanbul, hâkim durumdadır.

Perroux, böylece milletlerarası münasebetlerde, şimdiye kadar ihmal edilen bir irade dışı dengesizliğe parmak basarak, teorinin noksan bir tarafını tamamlamıştır. Yalnız Feridun Erginin bu teoriyi ortaya atmakla nereye varmak istediğini bir türlü anlıyamadık. Acaba sâdece «ulemalık» merakı mı? Nitekim dediği anlaşılmıyan bu yazı, haklı olarak Behice Boran tarafından, gelişmiş kapitalist ülkelerin az gelişmiş ülkelerle münasebetlerindeki sömüren — sömürülen durumu şeklinde yorumlandı.

Hele Ergin'in, Müşterek Pazara girmek suretiyle, yörüngelikten çıkıp eliz olmak gibi gayri ciddi sözlerle, Perroux'nun teorisi arasında ne münasebet gördüğünü keşfe imkân yok.

Cura'nın yenilgisi

Öğretmenler arasına en kötü anlamda politika sokmak için çırpınan Ankara Öğretmenler Derneği eski başkanı Cura, Cumartesi günü toplanan Ankara Öğretmenler Derneği Kongresinde yenilgiye uğradı.

Eski Yönetim Kurulu, kongrede bâzı usulsüzlükler yapıldığı ve Yönetim Kurulunun meşru olmadığı iddiaları haklı bulunarak, bu yaz fesh edilmiş, ileri fikirli öğretmen Mehmet Amiralioğlu yedisinin seçilmişti.

Cura, kongre toplıyarak, tekrar derneğin idaresini ele geçirmek hevesindeydi. Fakat evdeki hesap çarşıya uymadı. Cura, kongreye, «vurucu» kuvveti ile birlikte gelmişti. Milli Eğitim Bakanlığında önemli bir görevin başında bulunduğu hâlde, bir A.P. İlçe Başkanı gibi hareket eden Cura'nın vurucu kuvvetini, Ulus gazetesi şöyle anlatıyor: «Kongrede hiç ilgileri olmadığı hâlde A.P. gençlik kollarından bir çok kişiyle, İmam Hâtip Okulu ve İlâhiyat Fakültesinden bâzı öğrenciler de hazır bulunmuşlardır. Bunların Cura'ya karşı olan grup aleyhinde zaman zaman yaptıkları aleyhte gösteri dikkati çekmiştir.»

Bu tertiple kongreye gelen Cura, ekimi, geçen seferki gibi güdümlü bir kongre yapmak is

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un Ankara ziyaretinde otomobili önündeki nümayiş
Tohum çok eskiden atıldı

temiş, oylarını alamıyacağını bildiği öğretmenlerin kongreye girmesini önlemeye çalışmıştır. Ancak duruma Hükûmet komiserinin el koyması ve yapılan işlemin usulsüz olduğunu belirtmesi üzerine, salona alınmıyan yüzlerce öğretmen içeri girebilmiştir.

Bu elektrikli havada, başkanlıktan uzaklaştırıldığı hâlde başkanmış gibi kongreyi açmaya çalışan Cura'nın bu tutumu bardağı taşırmış, sert tartışmalar başlamıştır. Neticede de kongre tatil edilmiş ve Ulus'un ifadesiyle, «Mustafa Cura, etrafını alan A.P. gençlik kolları mensupları ile arada bulunan İlâhiyat Fakültesi ve İmam Hâtip Okulu öğrencileri tarafından Fakültenin dışına kadar uğurlanmıştır.»

Öğretmenleri ikiye bölme gayreti içinde bulunan Cura, İlk Öğretim Genel Müdürlüğündeki önemli görevini bırakıp, A.P. de politikaya başlasa, istidatlarına en uygun şekilde davranmış olacaktır.

TİP toplantısı

TİP Yönetim Kurulu toplantısı, 141. ve 142. nci maddeler etrafında döndü. Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, partiye yöneltilen hücumların da tesiriyle olacak, öfkeli sayılabilecek oldukça akademik bir konuşma yaptı ve *Marksist metodu* kullanarak mevcut düzenin hâkim sınıfların diktatörlüğü sayılabileceğini belirtti. Aybar ayrıca Marks, kapital ve diyalektik metod üzerinde durarak, kapitalin Türkiyeye girmesinin yasak edilmesini tenkit etti. Diğer hâtipler de Adalet Bakanına, Türk—İş'e ve faşist maddelere şiddetle çattılar.

Akis ve emek

Özel bir hikâyemizi anlatacağımızdan dolayı özür dileriz, ama mesele bütün fikir işçilerini ilgilendirdiği için yazıyoruz. Akis sahibi Metin Toker hapisteyken, 11 ay müddetle Akis'in bütün yazı ve haber işleri Doğan Avcıoğlu tarafından yürütülmüştür. Akis'in dış politika genel kurmayı da, iç politika genel kurmayı da, iktisadî genel kurmayı da uzun zaman tek başına Doğan Avcıoğlu idi. Doğan Avcıoğlu hattâ o zamanların kimsesiz Akis'inde sinema ve spor dahi yazmış ve bir muhabir gibi de çalışmıştı. Ankarada C.H.P. ileri gelenleri, gazeteciler bunu çok iyi bilirler. Metin Tokerin hapishaneden gönderdiği mektuplar da bu geceli gündüzlü çalışmayı doğrular.

Doğan Avcıoğlu, büyük bir bina insanı dolayısıyla para sıkıntısı çektiğini söyliyen Metin Tokerle, ücret meselesini, hapishane çıkışı halletmeye karar vermişlerdir. Nihayet o gün gelmiş, Toker, parasızlığından dem vurarak geçmiş hizmetler için ayda ancak 500 lira ödiyebileceğini ileri sürmüştür. Bu, insan emeğiyle alay etmekten başka bir şey değildi. Doğan Avcıoğlu, bu sebeple parayı almayı reddetti. Nihayet iş mahkemeye düştü. İş Mahkemesi, yazılı mukavele bulunmadığı gerekçesiyle, ücret talebini reddetti. Metin Toker, dâvâyı kazandı. Şimdi iş Temyizde. Bu arada Metin Toker tarafı, icraya başvurarak, Doğan Avcıoğludan 2647.50 lira tutan mahkeme masraflarını talep etti ve haciz koydurma yoluna gitti. Avcıoğlu şimdi, bir yıllık ücretsiz çalışmanın yanı sıra, 2647 lira 50 kuruş ödeyecek.

Bu işin özel tarafı. Buna benzer sayısız örnekler bulunduğu için meselenin orijinal bir tarafı da yok. Fakat Temyiz de İş Mahkemesinin kararına uyarsa, patronlar fikir işçilerinin aleyhine *olarak büyük bir zafer kazanacak*. Eğer yazılı mukavele mevcut olmadığı hallerde, iş mukavelesi yokmuş gibi davranılırsa, patronlar hiç bir zaman yazılı mukavele yapmaya yanaşmaz ve fikir işçilerini rahatça istismar edebilirler. Esasen Kanunda yazılı mukavele mecburiyeti, fikir işçilerinin istismarını önlemek maksadıyla konulmuştur ve yazılı mukavele yapma mükellefiyeti, iş verene *yükletilmiştir*.

Gazeteciler Sendikalarının, fikir işçilerini çok müşkül durumda bırakacak bu karar karşısında susacağını sanmıyoruz.

Robert Kolej ve fikir zorbalıkları

Robert Kolej Mühendis Mektebi Talebe Cemiyeti, bu okulda Şevket Süreyya Aydemir tarafından verilen «Atatürkün İdeolojisi Nedir» adlı konferans sırasında, gürültü çıkartan tahrikçiler*le ilgili bir bildiri yayınladı.* İnançları ne olursa olsun, fikir hürriyetine saygı duyan herkesin tasvip edeceği bildiri, şu sözlerle son buluyor: «Robert Kolej, sokak politikasına âlet olmayan ve daima fikir hürriyetinin koruyuculuğunu yapan talebeler yetiştiren bir müessesedir. Bu müessese yüz sene bu prensiplere bağlı kalmıştır ve bundan sonra da kalacaktır. Böyle bir müessesede yer alan ilmî faaliyetlere hürmet göstermeyi kendilerine yük sayan şahısların ileride konferansları takipten imtina etmelerinin hepimiz için en faydalı hâl çaresi olduğunu Robert Kolej talebeleri adına belirtmek isteriz.»

Çünkü
"Haberde doğruluk"
"Haberde Çabukluk"
"Tarafsızlık"
ve
"En yetkili İmzalar"
VATAN
enenlerin sayısı:
VATAN OKUMAK İHTİYAÇTIR

Gürsel, Akis ve Yön

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel
Akis'in «Oooo»su

Akis, Cumhurbaşkanı Gürsel'in toprak reformuna hararetle taraftar olduğunu ve *Kadirli'deki su ağalarına* iyi bir ders verdiğini yazmamıza nedense çok kızmış. Akis'e göre, bundan maksat, «korkmayın, arkanızda Cumhurbaşkanı var» demekmiş. Ama Gürsel, «o çeşit solcular ve o çeşit solculuk hakkında ne düşündüğünü bir söyliyecek» miş ve o zaman «aklı evvellerin, aklı başlarına gelecek miş.»

YÖN, adamlarla değil, olaylarla uğraştığı için, alnı açık. *Faşist* kanunları kaldıracağım diyen, toprak dâvasını kendine iş edinen adamları övüyor. Bu sebeple de övdüğü adamı, Devrim otomobili macerasında da, YÖN sanatlıkla tenkid edebiliyordu. Bugün de «141 ve 142 nci maddeler benim listemde yok» diyen sayın Cumhurbaşkanına, YÖN, «Payan, biz yanıltmışlar: bu konuda hüküm vermeden önce, geçen haftaki başyazımızı okuyunuz. Meselenin ne kadar farklı olduğunu göreceksiniz» diyor.

Şimdi bir de özel sermaye çocuğu Akis'e bakalım. Fırıldak Akis, Gürsel hakkında çok çeşitli hükümlere vardı. İnönü'nün işine gelince, Gürsel'i göklere çıkardı; gelmeyince, bir Cumhurbaşkanına karşı gösterilmesi gereken saygıyı da unutarak, onu yerin dibine batırdı. En büyük inciyi sona bırakarak, Akis'i okuyalım. İlk incinin başlığı, «Başkanlar niçin konuşmazlar?» Bu konuda, özel ve resmî sermayenin lütfettiği koltuk değneklerine ayakta duran Akis, solculara karşı konuşmaya davet ettiği Cumhurbaşkanı için şöyle buyuruyor: «*Bundan da fenası, konuşmasını seven bir Cumhurbaşkanının çeşitli yerlerde, çeşitli tarzlarda konuşmasının en sonda zihinlerde çeşitli karışıklıklar yaratması, sayın Devlet Başkanının hangi fikre sahip olduğunu, hangi yandan olduğunun, hangi gayeye hizmet ettiğinin, hangi maksadı güttüğünün, hangi safta yer aldığının, hangi prensipleri savunduğunun meçhul kalması neticesini vermesidir.*

Öyle bir devirde yaşıyoruz ki, bir gerçeği belirtmek, herkesin sadece hakkı değil, görevidir de tezini bir Devlet Başkanı benimserse...

Oooo! O zaman Devlet Başkanı, önce bu sıfatından sıyrılıp, hepimiz gibi bir vatandaş olur, fikirlerini ve görüşlerini, sadece bu fikirlerin ve görüşlerin parlaklığından kuvvet alarak ve sorumluluğunu başkasına bırakmayıp, bizzat yüklenerek savunur, konuşur.

Çankaya'ya gelince.. Orası boş kalmaz canım!»

Tarih, 7 Mayıs 1962

Solcular hakkında konuşmaya davet ettiği Cumhurbaşkanını, daha önce konuşuyor diye Çankaya'yı boşaltmağa davet eden Akis'in, Metin Toker imzalı, «Tehlikeli manevralar» adlı başyazısında da şu inciler var: «*Sayın Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in hatalı bir yolda olduğunu söylemek zamanı gelmiş bulunuyor... Geçmiş üzerinde durmanın faydası yoktur. Fakat sayın Cemal Gürsel'in seçim öncesi statüsü içindeki davranışlarının, tutumunun ve hemen her gün gazetecilere Başbakanlık merdivenleri üzerinde ve önünde en hayatî meseleler hakkında söz söylemesinin işlerimizi kolaylaştırdığını iddia etmek imkânı yoktur...*

Sayın Gürsel, şu anda Türkiye Cumhuriyetinin Başkanı bulunuyor: Cumhurbaşkanının yetkilerinin ne olduğunu Anayasanın aldıkları maddeleri açık ve kesin şekilde tâyin etmiştir. Bunların içinde Hükümetin sorumluluğunu taşıdığı konuları ele almak yoktur.

... Söylediği değişik fikirler, bugün sadece, önceden başarısızlığa mahkûm birtakım zorlama gayretlerinin desteğidir.

... Sayın Cemal Gürsel, bir noktada önemli şekilde yanılıyor. Eğer dikkat etmişse görmüştür ki, kendisinin ve Millî Birlik İdaresinin her hatalı hareketini sadece 27 Mayısın intikamını almak için yanan çevreler desteklemiş; teşvik etmiştir. Sayın Gürsel'in ve Millî Birlik İdaresinin bu oyunlara kapılmadığı zaman olmadığını söylemek imkânı yoktur.»

Tarih, 16 Nisan 1962

Akis'in daha saygısız yazıları da var. Cumhurbaşkanının parti liderlerini toplantıya çağırması konusunda Akis, şöyle diyor:

«*Cumhurbaşkanının bu âni çağrısı, Genel Merkezlerde zarif karşılandı. Ama nihayet bir noktaya bağlandı: Devlet Başkanı, siyasi partilere bazı konularda yine nasihat etmeyi faydalı bulmuş olacak, dendi. Gürsel'in böyle şeylerden hoşlandığı biliniyordu..*

... Haftanın sonunda, böylece âniden ortaya çıkan liderler toplantısı, siyasi literatüre bir deyim daha ekledi: Nasihat toplantıları!

Bu da Gürsel'in yeni keşfiydi!»

Tarih: 5 Şubat 1962. Yazının başlığı: «Enişteın beni neden öptü?»

20 Kasım 1961 tarihinde de Akis, aynı şımarık üslûpla: «*C.H.P. nin seçimlere erken gitmemesi bugünkü durumu meydana getirmiştir. Memleketin bu hâle düşmesinde en büyük mes'uliyet, C.H.P. nindir.*» diyen Gürsel için, şöyle diyor: «*Demeci okuyan herkes, birbirinin yüzüne hayretle baktı. CHP. liler ise, erken seçim konusunda reddettikleri bir teklifi, bütün gayretlerine rağmen, bir türlü hatırlıyamadılar. Şaşmayanlar, arada sırada Çankaya parkında Cumhurbaşkanının meşhur halkla sohbet toplantılarına katılanlar oldu. Onlar, bundan daha hayret verici tenkidlerin, görüşlerin de Gürsel'den çıktığı olduğuna bizzat şahit olmuşlardı.*»

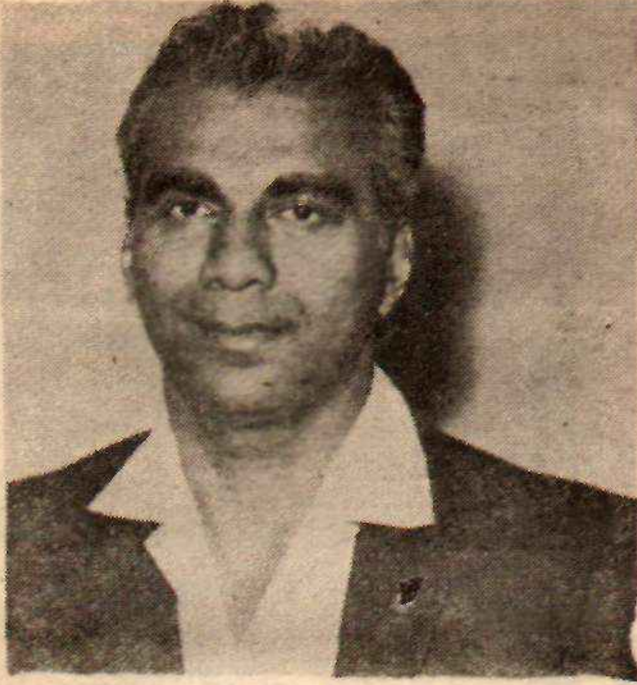
Hadi diyelim ki bütün bunlar, saygısız bir üslûpla da kaleme alınmış olsa, normal tenkidlerdir. Fakat kaba alaylarla Cumhurbaşkanını küçük düşürmeyi hedef tutan Metin Toker'in, Gürsel'i göklere çıkartan, «Bir adam» başlıklı başyazısına ne buyurulur? Metin Toker, bu yazıyla şark meddahlığının ve alaturka kurnazlığın başarılı bir örneğini veriyor. Yazı ibretle okunmaya değer:

«*Pazar akşamındanberi içimde, başka bir güven, değişik bir iyimserlik hissediyorum. Gözlerimle gördüm ki Devletin başındaki adam, memleketi iyi günlere kavuşturacak dirayete sahiptir. Ben niyete, güzel fikirlere fazla ehemmiyet vermem. Öyle insanlar görmüşümdür ki bu niyetlerin güzel fikirlerin altında ezilmişler, posaları çıktıktan sonra cemiyet tarafından fırlatılıp atılmışlardır. Bir belirli süre, bütün milletin dikkat nazarını üzerine çeken kuyruklu yıldızlara da rastlamışımdır. Ama Çankaya'da o dramatik günün gecesinde düşüncelerini, evvelden hazırlanmış da bulunsa, irticalen, tam bir devlet adamı olgunluğu içinde nakleden, sualleri en iyi şekilde cevaplandıran Devletin sayın Başkanı, benim üzerimde bambaşka bir tesir yaratmış bulunuyor. Zaten son ferasetı da, bu vasıflarının çok parlak bir delilinden başka nedir ki?*

İnanmış olmak, bir dâvanın yürütülmesi için kâfi gelmez. Bunu başaracak kudrete de sahip olmak lâzımdır. İçimdeki güven hissi, Devletin sayın Başkanında bunu bulmuş olmanın neticesidir. Devlet Başkanı olduğunu bilen, kudretini müdrik ama, bunu mübalâğa etmiyecek kadar realist, dürüstlüğün en iyi politikayı teşkil ettiğinden haberdar, herşeyi açık açık söylemenin hakikatleri örtbas veya tevil gayretinden çok daha fazla başarı sağladığını anlamış, kendisine bir yol çizmiş ve bu yolu sonuna kadar, her mukavemeti kırarak takibe azimli, memleketin vaziyetini mükemmelen takip eden, doğru teşhis koyan ve doğru çareyi zamanıyle birlikte seçen bir adam. Sanırım bütün bunlar, gerçek bir devlet adamının vasıflarıdır ve ben, pazar akşamı, beyzi masanın ta karşımdaki ucunda oturan adamda işte bunları sezdim.»

Tarih: 18 Kasım 1960. Yani 14 lerin tasfiyesinden hemen sonra, 14 lerin gidişiyle rahat bir nefes alan Metin Toker, riyâ ve tabasbus örnekleri veriyor. Aynı Metin Toker, 21 Ekim 1960 ta, yani 14 lerin tasfiyesinden biraz önce, «*Sayın Gürsel.. Devlet Başkanlığı için liyakatini ispat etmiştir.*» sözleriyle; Gürsel'e Cumhurbaşkanlığı koltuğunu peşkeş çekiyordu. Tehlike geçiştirilince, «Çankaya'ya gelince.. Orası boş kalmaz canım» sözlerini de aynı Metin Toker yazacaktır.

Nabza göre şerbet verme mütehassısı Metin Toker'e, Gürsel'e atfen Akis'in 6 Haziran 1960 tarihli sayısında yazdığı sözleri hatırlatarak, bu yazıyı bitirelim: «*Gürsel'in ... en ziyade nefret ettiği riyâ ve tabasbustur*». Ya Metin Toker'in?.

Amerikanın Castro'su, İngilterenin ise Dr. Jagan'ı vardır. Yalnız Amerikalılar Costro'yu yoketmeye uğraşırken, İngilizler başlangıçta hapse attıkları Dr. Jagan 'ın başbakan seçilmesini kabullenmişlerdir.

Jagan'ı, Castrodan ayıran ikinci fark, onun ihtilâlci metodlara başvurmaktan kaçınmasıdır. Jagan da Castro gibi, marksist olduğunu söylemektedir. Fakat Jagan, seçimle işbaşına gelmiş, hürriyet içinde sosyalizm ilkesine tamamen sâdık kalmış ve muhalefete en geniş hakları tanımış olan gerçek bir demokrattır

Başbakan Jagan, Güyan dışında şimdiye kadar yayınlanmamış olan «İnançlarım» adlı yazısını YÖN'e gönderdi. İngilterede büyük sevgi ve saygı toplıyan Başbakan Jagan'ın görüşlerini, okuyucularımızın ilgiyle izliyeceklerini sanıyoruz.

İNANÇLARIM

Dr. Cheddi JAGAN

(İngiliz Güyanı Başbakanı)

Benim siyaset hayatına atılmamdan hemen önceki ve sonraki hürriyetlerimiz, haklarımız nelerdi? Ezilen işçi halkın oy hakkı yoktu. Yasama Meclisi esas olarak şeker kamışı ekicileri, iş adamları ve profesyonel bir mutlu azınlığın elindeydi. Bu durumda Prof. Arthur Lewis'in **Labor in West Indies — Batı Hindistanda İşçiler»** isimli kitapçığında yazdığı şu sözlere hayret etmemelidir:

«Halk arasında, Valinin ve hükümet mensuplarının, şeker kamışı ekicileri, tüccar ve bankerlerden kurulu bir beyazlar oligarsisinin elinde bir âletten başka birşey olmadığı inancı şimdi çok yaygın bir haldedir. Vali ve memurlar vakitlerinin çoğunu bu kimselerin cemiyet ve partilerinde geçirmekte ve hükümet politikası lokal ve kulüplerde bu kimseler tarafından arzu ve iradelerine göre golf partilerinde veya viski soda kadehleri başında tespit edilip yürütülmektedir.»

Bugün yetişkin halka genel oy'u sağlayan İlerici Halk Partisinin giriştiği mücadeleler olmuştur. Bunun neticesi olarak da bugün yasama meclisinde hakimiyet, işçi sınıfının ve küçük çiftçilerin temsilcilerinin eline geçmiştir.

Şimdi «Şeker kamışı ekicileri, tüccar ve bankacılardan müteşekkil bir beyazlar oligarşisi» nden konuşalım. Bunlar, ekonomide, kültürde ve sosyal meselelerde hayatın her safhasında bir hâkimiyet kurmamışlar mıydı? Hintli ve Afrikalı soyundan gelme derileri siyah Güyanlılar kamu hizmetlerine, polise, iş hayatına, bankalara ve sigorta şirketlerine ait faaliyetlerde yükselebiliyorlar mıydı?

Bunları bugünkü Baş yargıca sorunuz Dr. Hanoman — Singh'e sorunuz. Mr Stoll'a sorunuz.

Ve siz esnaf, Walter Street'e kimin hâkim olduğunu haykırınız, banka kredilerini ve açık bonoları kimlerin elde ettiğini, ithalât kotalarını ve dolar kotalarını kimlerin elde ettiğini şimdi bir düşününüz. Bu kötü günler artık süratle geçmişin birer hatırası olmaktadırlar.

Bütün bunlara rağmen bugün yine bu eski kontrolcular ve dalavericiler sizlere Jagan'ın, haklarınızı elinizden alacağını söylüyorlar. Fakat eminim ki sizler bu haklar uğrunda savaşanları unutmıyacak ve hayat şartlarınızın gelişmesini sağlayan değişikliklerin temel unsurlarının İlerici Halk Partisi ve Jagan olduğunu hatırlıyacaksınız.

Sendika kurma haklarımıza ne demeli?. Bunlar toptan ve esasında reddedilmişti. Bir çok sendikalar resmen tanınmamıştı. O zaman işçi liderlerini satın almaya uğraşan ve bazı kerelerde bunda başarı sağlayan işverenler nerelerde idi?. O günlerde nizam işverenlerle birlikti.

O günlerde, orman ve kereste sanayi işçileri sendikası başkanı olarak benim, Willems Timber Com. ve diğer kapitalistlerin tomruk kesim sahalarına ve doğrama atölyelerine ayak basmam yasak edilmişti. Üstelik bu alanlar hazine malı idi.

İşte bugün «Hürriyetin savunucusu» denen kimseler bu çeşit insanlardır.

Sindirilenler

Memleket sathında, mahalli sendika örgütlemesinde militan birer işçi olarak çalışan pek çok kimseler sindirilmişler, suçlandırılmışlar ve mülke tecavüz gerekçesiyle işten atılmışlardır. Kendilerinin Hürriyet Savunucusu olduğunu iddia eden kimseler, Mr. D.Aguiar da dahil, işçilerle kollektif iş akitlerine ancak şimdi imza koyabilmektedirler, yoksa eski halleri yukarda açıklandığı gibiydi.

Bir sendika idarecisi olarak, beni de mülke tecavüzle suçlandırdıklarından, kendi sendika tüzüğümüzü kapsayan bölgenin sınırlarından içeri sokulmuyordum. Benim «mülke tecavüz suçu» kararını da şeker kamışı plântasyonları sahipleri yürürlüğe koydurmuştu.

Bu kararın tashihi için Yasama Meclisine baş vurduğumda, o zamanlar Meclis Başkanı olan Vali Sir Charles Wooley, bunun özel bir mesele olduğunu söylemiş, fakat hemen sonra da beni bu «mülke tecavüz» kararını çiğnemek ve dinlememekle itham etmişlerdir.

İşte o zamanki hak ve hürriyetlerimiz bu şekildeydi. Mr. Lionel Luckhoo'nun yıkıcı ve kışkırtıcı yayınlarla mücadele isimli aşağılık faaliyetlerini unutmamalıyız. Bu faaliyet sonunda pek çok yayın organı damgalanmış ve bu damgalanmış yayınları taşıyan veya okuyanlar da hapishanelere tıkılmıştı.

Eğer bugün Güyanlılar oy hakkına sahipse ve insan haklarından daha geniş bir şekilde istifade ediyorsa, bunun esas olarak 1947'den 1953'e kadar Yasama Meclisinin dışında ve içinde yürütülen faaliyetler yoluyla elde edildiğini kim inkâr edebilir?

Irkçılık

Eğer bugün, New Amsterdam ve Greater Georgtown şeker kamışı plantasyonları çiftliklerindeki batakhane barakalar yıkılıp yerine insanlara yakışır işçi meskenleri yapılmışsa bunun temel olarak İleri Halk Partisinin varlığı ve mücadelesi sonunda olmadığını kim iddia edebilir?

1953 senesinde, Doğu Hindistan Birliği ve Renkli Halklar Ligi'nin reaksiyoner politikaları etkisiyle beslenen ırkçılığı ben yıkmadım mı?

Bugün bana hücum edenlere dün benim bulunduğum yeri hatırlatırım. Ben değişmiş değilim. 1945—46 yıllarında inandıklarım bugün de benim değer vererek bağlı olduğum inançlardır.

Bugün inançlarım soru konusu oluyor ve itham ediliyorum. Critchlow, Woolford, Fleazer, Dargan, Cannon, Thorne'da inançları yüzünden benim gibi itham edilen insanlardan bir kısmı değil mi?

Geçmişin bu liderleri ile, Güyan'ın düşük ekonomik ve kültür seviyesindeki vatandaşlarını yükseltmek, kalkındırmak uğrunda derin bir vazife hissiyle dolu, koyu bir milliyetçilik ve vatanseverlik duygusunu ortak olarak paylaşıyorum.

«Ben Marksistim»

Fakat, ben bir Marksistim ve Marks'ın teorilerine inanıyorum. Marksizm, Marks ve Engels tarafından formüle edilmiş bir ilmi prensipler yapısıdır.

Sosyal değişimin kanununu keşfeden Markstır. Kapitalist ekonomi sistemini derinliğine araştırıp esrarını anlayan ve herkese bolluk sağlayacak güçteki, kilit vurulmuş enerjilerin bu kilidi nasıl kıracaklarını gösteren Markstır.

Nasıl Darwin evrimin tabiat âleminde işleyişini keşfetmişse, Marks da onun tarih içindeki işleyişini keşfetmiştir. Meşhur biyoloji âlimi J.S.B. Haldane'in sözleriyle: «Marksizm, en basit ifadesiyle, beşer tarihine uygulanabilecek bir ilmi metoddur.»

Kapitalist üretimin ana kaynağı olan fazla—değeri (Surplus Value) bütün çıplaklığı ile ortaya koyan Markstır.

O, Robert Owen, Saint Simon ve Fourier benzeri Utopist sosyalistler ve komünistler gibi sadece istismardan ve ideal bir toplum görüşünden söz etmemiştir.

O, çalışan sınıfın nasıl istismar edilip sömürüldüğünü, fazla—değerin kâr, kira ve faiz yoluyla kapitalistler, toprak derebeyleri ve bankerler tarafından nasıl gaspedildiğini ve yeni sosyalist toplumun — üretim araçlarının kamu mülkiyetine geçirilerek—ne şekilde örgütlenmesi gerektiğini de göstermiştir.

Sosyalizme giden yol

Muarızlarım Güyan halkını, Marksizmi şiddet, esir kampları, medeni hakların ve insan haklarının inkârı ve mülkiyetin gaspedilmesi olarak anlayıp hissetmeye yöneltmek istiyorlar. Marksizmin bana ilham ve ifade ettiği bunlar değildir.

İptidaî bir tarihi kıyas yoluyla şöyle iddia ediyorlar. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinde ve Kübada olanlar burada da olacaktır: Orada uygulanan metodlar burada da uygulanacaktır.

Devamlı olarak sadece bir «itham ve tekrarlar formülünden» başka tarafı bulunmıyan suçlamasıyla yaralanmak istenen Marks ve Engels «Bizim Doktrinimiz bir doğma değil sadece bir aksiyon rehberidir» demişlerdir.

Sosyalizme giden çeşitli yollar vardır. Hangi yolun takip edileceği her memleketin özel şartlarına, ekonomisine, politikasına, kültürüne ve ananelerine, milli yapısına ve dini geçmişine bağlı bir husustur.

Güyan'ı sosyalizme götürecek özelliklerden ne kastettiğimi başka bir yazımda açıklıyacağım. Şu anda Marksizmin benim için demokraside, medeni ve beşeri haklarda bir kısılma değil fakat aksine bu haklarda bir gelişme ifade ettiğini söylemek yeter.

Bugün bir milliyetçi ve anti—emperyalist olarak memleketimin politik egemenliği için mücadele ediyorum; bir anti—emperyalist olarak gayem memleketimde ecnebi hâkimiyet ve tabiyetine bir son vermektir; bir demokrat olarak da, dün yabancı çizmeleri altında ezilen, bugün de bir çok şekillerde kanuni imtiyazlar sahibi olan kapitalistler tarafından inkâr edilen yeni toplum düzeninin yaratılmasını sağlıyacak hürriyet ve haklar uğruna savaşıyorum.

Çabam, hür ve yeni bir Güyan toplumu yaratmaktır; öyle bir yeni toplum ki, istismardan kurtarılmış ve bünyesinde hakiki beşerî münasebetlerin hüküm sürdüğü gerçek kardeşlik ve eşitlik kurulmuş olsun.

Durumum

Sen bir Komünist misin? Cevap ver: Evet mi, hayır mı?

Bu tehdidi savunanlar Orta Çağların büyücü avcılarından farksızdırlar. Bunlar komünizmin bir belâ olduğunu söyliyen, ondan sonra da sevmedikleri, hoşlarına gitmeyen herkese komünist damgasını vuran insanlardır. Hattâ bunlar Eisenhowwer'i bile komünistlikle damgalamışlardır.

Bugün büyücü avcılarının şikârları komünistlerdir. Yirminci Yüzyılın başlarında ise şikârları, «düzenbaz tahrikçiler» diye adlandırdıkları sosyalistlerdi.

Ondan öncede, Amerika Kurtuluş Savaşı sıralarında hedef «Cumhuriyetçiler» idi.

Hattâ daha evveli de var. İlk saldırılanlar, Galileo, Copernicus ve Servetus gibi ilim adamlarıydı. Bunlar, dinî âkideye aykırı, kâfirce doktrinler diye isimlendirilen, ilmî düşüncelerini etrafa yayıyorlar diye din uğruna işkence cezalarına çarptırılmışlardı.

Hazreti İsa çarmıha gerilmemiş miydi? Peki onun doktrinleri nelerdi?

Resullerin kitabı (Kitap 2 âyet 44—45) şöyle der: «Ve bütün iman edenler birlik olacaklar ve herşeyleri müşterek olacaktır. Ve bütün varlıklarını, mallarını satacaklar ve bunları aralarında her insanın ihtiyacına göre taksim edeceklerdir.»

Bugün İlim ve Teknoloji insanların ihtiyaçlarını gerçekleştirebilme imkânını ellerinde tutuyor. İmkânları bir düşününüz:

Bir zamanlar U.S.A. nın Atom bombası projesinin direktörü olan ilim adamı Dr. J. Robert Oppenheimer şöyle demişti: «Seattle çapında bir şehrin, beş senden fazla az bir zaman zarfında, tamamen atom enerjisi kaynaklarınden ısıtılması tam mânası ile mümkündür.»

Bir kilo Uranyumun potansiyel enerjisi, 3 milyon Kg. kömürün enerjisine eşittir. Şimdi en ileri, en büyük kapitalist ülke olan Amerikanın bugünkü durumuna bakalım. Ülkede beş milyona yakın işsiz Amerikalı varken U.S.A. fabrikaları tam kapasitelerinin ancak % 70'i ile çalıştırılmaktadır. Ve bir de «TOPRAK BANKASI» (Soil Bank) vardır ki — sırf toprağı ekmemeleri için Amerikan çiftcisine para öder!...

Komünizm iftiraları

Mr. R. Owen, hayatını, üretim araçlarının kooperatif mülkiyeti ve kooperatif toplum yaratmak uğruna vakfetmiş ve bütün gücüyle bu uğurda çalışmıştı. Bu maksatla bir zamanla İngiltere'de ve Amerikada «Komünist Koloniler» kurmuştu. Bunların en ünlüsü, Indiana âyaletindeki «New Harmony» idi. Bir de «Brook Farm» vardı.

Komünizm nedir? Benim felsefeme göre komünizm, toplumun bütün üylerine, «Her kesten kabiliyetine göre ve herkese ihtiyacına göre» diyen büyük prensibin ışığında, tam bir sosyal eşitlik sağlayan nihaî, sınıfsız, ideal bir toplum düzeyine erişmektir.

Böyle bir toplum, sosyal şuura erişmiş, çalışan insanların kurduğu «self—goverment — kendi kendini idare» ilkeleri ile yürütülen yüksek derecede örgütlenmiş hür bir toplum olacak ve ayni zamanda şahsî ilgilerle toplumun birliği ve bütünlüğü temeline dayanan ahenkli bir ilişki kurulmasını sağlayacaktır.

Kurulması uzun seneler alacak olan bu sınıfsız toplum sosyal zorlama ve kuvvetlerden kurtarılmış olacak ve orada insanlar bütün ihtiyaçlarını tatmin imkânı bulacaklardır. Bu sadece parasız hava ve su temininden ibaret olmıyacak, ücretsiz gıda, giyim, mesken, meleke ve kabiliyetlerini tam mâ

nasıyla geliştirme imkânı sağlamaya yetecek, boş zamanları da kapsıyacaktır.

Fakat komünizmin yegâne tanımlaması bu değildir. Güney Afrika'nın 1950 tarihli «Komünizmi bastırma kanunu», bu devletin menfur ırk ayırımı politikasını tenkit edenleri komünist saymaktadır. Amerikanın vatandaşlık ve göçmenler kanunu komünizmi totaliter bir diktatörlük olarak tarif etmektedir. Webster's yeni Yirminci Yüzyıl sözlüğünde de komünizmi, aralarında hiç bir fark gözetmeksizin bütün siyasî muhalefet partilerini insafsızca yokeden, kendi partisi içindeki aykırılıklar ile fertleri baskı altında tutan bir diktatörlük diye tanımlanmaktadır.

Durum herhalde gözlerinizden kaçmamıştır. Görüyorsunuz ki komünizm değişik kimseler için değişik anlamlar ifade etmektedir. İşte ulu Sokratın, talebelerine iyilik etmek için kullandığı ve sık sık sormak âdetinde olduğu «Terimlerinizi tanımlayınız» uyarmasının nedeni budur.

Bu da benim, «Sen bir komünist misin? Buna cevap ver. «Evet mi, hayır mı?» sorusunu ısrarla cevaplandırmaktan neden kaçındığımı açıklar.

Benim durumumu daha iyi açıklamaya yarayan terim Marksist terimidir.

Marksizm nedir?

Marksizm, 1818 senesinde Almanya'da doğan ve hayatının büyük bir kısmını İngiltere'de geçiren Karl Marks tarafından geliştirilen bir teoriye verilen isimdir.

Bu teori, insan toplumlarının ve onların geçirdikleri değişikliklerin bir ilmi araştırması olduğu kadar insanlık için daha ne gibi geleceklerin de mukadder olduğunu gösteren bir araştırmadır.

İnsan toplumları statik olarak devam edegelmemişlerdir. Yüzyıllar boyunca toplumlar değişmiş, örneğin, bir esir devletinden feodalist devlet tarzına inkılâp etmiştir. Marks bu değişimin tesadüfi olmadığını aksine belirli kanunlara uyduğunu keşfeden ilk insandır.

Marksın zamanında, onun içinde yaşadığı İngiliz toplumu geniş ölçüde kapitalist bir toplumdu. Marks, bu toplumda sınıf mücadelesinin şekillerinin nasıl meydana geldiğini ve kâr mefhumunun kaynaklarını tetkik etti.

Onun dünya çapındaki şöhretini sağlayan işte bu kapitalizm düzenin tâ kökleri ne kadar inen derin tahlilidir. Fakat o kendi ekonomik teorisinin yine kendi tarih ve sosyal çalışmalarından ayrılamıyacağını daima dikkatle işaret etmekten geri kalmamıştır.

Toplumun araştırılmasındaki bu ilmî merhaleye erişmenin neticesi bize tıpkı, dış dünyanın değiştirilmesinde kullanılan bioloji, kimya veya nükleer fizik bilgimiz gibi, toplumun değiştirilmesinde kullanılabilecek yeni bilgiler getirmesi olmuştur.

İnsanlığı ve Güyan halkının büyük çoğunluğunu, kötülüklerden sefaletten kurtarmak için kullanılacak araç, ilimdir. Bugüne kadar da bu işte başarı kazanan ancak ilim olmuştur. Topyekûn kadın ve erkek bütün insanların da daha iyi bir toplum düzeni kurmalarına yardım edecek yegâne kuvvet ilimdir.

Propaganda

Zaman zaman ve tekrar tekrar Güyanlılara benim ve partimin hükümetinin, özel mülkiyeti ilga edeceği, bankalardaki küçük tasarruflara el koyacağı, kiliseleri yakacağı, muhalefet gazetelerini kapatacağı ve muhalifleri kurşuna dizdireceği söylenmiştir.

Bu sinsi, haince propagandalara dayanamayıp memleketten göç etmiş kimseler varsa buna hayret mi etmek lâzımdır?

Bu göçenlerin göçme sebebi acaba, şiddet, yağmacılık ve kundakçılık olayları dolayısıyla bir çok kimsenin iflâs kapısına sürüklenmesi, bir çoğunun da hükümetten geçim parası dilenmeye muhtaç duruma getirilmeleri dolayısıyla emniyet duygularını kaybetmeleri değil midir?.

Bir diğer sebep de bazılarının imtiyazlı ekonomik — sosyal durumlarını kaybetmek korkusu olamaz mı dersiniz?.

Ben burada kesin ve açık bir şekilde özel mülkiyeti lâğvetmek, banka tasarruflarına el koymak, basın hürriyetini ve vicdan hürriyetini kısmak, baskı altına almak ve keza muhalefetin haklarına kastetmek gibi herhangi bir düşüncem olmadığını beyan etmek isterim.

Sosyalizme giden birçok yollar olduğunu biraz evvel söylemiş ve her memleketin kendi yolunu özel somut şartlarına göre takip etmesi gerektiğini belirtmiştim. Bunu söylerken de Marksizmin stereotip bir formül olmadığını fakat bir aksiyon kılavuzu olduğunu da ilâve etmiştim.

Bunu söyledikten sonra, bazı memleketlerdeki ihtilâlci rejimlerin barışçı olmayan aceleci davranış ve aksiyonlarının var olması aksiyon için başka yollar ve vasıtalar yok mu demektir?

George Washington, Jefferson, Lincoln, Gandhi, Nehru, Nkrumah ve Nâsır gibi liderler, sömürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe son vermek ve millî demokrasilerini kurtarmak uğruna savaşmamışlar mıdır?

Bunların metodu ihtilâlci şiddet metoduna mı benzemektedir? Amerikalıların Hürriyet Beyannamelerini açıklamalarından sonra, kurtuluşları uğruna şiddetli bir savaşa girişmeleri, millî egemenlik için barışçı olmayan çarelere baş vurmaları bunlardan başka usul olmadığını mı ifade etmektedir?

Gandhi, Nehru, Nkrumah ve Nyrere memleketlerini sömürgeciliğin pençesinden, şiddet yollarına başvurmadan barışçı ve medeni itaatsizlik metodlarına baş vurarak kurtarmadılar mı?

Bizim Güyanlıların, haklarına ve mallarına el koymak kastiyle milletlerarası bir fesat teşkilâtına âlet olduğumuzu söyleyenlere şuna açık ve kat'i surette söylemek isterim ki, biz ne Kruşçeften ne Kastrodan, ne de herhangi bir kimseden emir almıyoruz.

Değişen rüzgâr

Eğer, çoktan ölmüş Karl Markstan «emir alıyorsak» bunu tıpkı ilim adamlarının Copernicus ve Darwin'den «Emir aldıkları» şekilde ve ruhta yapıyoruz.

Bu liderlerin ismini belirtiyoruz, çünkü bu insanlar her yerde, sömürülenlerin ve baskı altında tutulanların kurtarılması uğruna seslerini yükseltmişler, sömürgecilik, ırk ayrımı gibi kötülüklerin karşısına dikilmişlerdir.

Neden 1951'de İran petrollerinin millileştirilmesinde Musaddık başarısızlığa uğradı da, 1956'da Nâsır Süveyş Kanalını millileştirmeyi başardı?

Neden Başbakan Mac Millan daha on sene kadar önce, Hindistan tarafından Birleşmiş Milletlerde ısrarla hücuma uğrayan, Güney Afrikadaki ırk ayrımı politikasını savunurken, bir iki senedir bundan vazgeçerek şimdi buna karşı hücuma kalktı?

Neden Mr. Mac Millan şimdi «değişen rüzgârdan» konu açıyor ve «insanların fikirlerini kazanmak» tan söz ediyor? Çünkü, Sosyolist İdeoloji dünya yüzünde, özellikle geri kalmış memleketler, sömürgeler ve yarı sömürgelerde sür'atle etrafa yayılan zaptedilmez bir yangın gibi büyüyüp gelişiyor.

Anti-emperyalist

Benim. Dr. Kastro ile dostluğum tesadüfidir, yoksa sadece onunla dost değilim. Nehru, Nâsır, Musaddık, Nkrumah, Seku—Ture ve daha başkaları da benim dostlarımdır.

Bu şahsiyetlerle olan dostluğumuz, bu kimselerin komünist olmalarından ötürü değil, (filhakika bunların büyük bir kısmı komünist değildirler) fakat hepsinin anti—emperyalist ve anti—kolonyalist olmalarındandır.

Hafızalarınızı bir yoklayınız. İlerici Halk Partisi bu memlekette Musaddık ve Albay Nâsır'ı açıkça destekleyen bir siyasi parti değil midir?

Dr. Kastroyu metodlarından ve seçimleri yapmayışından ötürü ittifakla tenkit edenler Amerikan tarihinin gerilerine bir bakmalıdırlar. Amerikan İstiklâl Beyannamesinin yayınlanmasını izleyen 12 uzun sene boyunca Amerikada genel seçimler yapılmamıştır. Ve ihtilâlci Amerikada dünya kadar mülke, hem de bedelleri ödenmeden el konulmuştur.

Bu konuda «American Politics» isimli ders kitabının yazarları Prof. Peter H. Odegard ile Prof. Allen Helmsin yazdıkları şunlar:

«Harbin Sosyol—Ekonomik etki ve neticeleri eşit önemde olmuştur. Toprak ve ormanların mülkiyetini ve bunların tasarrufunun iktisabını sınırlayan Kraliyet kanunları lağvedilmiştir. Kraliyet toprakları devletlerin (A.B.D. eyaletleri kastediliyor) mülkiyetine devredilmiş ve quitrent sistemi kaldırılmıştır. (Bu sistem derebeylik zamanında yürütülen ve bir mülkün kirasını verdikten sonra başka her türlü vazifeden muaf olmayı yeterli kılan bir kira usulü).

«Bunlardan daha önemli olarak da, toprak sahibi aristokrasinin kurulmasını ve devamını sağlamak gayesi ile konulmuş, toprağın ailenin en büyük evlâdına intikâl ettirilmesine imkân veren veraset usulleri kaldırılmıştır.»

«Dahası da var, Torie'lerin ve bunlara taraftar olanların, ellerindeki büyük toprakların birkaçı hariç, hemen hepsi müsadere edilmiş ve daha küçük toprak parçaları haline getirilmiştir. Zaptedilen bu topraklar derhal peşin ödeyen hazır alıcılara satılmışlardır. Bu kabil topraklardan New Yorkdaki De Lancy mülkü 275 şahsın, Roger Morris mülkü ise 250 şahsın eline geçmiştir.»

«New Hampchire 28 mülkü müsadere etmiş ve Massachusetts devleti de tek bir kanun darbesiyle, Birleşik Devletlere karşı savaşan bütün insanların mülklerini ve hattâ Amerikan hükümetinin müsaadesini almadan İngiliz idaresinin bulunduğu bölgelere çekilenlerin mallarını ve mülklerini dahi müsadere etmiştir.»

«New York devleti müsadere edilen bu toprakların satışından 3 milyon altın İngiliz lirası, Maryland 450 bin, Pensilvanya 1 miyona yakın ve diğer devletler de daha küçük paralar almışlardır.»

Sosyalizme giden yollar

«Mal sahiplerine hiçbir tazminat ödenmemiş ve Kralcılara bu paraların ödemesi İngiliz Hükümetine kalmıştır. Bunlara 8 milyon İngiliz altını taleplerine karşılık İngiliz Hükümeti o zaman 3 milyon altın ödemiştir. Amerikan ticaret ve imalâtını tahdid eden, harpten evvel konulmuş bütün Kraliyet tahdidleri kaldırılmıştır...»

Hatırlanacak esas nokta şudur ki sosyalizme giden bir sürü yol vardır. Biz daima sosyalizme giden barışçı parlmanter yolun avukatlığını yapmışızdır. Bu hususu son Amerika seyahatimde, özellikle Washingtonda Millî Basın Klübünde verdiğim demeçte de en geniş şekilde açıkladım.

1955/1957 senelerinde, Komünist diktatörlüğü kurmak kasti ve komünist baskı metodları kullanmak suçu ile itham edilerek, Hükümeti kuvvet yolu ile devirdiklerinde ve anayasayı yürürlükten kaldırdıklarında, memleketi kaplayan kara günlerdeki mücadeleler esnasında, yani en feci günlerde bile, İleri Halk Partisinin slogan ları ve taktiği nelerdi?

Benim ve Mr. Burnham'ın İngiltere'den ve Hindistan'dan döndüğümüz 1954 senelerinde İleri Halk Partisinin savunduğu mücadele metodu Hintlilerin, şiddet kullanmadan medeni itaatsizlik yoluyla direnme metodu değil miydi?

İlerici Halk Partisinin ana cereyanı bu cinsten mücadeleye uygun devam etmiştir.

Tanımlamalarda ayırmalar

Özel mülkiyete gelince, bu konuda komünistlerin mülkiyete ve sermayeye el koyacağı propagandası almış yürümüştü. Bu propagandayı yaparken, bankalardaki halkın parasını, evlerini, dükkânlarını, topraklarını ve fabrikalarını hep elinizden alacaklar deniyordu.

Bu sebeple mülk ile kapital arasında bir tanımlama, ayırma yapmamız gerekiyor. Bankalarda veya sigorta şirketlerinde tasarruf edilen paralar, sermaye değildir. Ne de zati gayeler uğruna işlenen topraklar veya içinde yaşanan evler sermayedir. Özel mülkiyet ancak başkalarını sömürmek için kullanıldığı anda sermaye niteliğine girer.

İşte, böylece zati gâye uğruna kullanılan özel mülkiyetle, başkalarını sömürmek uğruna kullanılan özel mülkiyeti mutlaka kesin bir ayırımla tanımlamak gereklidir.

Aynı şekilde kapitalistin de değişik cinsleri vardır, yani emperyalist—tekelin kapitalistleri ile bölge kapitalistlerini kastediyorum.

Pek çok memlekette bölge kapitalistleri iki kategoriye ayrılırlar. Birinciler emperyalizmin ortaklarını teşkil eder.

İkinci kategoride ise millî kapitalistler vardır ki bunlar vatanseverler, memleketlerinin hürriyete kavuşması için çalışır ve genel olarak, emperyalizm tarafından ezilme ve baskı altında tutulmaya karşı farklı bir tutuma sahiptirler.

Söylentiler

Pekalâ biliyoruz ki bu ikinci katagorideklere İngiliz Güyanında aslâ açık ve dürüst davranılmamıştır. Bunların iddiaları bankaların kendilerine farklı muamele yaptığı merkezindedir. Komisyonların ajan ve memurları bu kimselerin, büyük iş muhitlerinin tekeline almak istediği mallarla ilgili belli bazı iş kollarına girmelerine veya bu malların alış verişine girişmelerine müsaade etmeyi reddederler.

Geçmişte devlet mekanizması, bu gibi kimselere tatbik edilmek üzere farklı döviz kurları ve değişik mal tahsis kotaları uygulamak için kullanılmıştır.

Biz, vatansever kapitalistlerimizin memleketimizin kalkınmasında hayati bir rolleri olduğunu daima söylemişizdir. Bu insanlar faaliyetlerine devam edemiyecekleri ve mal ve mülklerine el konacağı korkusuna maksatlıca sürüklenmişlerdir.

Hiç şüphesiz Hükümetimin memleketteki küçük iş merkezlerini işletmeye ne niyeti vardır, ne de buna yetecek personeli. Ortalığa pastacı dükkânlarından el arabası süren hammalların arabacılarına kadar herşeyin devletleştirileceği ve bunların sahiplerinin devlet için çalışacağı söylentileri kasten yayılmaktadır. Bu açıkça mânasızlık ve yalandır.

Geniş çapta kamu mülkiyetine dayanan sosyalist ekonominin kurulması sırasında bile kapitalist teşebbüse yer vardır.

Bu kapitalist teşebbüsler aynı zamanda hükümetle kontrat yaparak çalışabilirler. Filhakika bu kabil münasebetler bugün dahi bu memlekette yürürlüktedir. Maharaja yağ fabrikası ile Richter yağ fabrikaları hükümet müteahhidi olarak halen çalışmaktadır. Bunlar koprayı (Hindistan cevizi kabuğu) kontrollu sabit fiyat üzerinden almakta, işçiye hükümetçe tespit edilen ücret üzerinden yevmiye ödemekte ve ürettikleri yemeklik yağları da yine sabit fiyat üzerinden hükümete satmaktadırlar.

Yatırımlar

Bu iki fiyat arasındaki fark da, hükümetle kapitalist arasında anlaşmaya varılmış olan kâr hissesi hudutlarıdır. Diğer bir deyimle kapitalist, hükümete bir müteahhit gibi çalışmakta, işçiler ve tüketiciler hükümet tarafından korunmakta, kapitalist de yatırımına karşılık makûl bir kâr almaktadır.

Bizi, malları müsadere etmekle itham edenler hatırlamalıdırlar ki, Demerara elektrik şirketinin sermaye arttırımına iştirâk ederek bir hayli aksiyon satın aldık. Eğer kötü maksatlarımız olsaydı önce şirketi kendi başına genişlemeye teşvik edip, ondan sonra bütün emlâkine el koyup müsadere etmez miydik?

Ümit ederim ki, bize karşı giriştikleri propaganda ile sizi tesir altına almış olanların içinizde yarattığı sakat ve yersiz korkuları silmeyi başarmışımdır. Muarızlarım hemen her fırsatta, giriştikleri bu karşı propagandada, şöyle diyorlar:

«Jagan, sen namuslu ve samimî bir insansın, sen hepimizin lideri olabilirsin fakat biz senin münasebette bulunduğun teşekkül ve insanlara ve metodlarına güvenmiyoruz, onları sevmiyoruz.»

«Senin gâye ve hedefin olan, (herkesten kabiliyetine göre ve herkese ihtiyacına göre) prensibi iyi olabilir, fakat senin buna erişmek için uyguladığın usuller aptalca, günâhkârca ve kötüdür.»

Benim buna verecek cevabım çok basittir. Eğer ben namuslu ve samimiysem bu benim inançlarım ve ideolojimden ötürüdür. Benim için gâye ve hedeflerle, vasıtaların bir bütünlüğü vardır. Mücadelenin hangi safhasında olursa olsun, her vasıta kendi içinde bir iyilik taşımalıdır. Mücadeleden ayrılmış, soğutulmuş bir hürriyet olamaz.

Meşhur Amerikalı hâkim Brandeis'in dediği gibi «Hürriyet hem uygulanan metodlar, hem de erişilecek sonuçlar için en büyük yaratıcıdır.»

Beni itham edenlere soruyorum, nihaî gâyeme erişmek için uyguladığım metodlardan tek bir tane kötü ve antidemokratik olan örnek verebilirler mi? Göstersinler!

Bana gelince, beni isterseniz Nasyonalist, anti—kolonyalist, anti—emperyalist, demokrat, sosyalist, hümanist, komünist hülâsa ne olarak isimlendirirseniz isimlendiriniz hiç fark etmez. Çünkü aslında bu isimler benim varlığımın ve düşüncelerimin değişik birer cepheleridir.

Demokrasi vazgeçilmez hedeftir. Daha az demokrasi değil, gittikçe daha çok demokrasi istiyoruz. Ne kadar ileri bir halk idaresi olursa gâyelerimize ve hedeflerimize o kadar daha çabuk erişeceğiz ve refah ve eşitlik içindeki yeni hür toplumu kurmayı başaracağız.

HÜKÛMETİN GİZLEDİĞİ YENİ BİR VESİKA

JACOBY RAPORU

Tarım Bakanl... tasarısını şiddetl... eden Jacoby, ci... toprak reformunu... uygulanacağını a...

Tarım Bakanlığınca hazırlanan tasarının yetersizliğini gören Devlet Plânlama Teşkilâtı, FAO uzmanlarından Erich H. Jacaby'ye toprak reformu konusunda bir rapor hazırlattı. Bu rapora dayanılarak hazırlanan reform esasları, 5 yıllık Kalkınma Plânına, ayrı bölüm halinde eklendi. Fakat ne ciddî bir vergi reformu, ne de ciddî bir toprak reformu yapmak istemeyen Hükûmet, vergi bölümü gibi, toprak reformu kısmını da Kalkınma Plânından çıkardı. Kaldor Raporundan sonra Jacoby Raporu da gizli raflara kaldırıldı. YÖN, Hükûmetin Kaldor Raporu gibi gizlediği Jacoby Raporunun da en önemli bölümlerini kamu oyuna sunmakla görevini yaptığına inanıyor:

Tarım Bakanlığı tarafından hazırlanan Toprak Reformu kanununun tasarısı ve gerekçesi (Cavit Oral tasarısı), reformun gâyelerini çok güzel şekilde belirtmektedir. Fakat tasarıda yeralan hükümler, maalesef ilk maddenin uyandırdığı ümitleri boşa çıkarmaktadır. Zirai yapıdaki temel değişmeler tasarıda yer almadıkça, toprak Reformunun gâyesinin, zirai verimleri ve sosyal refahı arttırmak için gerekli şartları yaratmak olduğunu söylemek, bir fayda sağlamaz.

Görüşüne göre, iyi hazırlanmış reformların en başta gelen özelliği, reformun âcil bir mesele olarak ele alınmasıdır. Halbuki mevcut tasarı ve gerekçesi, bu özelliği taşımıyor. Tasarıda ahestereván ilerleme yolu seçilmiştir ve bir çok hükümler sâdece zevahiri kurtarmak maksadiyle kaleme alınmıştır.

Gerekçe, çiftçi ailesi başına düşen ortalama toprak miktarının 7,7 hektar olduğunu belirtiyor. Bu ortalama, Türkiyedeki tarımsal yapının en büyük özelliğini ortaya koymaktadır. Büyük işletmelerin de hesaba katılmasıyla elde edilen ortalamadan daha önemli olan, çiftçi ailelerinin yüzde 72,1 inin ancak 2,3 hektar araziye sahip bulunmasıdır. Yüzde 75 inin elindeki arazi ise 3 hektardır. Demek ki Türk çiftçilerinin büyük çoğunluğu 2,3 hektardan az araziye mâliktir.

Yapılacak toprak reformu, yeteri kadar araziye sahip bulunmayan bu yüzde 75 e, makûl bir hayat seviyesi sağlamağa ve onların iş gücünden tam yararlanmaya imkân vermelidir. Bu rakamlar, Türkiyede toprak reformunun ne kadar âcil bir mesele olduğunu göstermeğe yeter. Fakat Tarım Bakanlığının tasarısı, bu çiftçilerin önümüzdeki yıllarda durumlarını düzeltmelerini sağlıyacak hükümlerden yoksundur. Ancak köklü bir tarım reformu, Türkiyenin tarımsal yapısındaki zaruri değişiklikleri gerçekleştirerek, Türk çiftçilerinin yüzde 75 insi teşkil eden bu fakir köylüleri, gerçek ziraatçiler hâline getirebilir.

Kaldor ve Toprak reformu

Arazi reformu ve arazi vergisi arasında yakın bir münasebet vardır. Bu münasebetin en önemlisi, verginin arazi değerleri üzerine tesiridir.

Az gelişmiş ülkelerde, özellikle toprak üzerinde nüfus tazyiki yüksek olan memleketlerde, toprağın piyasa fiyatının yüksek olmasının başlıca sebebi, arazi vergilerinin çok düşük seviyede tutulmasıdır. Güney Amerika, Uzak ve Orta Doğuda büyük toprağa sahip olmak, sosyal prestij ve siyasi nüfuz gibi pek çok şahsi avantaj sağlamakla kalmaz, ayni zamanda vergi yükünden de kurtulma, hiç değilse sanayi ve ticarete nazaran daha az vergi ödeme imkânını verir. Demek ki toprağın vergi değeri gerektiği gibi hesaplanmazsa ve müterakki bir arazi verigisi konmazsa, arazi spekülasyonu, sosyal prestiji diğer rasyonel olmayan unsurlar, toprak değerinin çok yükselmesine ve büyük işletmelerin hâkim olduğu, elâstikiyetten mahrum bir toprak dağılışının sürüp gitmesine yol açar. Bu durum, arazi reformu programlarının yürütülmesini güçleştiren en büyük engellerden biridir. Vergi ödememe imtiyazı, büyük çiftliklerin satışını azaltır ve istimlâk halinde de, Filipinlerde olduğu gibi, piyasa fiyatı *esas alınırsa, arazi sâhibine çok yüksek* bir bedel ödemeyi gerektirir. Ödenen bedelin yüksekliği, toprak verilen fakir çiftçiden de yüksek taksit istemeyi lüzumlu kılacaktır. Filipinlerde istimlâk fonlarının yetersizliği ve aşırı derecede yüksek arazi bedelleri, Toprak Reformu Kanununun uygulanmasını çok yavaşlattı ve dağıtılan toprakların da ipotek edilmesine *ve el değiştirmesine yol açtı.*

Eğer Prof. N. Kaldor'un Türk Vergi Sistemi hakkındaki raporunda yer alan tavsiyeler gerçekleştirilirse, bu, toprak reformu üzerinde çok müsbet tesirler yapacaktır. Toprak Reformu ve Arazi Vergisi Kanunları, Parlâmentoya ayni zamanda sevkedilmelidir. Zira arazi vergisinin sebep olacağı arazi bedellerindeki fi*yat düşüşü, toprak reformununu kolaylaş*tıracaktır. Müterakki bir arazi vergisi hükümete, toprak reformunun uygulanmasına başlamadan önce ve reformun ilk safhalarında gerekli gelirleri sağlıyacaktır. Arazi Vergisi, reformu kolaylaştırdığı gibi, toprak verilen çiftçilerin ödeyecekleri bedellerin düşük seviyede tesbitine imkân verecektir. Modern vergi sisteminin temeli olarak *arazinin gerçekçi* ölçülerle vergilendirilmesi Batı Avrupa memleketlerinin gelişmesinde görüldüğü gibi, büyük topraklara yatırılan sermayenin ziraatten sanayie akmasını teşvik edecektir.

Tasarı üzerinde tenkitler

a. Tasarı, ortakçılığı çok mahdut ölçüde istisnai bir hal alarak tanımaktadır. Fakat bu husus, vuzuhla tesbit edilmemiştir. Toprak sahiplerinin, ortakçıları tarım işçisi haline getirerek, tarımsal durumu daha da kötüleştirmesi önlenmelidir. *Toprak sahiplerinin çiftliğin idaresi*ne aktif şekilde katılması sağlanmalı, sorumluluğun kâhyalara devri imkânı daraltılmalıdır.

Tasarı, ortakçının arazi sahibine ödeyeceği bedelin makûl hadlere indirilmesini sağlayacak hükümlerden yoksundur. Ayrıca, arazide yapılacak islâhatın amortismanını bunu haklı gösterecek bir sebep mevcut olmadığı halde ortakçıya yüklemektedir.

b. Tasarı, kurak bölgelerde azami arazi genişliğini 5 bin dönüm olarak tesbit etmektedir. Diğer bölgeler için, azami arazi genişliği, az veya çok bu ölçü esas alınarak tâyin olunmaktadır. Bu tip bir azami genişlik tesbiti realist değildir. Çünkü fiziki farkları, nüfus yoğunluğu farklarını, çiftlik tiplerini ve bölgedeki dağıtılabilecek toprak miktarını hesaba katmamaktadır. Bu davranışa şaşmamak elde değil. Zira tasarının gerekçesinde, sayısı yarım milyonu biraz aşan büyük ve orta çiftliklerin ortalama büyüklüğünün 2 bin dönüm civarında olduğu belirtilmektedir. Demek ki bu ölçülerle yeteri kadar toprağı olmayan çiftçi ailelerinin yüzde 75 ine dağıtılabilecek pek az toprak sağlanabilecektir. Topraksız çiftçiye ise, *hiç toprak verilmeyecektir!*

c. Anayasaya göre, istimlâk hâlinde, devlet arazinin gerçek değerini ödiyecektir. Tasarı, gerçek değeri târif etmemektedir. Eğer mahkemeler, gerçek değerden piyasa değerini anlarlarsa, bu toprak reformu ve toprak verilecek çiftçiler için yukarıda belirtilen sebepler yüzünden çok zararlı olacaktır.

d. Tasarı, her şeyden önce toprak kalite ve kadostro haritalarının tamamlanacağını belirtmektedir. Bunun mânası, kadastro işinin, reformun tatbikinden önce bitirilmesi olsa gerektir. Bu hüküm, önümüzdeki yıllarda reformun uygulanmasını geciktirecektir.

Toprak kalite haritalarının yerine, uzmanların yardımıyla mahalli komiteler tarafından toprağın kabaca sınıflandırılması, gecikmeyi önliyebilir. İsveç ve İsviçre gibi, geniş imkânlara sahip memleketler bile bu usulü kullanmaktadır.

Kadastro haritaları için de, kısa vâdede, Tarım Bakanlığı teknisyenlerinin *yardımıyla, Köy Komiteleri arazi hudut*larının tesbitinde kullanılabilir.

e. Ortakçılık hâlinde, mukavelenin tescili mükellefiyeti, arazi sahibine yüklenmelidir.

Topraksızlık yüzünden şehirlere göç eden ve buralar

...lığının ...le tenkit ...iddî bir ...un nasıl ...nlatıyor

Bunu yaparken, arazi büyüklüğünün verim üzerinden tesirlerine dikkat edilmelidir.

Tavanın yüksekliği, zirai gelişmeye tesir eden bütün faktörlere, özellikle bölgenin tarımsal özelliklerine ve nüfus yoğunluğuna tâbi olacaktır. Toprak üzerinde nüfus tazyiki yoksa, azami genişliğin, tesbitinde, belli bir ziraat tipi için gerekli en uygun ekonomik boy esas alınabilir. Eğer sosyal faktörler çok önemliyse, ekonomik ölçüler ikinci plâna geçer. Tavan tesbiti ameliyesi, mahalli ihtiyaçlara göre ayarlanmalıdır.

Bununla beraber, Toprak kanunu tasarısının, bölgelerin özel şartlarıyla izah edilemiyecek şekilde, azami arazi büyüklüğünü çok geniş tutmuştur. Ayrıca tasarı, bağ, meyve, zeytin, fıstık, meşe; ökaliptüs, kavak yetiştiricileri için azami arazi genişliği ve istimlâk bakımından muafiyetler tanımaktadır. Bu muafiyetler, büyük toprak sahiplerine, meselâ şeker pancarı yerine meyva ağaçları dikerek, toprak reformu hükümlerinden, kanuni şekilde tamamen kurtulma imkânı verecektir.

Bu sebeple ben, tasarıya, toprak reformuyla uğraşan en yüksek otoritenin nezareti altında çalışacak bölge komisyonlarının kurulması için bir madde eklenmesini teklif ediyorum. Bölge Komisyonları, bütün faktörleri gözönünde tutarak, azami arazi büyüklüklerini tesbit edeceklerdir.

4. Geçiş devresinde, tanzim edilmek şartiyle ortakçılığın tanınması realist bir davranıştır.

a. Tasarı, arazi sahibinin hissesinin örf ve âdetlere dayanarak mahalli ziraat odaları tarafından tesbitini öngörmektedir.

Bu usul, arazi sahibinin hissesini bugünkü çok yüksek seviyede tutacağından iyi değildir. Her mahsül nev'i için, arazi sahibine azami yüzde 25 nisbetinde hisse tanınmalıdır. Peşin ödemede, azami nisbet mahsül değerinin yüzde 20 sini aşmamalıdır. Hükümet peşin ödemeleri kolaylaştırmak maksadiyle, her yıl mahsül nevileri itibariyle kılavuz fiyatlar ilân etmelidir.

b. Ortakçılığı tanzim eden mevzuatın tatbiki çok güçtür. Kredi ve satış bakımından arazi sahibine tâbi olan ortakçı, haklarını savunmakta ve kanunun uygulanmasını istemekte güçlük çeker. Bu sebeple, ortakçıları, arazi sahiplerini ve hükümet temsilcilerini toplıyan köy komiteleri kurulmalı ve ortakçı ve arazi sahibi arasındaki münasebetleri bu komite tanzim etmelidir. Meselâ arazi sahibine verilecek azami hisseyi komite toplamalı ve arazi sahibinin idari vazifelerinin bir kısmı komiteye devredilmelidir.

5. Tasarı, reformun uygulanmasında normal mahkemeleri yetkili kılmaktadır. Kanunun ayni şekilde yorumlanmasının temini ve işlerin çabuk yürütülmesi bakımından bu mahzurludur. Ayrıca mahkemelerin, zirai kanularda ve köylü hayatının sosyal ve ekonomik olaylarında ihtisas sahibi olmasına ihtiyaç vardır. Bu sebeple, Toprak Reformu Mahkemeleri kurulmalıdır. Bu mahkemeler gezici olmalı, belli zamanlarda çeşitli bölgeleri dolaşmalı ve mahallinde karar almalıdır.

6. Toprak reformununun uygulanması beklenmemelidir. Bununla beraber kadastro işlerine önem verilmelidir.

7. Arazi parçalarının topluláştırılması, reformun önemli bir veçhesidir. Türkiye gibi nüfus tazyiki kuvvetli olan bir memlekette, ufak zirai işletmelerde âcilen gerçekleştirilmesi gereken istihsal artışı, ekseri halde ancak arazi toplulaştırılması sayesinde sağlanabilir. Ayrıca, ziraatteki fazla nüfusun kullanılması da imkân verdiği için, toplulaştırma işine önem verilmelidir.

Toprak dağıtımı ve toplulaştırma sâyesinde yaşıyabilir büyüklükte işletmeler kurduktan sonra, arazinin parçalanmasını önliyecek tedbirler alınmalıdır. Veraset hükümleri ve örf ve âdet yüzünden, bir kaç nesil zarfında kurulan işletmelerin parçalanması tehlikesi büyüktür. Bunu önliyecek en önemli tedbirler, veraset hükümlerinin değiştirilmesi, eğitim ve mirasçılara hisselerini ödiyecek kredi imkânlarının mevcudiyetidir.

8. Raporda, sık sık köy komitelerinden söz edildi. Köy ve daha müsbet seviyede bucak komiteleri, Hükümet nezareti altında, köy nüfusunu aksiyona yöneltmek ve zirai kalkınma yolunda onların enerjisini seferber etmek için çok faydalı olabilir. Komiteler, geleceğin köy liderlerini yetiştirecek okullar hâline gelebilir.

Köy Komiteleri, toprak reformununun uygulanmasında ideal vasıtalardır. Komitenin görevleri ikidir:

a. Kendi kendini yetiştirme ve bilgi ve tecrübeleri nakletme vazifesini yapacaktır.

b. Hükümetin klavuzluğu altında, idari bir vasıta olacaktır. Toprak reformu Köy komiteleri, kadastro çalışmalarının tamamlanmasından önce arazi mülkiyetlerinin hudutlarının tesbitinde, ortakçılık mevzuatının tatbikinde, hudut ihtilâfların çözülmesinde, ortak çiftçilik anlaşmalarının organizasyonunda, toplulaştırma ameliyelerinde ve köy toprak kullanma plânlarının tesbitinde yararlı olabilir.

Toprak reformu, köylüler arasında işbirliği atmosferini gerektirir. Türkiyede arazi ihtilâflarından yılda 2 milyon dâva açılması, çok rahatsız edici bir durumdur. Köy Komitelerinin en önemli vazifelerinden biri, bu dâvaların sayısını azaltmak olacaktır. Kanun, komiteleri bu konuda yetkili kılmalıdır. Bugünkü durum, köylerdeki anlaşmazlıkların ve tansiyonun, toprak reformu tedbirlerinin sâkin bir şekilde uygulanmasını ve kooperatif organizosyonlarının kurulmasını önliyecek büyük bir engel olduğunu göstermektedir.

TOPRAK REFORMU NASIL YAPILMALI

1. Reformun başarısının ön şartlarından biri, toprak reformundan önce, arazi üzerindeki satış, intikal ve ipotek gibi tasarrufların dondurulmasıdır. Reform Kanununun hükümlerinden kurtulmak için başvurulacak muvazaalar önlenmelidir. Bu bakımdan Türkiyede, 27 Mayıs 1960 tarihindeki durum esas alınmalıdır.

2. Çok küçük işletmeler çoğunlukta olduğuna göre, Türkiyede toprak reformunun, ekonomik işletmeye elverecek şekilde, işletmeleri yeter büyüklüğe kavuşturması çok şüphelidir. Bu sebeple, reformun ilk safhasında, ferdi işletme büyüklüğü yerine, operasyonel birim esasına dayanan toprak kullanma plânı hazırlanmalı ve kanunda müşterek ziraat yapmayı sağlıyacak hükümler yaratmalıdır.

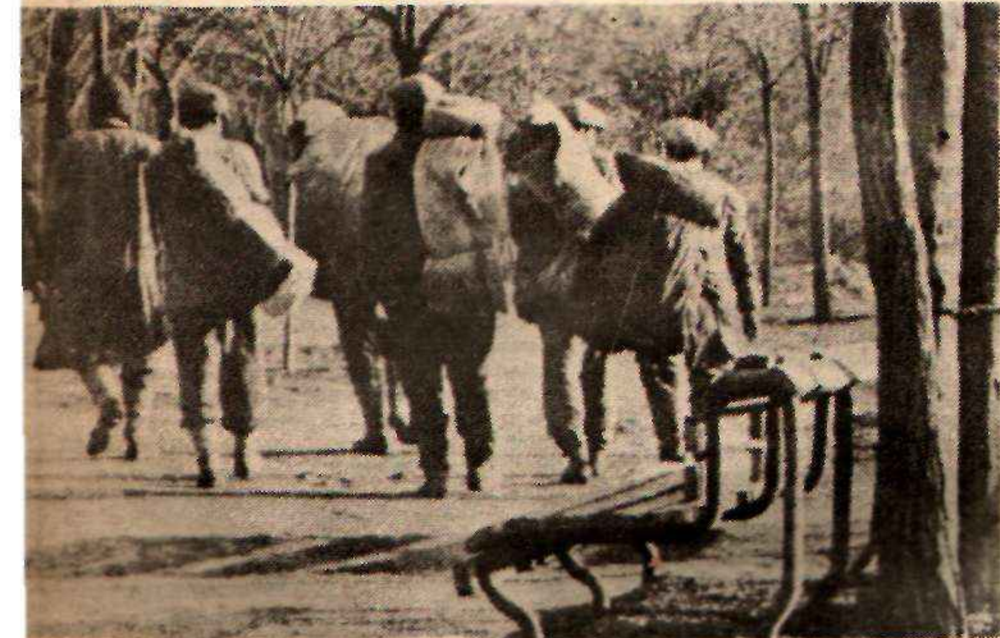
Diğer teklifler

a. Kanun, arazi sahiplerinin istimlâk bedellerini, sanayi alanında yatırmalarını teşvik etmelidir. Meselâ, 5 yıllık plânda yer alan sanayi faaliyetlerinden birine derhal ve uzun vâdeli olarak yatırıldığı takdirde, istimlâk bedeli yüzde 10 arttırılabilir. Büyük toprak sahipleri için, ziraat dışındaki yatırım imkânlarını tanıtmak maksadıyla, bir yatırım bürosu kurmak faydalı olacaktır.

b. Toprak verilen çiftçilerin, toprağı kullanması tanzim edilmeli, hudutsuz bir mülkiyet hakkı tanınmaktan kaçınılmalıdır. Bir çok memlekette, dağıtılan toprak, veraset yoluyla intikali mümkün bir cins daimi kira mukavelesine bağlanmaktadır. Böylece Hükümet, toprağın kullanılmasının kontrolü ve arazinin parçalanmasını önleme bakımından kuvvetli bir durum elde etmektedir.

c. Ödenecek istimlâk bedelinde, Kaldor Raporunda da tavsiye edildiği üzere, arazinin parayla ifade edilmiş potansiyel esas alınmalıdır. Böylece arazi vergisi ve istimlâk edilen arazi bedeli için ayni prensip kullanılmış olacaktır.

3. **Arazi tavanlarının tesbiti.** Toprak reformununun en karışık işlerinden biri, azami arazi büyüklüklerinin tesbitidir.

...arda da işsiz kalan köylülerden bir kafile

Köy istihdam programı

9. Köy bayındırlık işleri programı, toprak reformunu destekliyecek en önemli tedbirdir. Hükümet, zirai gelişme bakımından, toprak reformunun çok mahdut tesirleri olacağını bilmelidir. Mevcut şartlar altında toprak reformu, çok ufak işletmeleri genişletmek ve topraksız köylüyü topraklandırmak bakımından yetersiz kalacaktır.

Memleket nüfusunun yüzde 27 si ormanlık bölgede yaşamaktadır. Bu durum, plâncıları, toprak reformunu, bir köy bayındırlık işleri programı ile tamamlamıya teşvik etmelidir. Böylece, Köy Türkiyesi, memleketin kalkınmasında eşit bir ortak hâline gelecektir.

Türkiyede işsizlik meselesi muazzam bir dâvadır. Geçici tedbirler, meseleyi çözmeye yetmez. Yapılacak iş, memleket çapında geniş bir köy istihdam programı hazırlamaktır. Bu program, yüzbinlerce köylüye iş sağlıyacaktır. Bütün memleketi kapsıyan bir bayındırlık programı yapılmalıdır. Program, dikkatini köy sektörüne teksif ederek, yol yapımı, sulama, teraslama, toplulaştırma, iskân, inşaat v.s. alanlarında iş sağlamalıdır. Program, mahalli toplulukların ihtiyaçlarına göre zamanlandırılmalı, fakat esas fikir, bayındırlık işlerinin memleket çapında tayini olmalıdır.

Bu programın hedefi, köyde bugün mevcut kötü ve yetersiz istihdam şeklini tamamen kaldırmak olmalıdır. Hâlen orman köylerinde yaşıyan yekûn nüfusun yüzde 27 si, ekonomik bakımdan kısırdır. Onların faaliyetleri, millet için yararsızdır.

Köy bayındırlık programı için yeterli ve normal bir ücret seviyesini devamlı şekilde tesbit etmek lüzumludur. Ancak cazip bir program, toprak üzerindeki nüfus tazyikini azaltabilir ve toprak reformununun uygulanmasını kolaylaştırabilir.

Mevcut iş gücünü kooperatifler hâlinde teşkilâtlandırmak faydalı olabilir. Bu iş gücü, program geliştikçe, köyden köye, bucaktan bucağa ve gerekirse bir bölgeden ötekine, köy bayındırlık programını, devamlı ve emin bir şekilde yürütmek için gönderilebilir.

Geleceğin sanayi işçisi sınıfını yetiştirmek bakımından, programın önemi aşikârdır.

TOPRAK REFORMUNUNUN YÜRÜTÜLMESİ

Toprak reformu kanununu yürütme vasıtalarının tayini son derece güç bir iştir. Reform, Tarım, Çalışma, İç İşleri, Adalet, Bayındırlık ve Maliye gibi çeşitli bakanlıkları ilgilendirir. Programın yürütülmesi, bu çeşitli bakanlıkların faaliyetlerinin toprak reformu işine yöneltilmesini ve koordine edilmesini gerektirir. Bu sebeple Hükümet, Başbakan yardımcılarından birine bağlı bağımsız bir toprak reformu teşkilâtı kurmalıdır. Ancak böyle bir mekanizma, kanunun müessir ve cür'etkâr bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli yüksek seviyedeki idareyi sağlar.

Bu tip bağımsız bir teşkilâtın kurulması, halkta da toprak dâvasının âcil bir mesele olarak ele alındığı kanaatını uyandıracak, reforma inanmıyanlara işin ciddiyetini anlatacak ve mukavemet arzularını kıracaktır. Bağımsız toprak reformu teşkilâtı, bürokratik güçlükleri yenecek ve bu en önemli milli politikaya, en yüksek önceliği verebilecektir. Anayasa çerçevesi içinde ve normal idari usullerle, memleketin sosyal ve ekonomik yapısında ihtilâlci bir değişiklik yapmak için bu asgari bir şarttır.

Toprak reformununun prensipleri kesin şekilde tesbit edilmeden önce, reformun idari veçhelerini teferruatıyla tartışmak faydasızdır. Bununla beraber arazi vergisinin yapısı ve toprak reformu arasındaki yakın münasebetin, vergi ve toprak reformu idaresinin çalışmalarını koordine etmeyi gerektirdiği söylenebilir.

Bunun dışında, önemli bir kaç noktayı belirtelim:

1. Reformu, memleket çapında derhal uygulamak mümkün olmıyacaktır. İlk safhada, çalışmalar, reformun en âcil şekilde kendini hissettirdiği bölgelere teksif edilmelidir. Yalnız ne yazık ki bu bölgeler, hakkında en az bilgiye sahip olunan yerlerdir. Bütün fonlar ve personel bu bölgelere yöneltilmelidir. Daha sonraki safhada, personel bilgisini ve tecrübesini arttırdıkça kanunun uygulanması tedricen diğer bölgelere de teşmil edilebilir. Başlangıçtan itibaren, Toprak Reformu Teşkilâtı personelinin yetiştirilmesi ciddi şekilde ele alınmalı ve toprak idaresi kursları tertiplenmelidir.

2. Reform Teşkilatı, iyi organize edilmiş bir araştırma dairesiyle teçhiz edilmelidir. Türkiyede Toprak reformununun plânlanması, gerekli bilginin olmayışı yüzünden çok güçtür. Bu bilgiyi toplamak için her türlü gayret gösterilmelidir. Mevcut bilgi çok noksandır ve 1952 yılına aittir.

3. Reformun uygulama safhasında da bilgi toplanmalıdır. Bu bilgi hükümete, aksaklıkları ve yanlışlıkları düzeltmek imkânını verecektir. Toprak reformu teşkilâtı bu iş için bağımsız bir büro kurmalıdır.

4. Toprak reformunun uygulanması bazı memleketlerde, zirai istihsalin satışa arzedilen kısmında azalmalara yol açmıştır. İşletme idaresindeki değişikliklerin ve daha sonraki ayarlamaların, kısa intikal devresinde zirai istihsal düşüşlerine sebebiyet vermesi de mümkündür.

Bununla beraber, araştırmalar, çiftçi ailelerinin istihlâklerini arttırmaları yüzünden düşüşün ekseri hâlde pazara götürülen mahsül miktarında vukubulduğunu göstermektedir. Bu da nihayet arzu edilir bir haldir. Çiftçi istihlâkinin artması, ileriki zirai gelişmeyi sağlayacak, insan unsuruna yapılmış bir yatırım sayılabilir.

Sanıyoruz ki geçici istihsal azalması devresi, eğitim, kredi, kooperatif v.s. gibi tamamlayıcı servislerin kurulmasıyla geniş ölçüde kısaltılabilir. Bu servisler uygun bir şekilde kurulursa azalan istihsal devresini kısa bir zaman sonra Meksika, Japonya, İtalya, Tayvan ve diğer reformu başarıyla yürüten memleketlerde görüldüğü üzere, zirai verimler ve istihsalde önemli artışlar takip edebilir.

Toprak reformu tedbirlerinin sonucu, geçici devrede zirai istihsal azaldığı takdirde, Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Teşkilâtının (FAO) Dünya Gıda Programı, üye memlekete zirai madde yardımı yapma imkânını verir.

“AT SIRTINDAKİ ADAM„

Ordunun Politikadaki Rolü

(Lonra Muhabirimiz Mete Tuncay, Prof. S.E. Finer'in kitabını özetlemeye devam ediyor)

— II —

Memleketin çözülecek bir sürü meselesi ortada dururken politikacıların siyaset oyunlarıyla uğraşmaları, hattâ meselelerin çözülmesini daha da güçleştirip halk aleyhine kararlar almaları orduyu çileden çıkarır ve harekete zorlar.

ORDUYU SİYASETE KARIŞMAYA İTEN ÂMİLLER

«Ordunun siyasete karışması» sözünden, Silâhlı Kuvvetlerin, kabul edilmiş sivil otoriteleri yerlerini veya politikalarını askerler lehine terke zorlamalarını anlamak gerekir. Bunun için, ordu hem müdaheleye hazırlanmış olmalı, hem de ortada müdaheleye elverişli bir durum bulunmalıdır. Fakat orduyu müdaheleye iten sebeplerin yanısıra engelleyen âmiller de vardır. Bunların incelenmesi, berikileri daha kolay kavramaya yarayacağı için önce engelleyen âmilleri ele alalım:

1 — Orduyu siyasete karışmaktan alakoyan sebepler

Her yerde ordu hoşnutsuzluk içinde değildir. Ordunun hoşnutsuzluk içinde olmadığı ülkelerde siyasete karışma isteksizliğinin nedenlerinden ilki **p r o f e s y o n e l l i k**tir. Gerçekten Yirminci Yüzyılda silâhlı kuvvetlerin kazandıkları önemli bir vasıf profesyonellik olmuştur. Düşmanla döğüşme sanatının çağımızda uzun boylu eğitime, özel teknik maharete ve plânlı bir teşkilâta bağlanması, askerliği sorumlu bir meslek haline getirmiştir. Bu bakımdan profesyonelleşme arttıkça askerlerin siyasetten kısırlaştıklarını söylerler. Ama son derece profesyonelleşmiş Alman ve Japon ordularının yakın tarihlerdeki davranışları, askerlerin siyasete karışmamaları için **sivil hâkimiyet prensibi**'ne inanmalarının da gerektiğini ortaya koyar. Aslında, askerliğin bir meslek olduğunun bilincine varmak, orduyu siyasetten kısırlaştırmak şöyle dursun, askerlerin kendilerini hükûmetin değil, devletin hizmetinde görmelerine yol açmıştır.

General Mac Arthur 1952'de bu ayrımı şöyle belirtmiştir:

«Silâhlı Kuvvetlerimiz üyelerinin, savunmaya and içtikleri memleket ve o memleketin anayasasından çok, hükûmetin yürütme dalını geçici olarak işgal edenlere bağlılık ve sadakat borçlu oldukları yolunda yeni ve gayet tehlikeli bir telâkkinin doğduğunu görüyorum.»

İşte askerler **«millet» ile «iktidardaki hükûmet»** *i bir kere ayırdılar mı,* artık kendi **«millî menfaat»** anlayışlarını geliştirmekte gecikmezler. Bu anlayışı sivil iktidara zorla kabul ettirmek, bir sonraki adımdır. Askerlerin siyasete karışmalarının diğer bir sebebi de, yine profesyonelliğin sonucu olmuştur: Buna «askerî sendikacılık» adını verebiliriz. Askerler kendi mesleklerinin uzmanları olarak kuvvetlerin teşkilâtı, techizatı, büyüklüğü gibi konularda zaman zaman sivil hükûmetle çatışırlar. Bu açıdan, ordu, toplumu bir malzeme ve insan gücü deposu olarak görür. Kısacası, güvenliği korumak görevi, silâhlı kuvvetlerin bağımsızlaşmasına yol açmıştır. Ordunun, hükûmetin yurt içindeki muhaliflerine karşı kullanılmaktan hoşlanmayışı da, profesyonelleşmeden ileri gelen üçüncü bir müdahele âmilidir. Alman ordusu (Reichwehr), Hitler'le Himmler'in S.S. kıtaları teşkil etmesine bu yüzden göz yummuştu. General Gürsel'in Türkiye'de 1960 Mayıs darbesinin önemli sebeplerinden biri bu olmuştu.

Öyleyse, diyeceğiz ki, ordunun siyasete karışmaması profesyonelleşme ile birlikte sivil hâkimiyet prensibinin kabulüne bağlıdır. Maamafih müdaheleyi önleyen başka âmiller de vardır. **Ordunun döğüşme gücünün azalacağı endişesi,** birçok memlekette silâhlı kuvvetlerin partiler üstü, politika ötesi tutulmasına sebep olmuştur. *Mustafa Kemal* çok erken bir dönemde bu inanca varmıştı:

«Subaylar partide kaldıkça, ne kuvvetli bir parti kurabiliriz ne de kuvvetli bir ordu. Üçüncü Ordu subaylarının çoğu partiye üyedir ve Üçüncü Orduya birinci sınıf bir ordu denemez. Ayrıca parti kuvvetini ordudan aldığı için halka cazip gelmeyecektir. Partide kalmak isteyen bütün subayların ordudan istifa etmelerine burada hemen karar verelim. Bütün müstakbel subayların siyasî bağları olmasını yasak eden bir kanun da kabul etmeliyiz.» (İttihat ve Terakki Fırkasının 1909 Selânik toplantısında yaptığı konuşma).

Ordunun bölünüp biribirine düşmesi, yani iç savaş korkusu, askerleri politika dışında tutma arzusunun bir başka kaynağıdır. 1923'te ordu sıkı yönetim altında Almanyayı idare etmeğe başladığı zaman, Başkomutan Von Seect, günlük emrinde «Ben yerimde kaldıkça, kurtuluşun şu veya bu aşırı uçtan, dış yardımdan, sağ veya solun iç devriminden gelemiyeceğini ve sadece sükûnet içinde sürekli olarak çok çalışmakla yaşamaya devam edebileceğimizi söylemekten geri durmıyacağım. Bu yalnız anayasaya dayanarak sağlanabilir ve bu prensibi terketmek iç savaşa yol açmak demektir» diyordu.

2 — Orduyu siyasete karışmaya yönelten sebepler

Her topluluk, kendi çıkarına bir harekete girişirken millî menfaatten dem vurur, ama **askerlerin aslî kaderi** kendi ülkelerinin kurtarıcısı olmaktır. Çünkü, bir kere, ordu parti politikasının dışında kurulmuştur ve devleti korumakla yükümlüdür. Ordunun millî menfaat adına hareket ettiği iddiası, toplumdaki diğer grupların bu kabil iddialarından daha çok inandırıcıdır. Bir ülkenin silâhlı kuvvetleri kadar, bağımsızlığı, egemenliği ve eşitliği sembolize eden bir başka millî müessese yoktur. Sonra da, orduya verilen millî savunma görevi, ordunun milliyetçilikle kaynaşmasını zorunlu kılmıştır. Askerliğin bütün döğüşme ruhu, karşı konacak «düşmanlar» ve korunacak millî değer ve erdemler varsayımına dayanır. Bu duygular orduda bir kutsal emanet inancı yaratmıştır. Fakat her ne kadar askerlerin sivil parti faaliyetlerine katılmaları önlense, yine de çeşitli siyasî ideolojiler silâhlı kuvvetlere nüfuz ederler. Bunda ordunun bünyesinden gelen, şahsî münasebetlerin gizli kapaklı olmaya elverişli oluşunun büyük payı vardır. Her devlet, ordusuna gizli şebekelerin yayılışını önlemeye çalışmış olmakla birlikte, 1820'lerde İspanya ordusunu Masonluk istilâ etmiş, 1930'dan sonra Japon ordusunda gizli vatansever dernekleri dallanıp budaklanmıştır. 1943'te Arjantinde bir çok «Grupo de Officiales Unidos» kurulmuş, iki dünya savaşı arasında Balkan memleketlerinin ordularında ihtilâlci subay dernekleri alıp yürümüştür. Son yılların Mısır ve Fransız ordularında da aşırı milliyetçi gizli teşkilâtlar bilinen örneklerdendir.

Bütün silâhlı kuvvetlerde **millî menfaat saiki,** siyasileşmenin başlıca kaynağını teşkil eder. Nazi Almanyada, Franko İspanyasında ve Peron'un Arjantininde ordu—devlet veya millet parallelerinden bol bol söz edilmiştir. Maamafih «millî menfaatin bekçiliği» kavramından hemen her ordu başka başka şeyler anlar. Primo ve Rivera'nın 1923—1925'te İspanyadaki, Kodo—Ha diye tanınan askerî hizibin *1930—1936'da Japonyadaki bekçilik* anlayışları, ordunun doğrudan doğruya idaresi şeklinde olmuştur. Diğer bazı memleketlerde ise, millî menfaat saikiyle orduya (meşruti monarşilerde hükümdara düşen, siyasî kuvvetleri dengelemek rolü gibi) bir çeşit hakemlik hakkı tanınmıştır. İspanyol amme hukukundaki **p o d e r m o d e r a t o r** (ılımlılaştırma gücü) böyle bir kavramdır.

İktidarı ellerine geçiren silâhlı kuvvetler çoğu zaman, geçici olduklarını, giriştikleri hareketin toplumsal hayatı saf ve temiz bir duruma getirmek amacı taşıdığını ve ulusa yöneticilerini özgürlük içinde seçme imkânı vereceklerini ilân ederler ve coşkun halk desteği ile karşılanırlar. Bu vaadlerin pek çok yapıldığı Lâtin Amerika memleketlerinden başka, Orta Doğuda da 1952'de Necip, 1958'de Kasım ve 1960'da Gürsel böyle programlarla ortaya çıkmışlardır. Ama genel eğilim öyledir ki, askerler başlangıçta gitmeye gönüllü olsalar bile çok geçmeden iktidara abayı yakarlar ve ısındıkları koltuklardan kalkamazlar. Sekiz yıl önceki Nâsır—Necip mücadelesinden sonra Mısırda böyle olmuştur. İstisnaî olarak sözlerini tutan askerler de vardır 1955'te Brezilya ve 1960'ta Türk orduları amaçlarını yerine getirdikten sonra kışlalarına dönmüşlerdir.

Askerler «millî menfaatın bekçiliği» kavramından farklı şeyler anladıkları gibi, «millî menfaat» in kendisinin ne olduğu hakında da aynı kanaatlara sahip değillerdir. Ordu, bazan sanıldığı gibi, her yerde toprak sahiplerinin veya sanayi oligarşilerinin yanında ve demokrasiyle parlâmentonun karşısında bulunmaz. Portekiz, İspanya, Guatemala, El Salvador, Dominik ve Honduras orduları toprak ve sanayi ağalarını tutmuştur, ama Nâsır'ın Mısır ordusu, Kasım'ın Irak ordusu ve Arévolo ile Arbenz'in Venezuelâ ordusu (1945—55) bu sınıflara cephe almıştır. Öte yandan, İspanyol ve Portekiz ordularının yanısıra General Odrio'nun Peri ordusu ve Jiménez'in Venezuelâ ordusu siyasî hürriyetlere ve parlmanter rejime karşı koymuşlardır. Pakistan, Sudan, Mısır ve Güney Kore askerlerinin yönetimleri de otoriter olmuştur. Fakat bunlara mukabil, 1955'te Brezilya ordusunun ve şimdiki Arjantin ordusunun tarzı cumhuriyetin demokratik yapısını muhafaza etmek yolundadır.

Aslında, millî menfaat iddiası çoğu kere iki yüzlülüktür. Menfaatlar genelden özele doğru şahsileştikçe bu gerçek daha iyi ortaya çıkar. Sınıf menfaatları, bölge menfaatları, bir grup olarak ordunun menfaatları ve nihayet şahıslar olarak askerlerin menfaatları saikiyle ordular yer yer ve zaman zaman siyasete karışmışlardır. Şimdi de bu kısmi menfaat saiki örneklerini görelim.

Askerlerin siyasete müdahelesini sınıf menfaatıyla izah eden teorilere göre, siyasî iktidar sahipleri orduyla aynı sosyal sınıftan geliyorlarsa askerler tarafından desteklenirler, farklı ve hasım bir sosyal sınıftan geliyorlarsa onların müdahelesine maruz kalırlar. Bu yorum her zaman doğru değildir. Örneğin, Venezuelâ Silâhlı Kuvvetleri Accion Democratica'nın 1945'te lehine, 1948'de aleyhine, 1958'de yine lehine müdahele ettiler. Venezuelâ yönetici sınıflarının on iki yılda üç kere değiştiği söylenemez herhalde! Irak ordusu 1936 ile 1941 arasında 6 kere, Suriye ordusu 1949 ile 1962 arasında 7 kere, Siyam ordusu da 1932'den beri 8 kere siyasete girdi. Ama sınıf yorumu her zaman yanlış da değildir. Örneğin, 1918'den sonraki Alman Reichwehr'i aristokrat sınıftan seçilmeye devam etti.

1930 da Alman subaylarının yüzde 95 inin Kayzer'in ordusunda döğüşebilecek kadar âsil olduğu hesaplanmıştı. Bu askerî kast, savaştan önceki selefinin geleneklerini sürdürerek, Almanya'da üstün bir sosyal «Nizam» ın kurulmasını ideal edindi. Reichwehr, sosyalistlerin ve Demokratların koyu düşmanıydı. Ordu ilkin, von Şeeckt ve Gröner'in yönetiminde Cumhuriyetle iyi kötü uyuşurken, 1930 dan sonra von Schleicher in buyruğu altında sosyal demokrasinin kökünü kurutmaya kalktı. Bu tavır, genç subayları Nazilere yaklaştırdı ve von Schleicher Hitlercileri bir asil olarak hakir görürken, çevresiyle birlikte onların kurbanı oldu. Mısır ordusunun siyasî davranışı da geniş ölçüde sınıf yapısından kaynak alır.

Krallıkta ordu, pek aşağılanıyordu. 1936 dan sonra, Askerî Akademiye, aşağı sınıflardan öğrenci kabul edildi. Böylelikle biraz belini doğrultmuş fellâh ve küçük memur çocukları, ordunun komuta mevkilerine ulaştılar. Bu subayların, sosyal, ekonomik ve siyasî bakımlardan memlekete hâkim olan efendi sınıfından nefret etmeleri, savaş yıllarının enflâsyonuyla büsbütün ezilmiş yoksulların acılarını yansıtıyordu. 1952 deki ihtilâlden sonra, ordunun eski yöneticileri silip süpürmesi, partileri dağıtması ve fellâhlar lehine bir toprak reformu yaparak zenginleri boğması, sonra da 1961 de Arap Sosyalizmine giriş, sınıf menfaatlerinin belirtileridir. Güney Amerika memleketlerinde subayların karşı — devrimci tavırları, geniş ölçüde aşağı — orta sınıftan oluşlariyle açıklanabilir. Buralarda ordu hareketiyle başa bir diktatör gelir, adam ordunun baskısından kurtulayım diye emekçilere kur yapıp, onlara dayanmaya kalkar. bu kere subaylar sınıf menfaatlerini gerçekleştiremedikleri için, diktatörü devirir ve yenisini getirirler, yeni gelen de gidenin izinden yürür...

Bazan subaylar, memleketlerinin belli bir bölgesinden çokça çıkarlar veya böyle bir bölge ile özel bağları olur; bu da bir müdahale âmili görülür. İspanyol ordusunun Katalonya bağımsızlığı taraftarlarına karşı zâlimane nefreti, bütün subayların merkeziyetçi Kastilya ve Andaluzya'dan gelmeleriyle açıklanır. Ordunun Kuzey İrlanda'ya karşı durumu söz konusu olunca, İngiliz subaylarının topluca istifa etmeleri (Currach ayaklanması) çoğunun İrlandalı olması yüzündendi. Savaştan önceki Yugoslav ordunun, Kral Aleksandr'ın ve halefi Prens Paul'un merkeziyetçi ve Hırvat aleyhtarı politikalarının baş tarafları oluşu, (1938 de) 165 generalden 161 inin Sırplı olmasından değilse, başka nedendi?

fasiyle Doğu Pakistanı «kuvvetli» hükü

Bugünkü Pakistan ordusunda da bölge *tefrik' politikası etkilemektedir.*

Hüseyin Korkmazgil

Bütün subaylar. Batı Pakistan'dan geldikleri için; ordu Pencaplı ağaların kamete muhtaç bir çeşit koloni saymaktadır. Lâtin Amerika ülkelerinin de Prusya'ları vardır ve bu ayrılık, askerî idarelerin politikalarında kendisini göstermektedir. Fakat bölge saikinin çağımızdaki en önemli örneği, Cezayir'deki Fransız ordusunun, Paris politikacılariyle münasebetince tezahür etmiştir. «Cezayir Fransızdır» ın temelinde. Fransız askerlerinin Çin Hindinde edindikleri ruh haletiyle birlikte bir hissî coğrafya faktörü (General Massu'nun paraşütçülerinin çoğunun Cezayirli Fransızlardan teşkil edilişi, dört âsi generalden Zeller ile Jauhaud'un Cezayirle ailevî bağları oluşu ve yüksek rütbeli sağcı subayların kafasındaki Fransız haşmetinin bu son kalesini, her ne pahasına olursa olsun kaybetmemek ihtirası) vardı.

Ordu, bir vücut olarak statüsünü ve ayrıcalıklarını her yerde kıskançlıkla gözetir — Dolayısiyle, askerlerin bağımsızlıklarını korumak endişeleri, en güçlü müdahale saiklerinden biridir. *Ordunun* askerî sendikacılık dediğimiz şekilde bir çeşit baskı grupu olması, bazan daha mütecaviz hallere girer. Silâhlı kuvvetler, kendileriyle yakından uzaktan ilgili her meselede, inkâr kararı kendileri vermek isterler. Böylelikle ordu, dış politikadan başlıyarak, iç iktisadî politikaya, eğitime ve kütle haberleşme vasıtalarına kadar çeşitli alanlarda temayüllerini sivil otoritelere kabul ettirmeğe başlar. Alman ordusunun gerek İmparatorluk (1871 — 1918) gerekse Weimar Cumhuriyeti ve Hitler devrinde sivil müesseselere karşı muhtariyetini korumak için, siyaset düzenine yaptığı baskı, başka *hiçbir devletin tarihinde eşi görülmemiş* ölçülere varmıştır. Bu memlekette askerler, önce kabine seviyesinde istifaları bile zorlıyarak, Birinci Dünya Savaşı sırasında nüfuzlarının zirvesine ulaştılar, sonra da hep yeniden bu hale gelebilmek için uğraştılar. Versailles Andlaşmasına *rağmen, yeniden silâhlanma* hamlesinde Alman subayları büyük rol oynamışlardır. Entrikacı generaller, bir müddet Hitler'e de arzularını kabul ettirdiler, bu arada Roehm'ün katledilmesine ve rakip gördükleri S. A. ların dağıtılmasına müessir oldular. Daha sonra, or*du partiye ve Gestapo* kontroluna karşı direndi. Nihayet 1938 de Hitler, bir pundunu getirip, Blomberg'le Fritsch'i görevlerinden uzaklaştırdı ve kendisi Alman silâhlı kuvvetlerinin başkanlığını deruhte etmekle, ordunun elli yıldır sivil otoritelere karşı süregelen mücadelesine son verdi. *İki savaş arasında, Japon* subayları da hükûmeti çok sıkıştırmışlardır.

Deniz gücüyle ilgili 1930 Londra Andlaşmasını tasdik ettirmek için, Donanma Komutanı Amiral Kato'nun başlattığı faaliyet, İkinci Dünya Savaşı yıllarında askerlerin bütün millî siyasetin idaresini *ellerine almalarına kadar devam* etti. İspanya'da ordunun en şiddetli baskısı, XIII. Alphonso devrindedir. Bu kral, siyasetçileri ezebilmek için, askerleri kuvvetlendirmiş, onlar da orduyu korumak amacıyla, askerî yetki alanını alabildiklerine genişletmişlerdir. Yine Alphonso zamanında, İspanyol ordusunun ayrıcalıklarını geliştirmek için icat edilen jüntas de defensa (1917) apaçık sendika faaliyeti göstermiştir. Fransa'da askerî mahkemelerin kaza inhisarı Dreyfus olayında büyük bir buhrana yol açmıştır. Fransız ordusunun Katolik taassubu, Cumhuriyet aleyhtarlığı ve Yahudi düşmanlığı ile karışık olarak, bu hâdisede yüzeye çıkan hassasiyeti, adalet adına da olsa, sivillerin askerlik alanına karışmalarını nasıl kötü karşıladıklarını herkese göstermiştir. Lâtin Amerika'da sivil iktidarların askerlerin şantajından kurtulabilmek için, zaman zaman baş vurdukları silâhlı milis kuvvetleri teşkil etme teşebbüsleri, her *keresinde* ordudan tepki görmüş ve ihtilâllere sebep olmuştur.

Askerî müdahalelerin sık görüldüğü bölgeler (Güney Amerika, Orta Doğu, çağdaş Güney — Doğu Asya ve savaş öncesinin Doğu Avrupası), sosyal tabakalaşmanın katı *olduğu, dolayısiyle ordunun* toplumda yükselmek için bireylere açık ender yollardan birini teşkil ettiği ülkelerdir. Ordu kanaliyle subay rütbesine erişen, fakir menşeli gençler, daha yukarıya, yani yönetenler çevresine de tırmanmak için, büyük bir heves duyarlar. Askerî hareket olan yerlerde, askerî bütçenin ve subay aylıklarının hemen kabardığı çok görülen olaylardandır. Venezuela'da, Suriye'de, Yunanistan'da, hattâ Almanya'da, başka saiklerin yanısıra, subaylarına maddî menfaatler sağlamak için ordu siyasete girmiştir. Klâsik örnek, yine İspanyol ordusudur. Aylıkların düşük olduğu, yapılacak işin bulunmadığı bu gibi ülkelerde, askerler için yeni bir ihtilâl, terfi ve önemli işler yapmak fırsatı demektir.

Bütün bu siyasete müdahale saikleri, harekete geçen ordularda başka başka şekillerde sebeplerin varlığı askerlerin sivil iktidara yönelmeleri için yetmez, bunlara manevî bir unsurun eklenmesi de gerekir — bu unsur karışma iradesini yaratan ruh hâlidir.

3 — Ordunun siyasete karışmak isteği

Askerlerin siyasete müdahale edecek *ruh hâline nasıl geldikleri güç bir psiko*lojik konudur. Kabaca, üç faktörün karışma iradesine zemin teşkil ettiği söylenebilir:

— Bir kere, ordu sivil teşkilâttan ayrı bir varlık olarak benliğinin bilincine varmış olmalıdır.

— Sonra, bu bilinçliğe ordunun kuvvetli olduğunun idrâki katılmalıdır — öyle ki, askelrer önlerinde kendilerini durduracak hiç bir gücün bulunmadığını iyice kavrasınlar.

— Üçüncü olarak da, ordu herhangi bir sebepten adamakıllı huzursuz olmalıdır.

Bu faktörlerden ilk ikisi genel olarak mevcuttur. Üçüncü şartın meydana çıkması ise, askerlerin orduya karşı duydukları saygı ve önemseme hissiyle karışık olarak objektif bir olayın zihinlere tesir etmesine bağlıdır.

Ordunun elinde olmayan (ya da askerlerin böyle saydıkları) nedenlerden ötürü bir yenilgi, bir gerileme ve bu kabil olayların yarattığı küçülme veya utanma *duygusu, bir çok hâllerde silâhlı kuvvet*lerin politikacıları devirmelerine varan *bir tepkiler dizisini* harekete geçirir. Örneğin, Yunanistan'da çıkan iki önemli ayaklanma *(Venizelos'u başa geçiren 1909* ve kralı istifaya mecbur eden 1922 olayları) Girit ve Anadoludan gerilemeyi takip etmiştir. Türklerin ağır basması, her iki isyanda da Yunanlı politikacıların ihanetine atfedilmiştir. Kral Faruğun kovulmasına varan Mısır ihtilâlinin tohumlarını, 1948'de Mısır ordusunun Filistin önlerindeki yenilişinde görmek zor değildir. Fransız ordusunun Dien Bien Phu'dan sonra, Fas'tan ve Tunus'tan da çekilmeğe mecbur oluşu, Süveyşten döndürülüşü ve bunlara Cezayir buhranının katılmasıyla doğan huzursuzluk, 1958'de Dördüncü Cumhuriyeti çökertmiştir.

Tabiî, hoşnutsuzluk duygusunu her zaman böyle bir dış olay yaratmaz. Bazı hallerde, askerler toplumun çözülmeğe muhtaç meseleleri dururken politikacıların vakit geçirdikleri boş oyunlardan iğrenecek raddeye gelirler. Memleketin çözülecek *bir sürü meselesi ortada durur*ken politikacıların siyaset oyunlarıyla uğraşmaları, hattâ meselelerin çözülmesini daha da güçleştirip halk aleyhine kararlar almaları orduyu çileden çıkartır ve harekete zorlar.

Bu yazıda saydıklarımızla, bütün faktörleri tüketmiş olmuyoruz. Şartlar orduyu hazırlamış da olsa, askerler gerekli psikolojik hâlde de bulunsalar, siyasetçileri devirmek için bir fırsat çıkmasını beklemek zorundadırlar. Bazan kendisini biteviye tekrarlayan öyle durumlar vardır ki, bu *koşullar altında silâhlı kuvvetle*rin siyasete müdahalesinin başarı kazan*mak ihtimali çok yüksek olur.* Gelecek yazıya bu noktadan devam edeceğiz.

Öhhööö

Yaşasın 27 Mayıs!..

— Al eline kalemi, dedi.

Aldım.

— 14'leri düş, dedi.

Düştüm.

— Vatana ihanet suçuyla hapishane*lere doldurulanlar, daha kararların mü*rekkebi kurumadan tahliye edildiler. *Bunu da düş!*

Düştüm.

— Şimdi sıra *genel afta*, onu da düş!

Düştüm.

— Celâl Bayar affedilmek istemiyor, onu da düş!

Düştüm.

— Her mahallede 1 milyoner diyen Menderes asıldı, şimdi her mahallede 1 milyoner yoluna gidiliyor, onu da düş!

Düştüm.

— Köy Enstitüleri açılmıyor, onu da düş!

Düştüm.

— *Antidemokratik yasalar için sa*vaşıldı, fakat kaldırılmak şöyle dursun, *bu yasalar daha da ağırlaştırılmak* isteniyor. Onu da düş!

Düştüm.

— İhtilâl hükümetinin aldığı kararlar, çıkardığı yasalar hep bir yana atıldı. Onu da düş!

Düştüm.

— Haksız iktisaptan mahkemeye verilenlerin hepsi beraet etti. Onu da düş!

Düştüm.

— 27 Mayısı yaşayanların sesi soluğu çıkmaz oldu, onu da düş!

Düştüm.

— *Aatürkü Koruma Kanununun* çıkmasına sebep olanlar bugün hep Ata*türkçü kesildiler, onu da düş!*

Düştüm.

— Ve Gümüşpala diyor ki, «Bizim mücadelemiz fikir mücadelesidir. Nasıl ki, 20 milyon el ve gönül birliği ederek AP de birleşmişse, AP Meclisi de öyle bir birlik halindedir», bunu da düş!

Düştüm.

— Toprak reformu yok, onu da düş!

Düştüm.

— Eğitim reformu yok, onu da düş!

Düştüm.

— Vergiler yoksul halkın sırtına sarıldı, *onu da düş!*

Düştüm.

— Çıkar bunları 27 Mayıstan!

Çıkardım.

— Ne kaldı?

DP...

— Yaşasın 27 Mayıs!

Nefes

Turhan Feyzioğlu'dan bir nefes:

«Gayemiz, kuru ekmek yiyen vatandaşların refahı paylaşmasıdır.»

Gümüşpala'dan bir nefes:

«Af için yeni çalışmalar başlamıştır. Yapılacak çalışmalarda ve yeni af kanunlarının hazırlanmasında biz hükümete yardımcı olacağız.»

AP'li Mehmet Turgut'tan bir nefes:

«Susuz köyler suya, çoraklaşmış topraklar hayata kavuşturulmalıdır!»

AP'den bir nefes:

«*Köylü, işçi, sosyal adalet ve özel* sektör lehinde yaptığımız teklifler redde*dildiği için Plân'a müspet oy vermiye*ceğiz!..»

YTP'li Alican'dan *bir nefes:*

«Ne sağdayız, ne solda... Ortadayız...»

Eh, ne diyelim... Dileriz ki ortada kalasınız...

Geçmiş olsun!..

AP'li Burhan Apaydın, hastalığı sebebiyle Gümüşpala'yı ziyaret etmiş ve «geçmiş olsun» demiş.

Tasvir gazetesinin fıkra yazarı şöyle diyor:

— Ne olur, bu güzel hareketlere *partilerimiz arasında da rastlasak...*

Aman, ne güzel dilek!..

Geçmiş *olsun CHP... Geçmiş olsun* YTP... Geçmiş olsun CKMP... Geçmiş olsun MP... Geçmiş olsun AP... Geçmiş olsun, çaresiz derde düşmüş bilcümle partilerimiz! Kar mı istersiniz, nar mı?

Zili eksik

Özel sektör ürkmesin... Toprak ağası küsmesin... Şeriatçı merhabayı kesmesin... Vur vergiyi maaşlının, ücretlinin sırtına!

Maaşlı, ücretli kim?

Üçbuçuk, okumuş vatandaş...

Sonra da *Millî Eğitim* dâvası ha?

Nasıl, alıp da kaçan mı!..

Böylesi kalkınmanın bir zili eksik beyler!

Helâl olsun!..

*Karma hükümetin gelir sağlama yol*ları:

1 — Saat âyarı.

2 — Tekel maddelerine zam.

3 — Subay ve öğrenci pasolarının iptali.

4 — Memurların yüzde onbeşlerinin cep ellezine edilmesi.

5 — Vasıtalı vergiler.

Halk bıyık altından gülüyor:

— Tabii, diyor, düşükleri affetmesinler de ne yapsınlar? Hükümet etmenin, memleketi kalkındırmanın zorluğunu daha baştan anladılar... Bu gidişle, yakında Bayar'dan akıl danışacaklar, *asılmışların ruhunu çağıracaklar... Çok* kalmadı!..

Ha gayret!..

Dr. Feridun Ergin, Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtının düzenlediği «Kalkınma ve Sosyal Adâlet» konulu konferansta şöyle bir açıklama yapmış:

— Türkiyede yıllık kazancı 1,5 milyonu aşan 110 kişi var. İngiltere'de ise, 1958 istatistiklerine göre, yılda 2,5 milyon lira kazananların sayısı sadece 54 tür!

Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük bey ise şöyle buyuruyor:

— Ben Adalet Bakanı kaldıkça, 141 ve 142 nci maddelerin kaldırılmaması için bütün gücümle çalışacağım.

Ne denir?

İyi geceler sayın Bakan!..

Az daha gayret etsek, DP'den kop*tuğumuz yere varacağız.*

Gereği düşünüldü

Konsorsiyum kararını verdi: «Türk *Hükümeti*, 5 yıllık plânın iç finansmanı için gereken mali reformu gerçekleştiremez!»

Yooo, haksızlık ediyorsunuz baylar! Mali *reform dediğiniz de ne ki? Zeytin* yağına gres yağı, mazot katmak değil mi? *Tentürdiyotu viski diye yutturmak* değil mi? Tereyağına havuç suyu katmak değil mi? Sana'yı tereyağı diye yutturmak değil mi? Memura verilen yüzde onbeşi bir kalemde geri almak değil mi? Zaruri maddelere zam yapmak değil mi? Vur abasıza değil mi? Evvel— Allah, hakkından geliriz biz bunun? Mali reform dediğiniz de ne ki?

Korkaklık bile denmez!..

Üniversiteye giremiyen öğrenciler yürüyüş yaparlar ve yürüyüşe gerekçe olarak da şunu ileri sürerler: «Hiçbir siyasi cereyanın tesiri altında değiliz. Gayemiz, hükümetin eğitim politikasını protesto etmektir.»

A canım efendim, size soruyorlar mı, hangi siyasi inançtasınız?» diye?

A canım efendim hükümetin eğitim politikası ne demek? Okul yetersizliği, öğretmen yetersizliği, «zengine şapır—şupur, yoksula yârabbi şükür» değil mi? Siz bunların giderilmesini istemiyor musunuz? Bunları sağlıyan hükümetin sosyal ve siyasal tutumu ne olur? Siz bunu bilmiyor musunuz?

Hiçbir siyasal cereyanın tesiri altında değilsiniz de, peki, ne diye caddeler dolusu yürürsünüz? Siz ne istiyorsunuz kuzum? Siz ne istemiyorsunuz şekerim? Siz böyle korkak davranırsanız, bir ayağı mezardalar ne yaparlar? Keyfi gıcır olanlar ne yaparlar?

Sizler bari, ninenizin gittiği yoldan gitmeyin.

Yuh!..

Aziz Nesin, Siyasal Bilgiler Fakültesinin düzenlediği açık oturuma geldi ve gitti.

— Usta, dedim, yuh çekmişler. Sana mı çektiler, Gökhan Evliyaoğlu'na mı?

Aziz Nesin bastı kahkahayı:

— Bana çektiler kardeşim, bana! Gökhan'a ne diye yuh çeksinler? İlericinin gericiye yuh çektiği görülmüş mü? Ancak gerici ilericiye yuh çeker.

Faik Ahmet Barutçu
Yokluğu hissediliyor

Osman Bölükbaşı
«Türkiyede herkes komünisttir»

Dr. Cezmi Türk
O bile 141'e karşı!

141 ve 142. maddeler bugünkü hâle nasıl getirildi?

Meclis zabıtlarını açıklıyoruz

İnönü ve C.H.P. Komünistlikle suçlandırılıyor

Şevket Mocan (Tekirdağ) — 108 arkadaşımızla hiyanet komitesi başkanlarına münhasır olmak üzere 141 nci maddeye ölüm cezası fıkrasının ilâvesini isteyen bir teklifimiz vardır.

Arif Nihat Asya (Seyhan) — O devrin (CHP devri) bir maarif adamı (Hasan Âli Yücel) mükemmel bir komintern kurmayı gibi hareket etmiştir. Diyorlar ki bu adam şefinin dahi gözünü perdeliyerek, zekâsıyla onu dahi aldatarak, bu işi yaptı. Aslâ! Onu kandırmasına imkân dahi yoktur. Çünkü şefin kurnazlığı, malûm ve meşhurdur. Bu şef, Maarif Vekilinin yapmak istediğini anlamamış olamaz. Mükemmel biliyordu. Bu şef, o adamın sâdece cürüm ortağı değil, suç âmiridir.

Reşat Şemsettin Sirer (Sivas) — Ayıptır, ayıp! Bu sözler karşısında bu Mecliste durulmaz. Biz komünist miyiz?

Avni Doğan (Yozgat) Muhalefet liderine tecavüz ediliyor, ayıptır.

Lâtif Aküzüm (Kars) Komünist olan nâmussuzdur, sözünü geri alsın. Komünist kimdir?

(Bu sırada Halk Partili milletvekilleri toplu bir hâlde salondan çıkmak üzere ayağa kalktılar ve bir kısmı dışarı çıktılar.)

Şemsettin Günaltay (Erzincan) — **Komünist diyor efendim. Biz komünist değiliz. Aslâ kabul etmiyoruz. (Sağdan gürültüler.)**

Atıf Topaloğlu (Ordu) — Sen kimden daha vatanperversin be adam? (Sağdan şiddetli gürültüler)

Arif Nihat Asya (Seyhan) — Yalnız dış cemiyeti değil, hapishanenin iç cemiyetini de bu adamların şerrinden kurtarmanın tek çâresi vardır: Sehpa... Yahut **iki çâresi vardır: Sehpa ve kurşun..**

Komünistler nasıl adamlardır? Bildiğim kadar anlatayım. (Biliyoruz sesleri). Kısaca. Ben onların, köylere ekipler göndererek adlarına avcı ekipleri dediklerini bilirim. Neyi, kimi avlıyacaklardı? Kimi olacak, Türk köylüsünü... Ben onların vilâyet merkezinde en güzel binanın önünden geçerken, işte bizim müstakbel merkez binası dediklerini biliyorum. Ben onların Stalinin ölüm şâyiası çıktığı günlerde âdetâ matem tuttuklarını, ağızlarını bıçak açmadığını bilirim.

Hüseyin Ortakçıoğlu (Çorum) — Şimdiye kadar kaç tanesini ihbar ettin? (Cevap yok)

Said Bilgiç (İsparta) — Sayın Menderesten ve Hükûmetinden, İnönü ve hampalarının yaygaralarının tesirinden sıyrılarak bu memlekette ırkçılık hareketini önüne geçilmez bir tehlikeli ceryan hâlinde var farzetmekten vazgeçmelerini istirham ediyorum.

Süreyya Endik (Çanakkale) — Bilhassa Halk Partisi hükûmetlerinin milliyetçilere ve dindarlara karşı takınmış olduğu sert tavır ve hiyaneti milli şeflerinin 19 Mayıs Stadında, milliyetçi Türk gençlerine savurduğu küfürler, bu memlekette, yine demin arzettiğim gibi, komünizmin biraz daha yerleşmesinde birinci âmiller arasında sayılabilecek bir vaziyettir. (Bravo sesleri).

Osman Bölükbaşı (Kırşehir) — Dikkat edilecek olursa, siyasi mücadelede iftiranın silâhı olarak kullanılacak kanun hükümleri muayyendir. Beş altı seneden beri biz mücadele içinden gelmiş insanlarız. Hiç bir siyaset adamına bir hırsızlık isnat edilmez. Fakat böyle bir adama, devletin şahsiyeti aleyhine suç işlemiş gibi, her türlü isnatların yapılması bu memlekette çok vâkidir. Bir insana komünistlik isnadı ve iftirası, bu iftiraların ve isnadların en korkuncudur. Acısını çeken insanlar olarak bunları, bugünkü iktidara, uzun sözlerle hatırlatmaya lüzum görmüyorum, günün birinde bizlere Kızıl, faşist diyen adam, bu Meclis kürsüsünde vatanperverliğimizden dolayı teşekkür etti. Demek ki siyaset deve kuşu, zaman ve yeri gelince öyle, icabettiği zaman böyle düşünülüyor. Mareşal gibi, şahsiyeti bir millete mal olmuş adama komünistlik isnad ediliyor..... Vatandaş için kâfi teminat ihtiva etmiyen böyle bir kanunun yaratacağı emniyetsizlik ve huzursuzluk, Türk milletinden ziyade böyle bir zemin isteyen komünizmin işine yarar..... Böyle bir kanun, icabında muhalefetin başında bir Damokles kılıcı olabileceği gibi, harîçte de aleyhimizde büyük bir propaganda mevzuu teşkil edebilecektir.

Başbakan Adnan Menderes (İstanbul) — Karşılıklı sözler oldu. Bu arada Sayın Mareşalin, Allah rahmet eylesin, ismi de karıştı. Hattâ ismi karışmıyan kalmadı. Bir hercümerç içinde herkes eline geçen ne varsa, ne iftira varsa karşısındakinin suratına çalmakta, fırlatmakta ihmal ve teseyyüp göstermedi. Fakat o devirler geldi, geçti arkadaşlar. Şimdi böyle bir şey olamaz.

Osman Bölükbaşı (Kırşehir) — Demokratik nizamın teminînde ne Bölükbaşının, ne de fâni olan Menderes'in sözleri bir mânâ ifade eder. Burada hakikî teminat, kanun ve müesseselerindir. Kanunlar, mükemmel değilse, müesseseler haklarını koruyacak hükümlere sahip değilse, Sayın Menderesin — burada bir kelime kullanacağım — boşluğa söylediği bu söz kimseyi tatmin etmez......

Arkadaşlar, istibdada dayanan bir devir geçirdiğimizi söylüyoruz. Kanunlarda yüzlerce, binlerce antidemokratik hükümler vardır. Bu hükümlerin bir ayda değiştirilebileceğini, D.P. nin o zaman Sayın Başbakanı bulunan şimdiki Cumhurbaşkanımızın ağzı ile bu millete bildirmişti......

Yeni bir faşizm mi?

Faik Ahmet Barutçu (Trabzon) — İki sene evvel buraya konferans vermek için gelen ceza profesörleri, şunu söylemişlerdir: İtalyan Ceza Kanunu'na faşist devri zamanında ilâve edilen hükümlerdir ki o ilmî eserin zayıf tarafını teşkil etmektedir ve İtalyada o zaman bunun revizyonunu ele almış olduklarını ilâve etmişlerdir. İşte asıl İtalyan Ceza Kanununa faşist devri zamanında ilâve edilmiş bulunan ve aslında eserin zayıf tarafını teşkil eden ve bizim de antidemokratik dediğimiz hükümlerki siyasi suçlara taallûk eden hükümlerdir......

Arkadaşlar, komünizme karşı alınması lâzım gelen tedbirleri ihtiva eden kanun maddeleri de demokratik hürriyetleri tehlikeye düşürmekten kurtaracak vuzuhu, sarahatı taşımak süretiledir ki, demokratik inkişaflarımıza ve denildiği gibi demokratik memleketlerin ceza kanunlarının atmosferine uygun bir şekle konulması sağlanmış olur. Yoksa eski faşist menşeli hükümlere yeni bir hayatiyet vermek, genç demokrasimize aslâ yakışmaz.

Cezmi Türk (Seyhan) — Anlamıyorum acaba neden... Pek yeni ve muhalled, tam mânâsıyla demokratik bir eser olan İsviçre Ceza Kanununa müracaat etmiyor da, son zamanlarda İtalyada ve Almanyada yeniden hortlamaya başlıyan Faşist felsefesine ve onun eseri olan ceza kanunlarına başvuruyoruz. Mevzu lâtifeye pek müsaid değil, haydi lâtife edeyim: Yoksa bizde de bir Neo—Fascisma modası mı baş gösteriyor?

Refet Aksoy (Ordu) — Ben deniz Başbakanlıkta iken, Amerika Birleşik Devletleri bizden komünistlikle mücadele hususunda hazırlanmış ve kabul olunmuş kanunlarımızı istedi.

Sosyalizmden niye korkuyoruz?

Faik Ahmet Barutçu (Trabzon) — Cebir unsurunu kaldıralım, neden? Çünkü komünistlik sosyalist kisvesine bürünerek de girebilirmiş. O hâlde bir sosyalist kisvesinde olduğu gibi, bir liberal partinin kisvesine bürünerek te gelebilir, şu veya bu partinin kisvesine bürünerek te gelebilir, şu veya bu kisveye bürünerek gelebilir düşüncesiyle memnuiyetler koymayı tasarlarsak o vakit şu partileri kaldıralım noktasına kadar gidilir. Hâşim Paşa politikası... Hani şu mektepleri kaldıralım da rahat edelim politikası. Hayır, böyle şey elbette ki düşünülemez arkadaşlar.

Sosyalizmin kaldırılmasını yüksek Meclisin istilzam edeceğini aslâ zannetmiyorum. O takdirde, demokratik bir nizamın içine girmiş bir memleket olarak üyesi bulunmakla ayrıca hakkiyle öğündüğümüz medeniyet âlemi karşısındaki vaziyetimiz ne olur. Bugün bir çok demokrasilerde sosyalist partileri iktidar mevkiindedirler. Norveçte, İsveçte sosyalistler, Belçikada Hiristiyan sosyalistler, İngiltere de daha düne kadar Travalliste Partisi iktidarda idi. Norveçin iş başında bulunan Sosyalist Hükûmetinin tedbirlerine dair bir yazı okudum. Bir İngiliz muharriri gitmiş, tetkiklerde bulunmuş. (Orada muhafazakârlar muhalefettedir). Bu İngiliz muhabiri gördüklerini yazıyor. Orada diyor ki; realist bir sosyalizm, komünizme karşı panzehirdir, diyor. Bugün komünizmin nazarında sosyalizm niçin düşman addediliyor. Onun gâyesinin husulüne muhalif ve engel olduğu için.

Sosyalizmi menedebilecek bir esası, Ceza Kanununun derpiş etmesi, bizi Garp demokrasi âleminin karşısında düşününüz ne hâle getirir, mevkiimiz ne olur? Allah rızası için böyle şeyleri düşünmiyelim. Ve düşünmiye de bir sebep yoktur. Bilâkis demokratik hürriyetlerimiz üzerinde titiz olacak ve onları müdafaa edeceğiz.

Mareşale de Komünist dediler

Osman Bölükbaşı (Kırşehir) — Millet Partisi bir parti olarak Neo—liberal bir sistem kabul etmiştir. Mütedil liberal olarak tercüme ediyoruz. Programında sosyalizmi açıkça reddetmiştir. Fakat bir akideye taraftar olmamak, o akideyi yasak etmek, ağızları tıkamak mânâsına gelmez. Faik Ahmet Barutçunun da ifade ettiği gibi bugün medeni dünyada sosyalizme giden bir çok memleketler vardır. Sosyalizmin bu kadar alıp yürüdüğü bir devirde, bizimle dost olan bir çok memleketler bu yolda giderlerken sosyalizmi yasak edelim demek tasavvuru mümkün olan bir şey değildir.

25.11.1951

(Adalet Bakanının aslâ kaldıramam dediği, 141. ve 142 nci maddeler, bugünkü korkunç hâline bu hava içinde getirildi.)

UĞUR K.
Ziraat Bankasında tasarrufunuz varsa Talih kuşu size de uğrayabilir
T.C. ZİRAAT BANKASI
BASIN — A 2408/136

METOD AÇISINDAN FEODALİTE VE MÜLKİYET

I - Marksist metod nedir?

Behice BORAN

Şimdi adını hatırlıyamadığım bir bilgin «Bilimde bir meselenin çözümlenmesi, çözümlenmesi gereken iki mesele ortaya atar» demiş.

Tartışmalar da öyle oluyor. Konu konuyu açıyor, söz uzayıp gidiyor. Prof. Cahit Tanyol benim bir yazıma ikiyle cevap verdi; daha da yazacakmış. *Bu iki yazısından bana da bir seri konu* çıktı. Onun için yazılarının sonunu beklemeden ben de kalemi ele aldım.

Prof. Tanyol ile çok önemli bir noktada mutabıkız: O da Marx'cılığın bir metod olduğudur. Ama Marx'cılık öncelikle bir metoddur. ve genel olarak yalnız sosyal değil, bütün gerçek alanlarına uygulanır. Sonra da bu metodun sosyal alanda uygulanmasıdır.

Prof. Tanyol Marx'çı metodu kabul eder, savunur göründüğü halde sosyal olguların *tahlilinde ve yorumlanmasın* hiç de Marx'çı metodu uygulamıyor. Marx'cı metod bir yana, bir bilim kolu olarak sosyolojiyi tarih disiplininden ayırmak üzere belirtilen klâsik görüşe dahi uymuyor. Prof. Tanyol'un tutumu. Bilindiği gibi, bir «müsbet bilim» olarak sosyoloji toplumların ortak vasıfları üzerinde durur, tecritler, kıyaslar yaparak genel yargılara, jeneralizasyonlara varmayı amaç tutar; tarih disiplini ise somut toplumları somut mekân ve zaman şartları altında inceleyerek bu toplumların özelliklerini, zaman içinde olayların teselsülünü belirtir, denir. Prof. Tanyol sadece bir «tarihçi» gibi davranıyor. Gerek, Osmanlı İmparatorluğu feodal bir toplum değildir ve bugün de Türkiyede burjuvazi yoktur, derken, gerekse «... İngiltere, Fransa, Almanya gibi memleketlerde dahi bugün artık Marx'ın yaşamış olduğu devirdeki burjuva tipini bulmaya imkân yoktar. Ne burjuva ve ne de işçi değişmez bir tip değildir» derken çok dar anlamda *tarihsel* bir *görüşten hüküm veriyor*. Aradaki farklara ve zaman içinde değişmeye rağmen, ayırdedici (eski tabiriyle «mümeyyiz») temel vasıflarda bir ayniyet ve süreklilik yok mudur? suali üzerinde hiç durmuyor, böyle bir suali varit bile görmüyor.

İmdi hiç şüphe yok ki her toplumun kendine has tarihî bir seyri, başka toplumlara benzemiyen özellikleri vardır ve bir toplumu tam ve doğru bir şekilde anlamak ve değerlendirmek *için kendi tarihsel gelişmesi içinde ma*hallî özellikleriyle görüp anlamak şarttır. Ama iş bu kadarla bırakılır, bu anlamda bir tarihsel görüş ve metod biricik muteber metod olarak kabul olunursa, o zaman büyük bir gerçek payı taşıyan bu görüş sakat, yanlış bir metod haline gelir, çok yanıltıcı sonuçlara götürür.

Gerek tarihsel metod taraftarlarının gerekse tarihsel metoda karşı ileri sürülmüş olan «mukayeseli metod» ve «fonksiyonel metod» taraftarlarının yaptıkları müşterek hatâ, çok ve çatışmalı cepheleri olan toplumsal gerçeğin yalnız birer cephesini görüp yakalamaları ve bu yakaladıkları cepheyi gerçeğin bütünü sanıp onu mutlak, doğmatik bir metod haline getirmeleridir. Böyle mutlak anlamda anlaşılıp uygulandığı zaman, bu metodların hepsi önemli birer gerçek payı taşımalarına rağmen, sakat bir görüş ve metod haline gelir.

Değil insan toplumları, inorganik madde âlemindeki somut gerçek parçaları, birimleri bile somutluğunda ele alındıklarında tam bir benzeri olmayan, eşsiz (unique) varlıklardır. Tam bir benzerliği ifade için kullanılan «iki su damlası kadar birbirinin aynı» sözü bile mutlak anlamda alınırsa yanlıştır. Yüzde yüz birbirinin aynı iki su damlası yoktur. Yeteri kadar ince, hassas ölçüler kullanıldığında mutlaka ağırlık, hacim terkip farkları bulunacaktır. Ama bilimin amacı, gerçeği bütünüyle doğru anlamamız ve ona göre aksiyona geçmemiz bakımından önemli olan farkları önemsizlerden ayırmak ve önemli olanları da önem derecesine göre bir sıraya koymaktır. Bilimde «tip» lerin tesbiti ve somut gerçeklerin buna göre taşnifi bu meselelerin çözümlenmesi içindir. Bu tipleştirme ve tasnif işi toplumsal gerçeğe inorganik maddeden daha yakın olan biyoloji alanında en önemli *işlerden biri olmuştur. Bu tipleştirme* ve tasnif çalışmaları da göstermiştir ki, en göze çarpan, dikkati çeken, hayret uyandıran vasıflar her zaman en önemli, temel vasıflar değildir. Zooloji bilgisi olmayan bir insan için ömrü açık denizlerde geçen balina «balığı» ile vahşi ormanlar kıralı arslan arasında bir benzerlik yoktur, aradaki farklar o kadar büyük, önemli görünür, ama zoolojik tasnif bakımından her ikisi de memeli hayvanlar sınıfına girer. Memeli hay*van olmak vasfı*, denizde veya karada yaşamak, balık biçimi veya dört ayaklı, tüylü hayvan olmak, gibi vasıflardan daha önemli, daha temel bir vasıftır da ondan.

İmdi, kapitlizmin 19. Yüzyıldan bu yana değiştiği gerçektir. Osmanlı İmparatorluğu ile Batı feodalizmi arasında bir takım önemli farklar olduğu da gerçektir. Ama, bu değişmeler neticesi Batıdaki kapitalist düzen **kapitalist** olmaktan, burjuva sınıfı **burjuva** olmaktan *çıkmış mıdır? Osmanlı İmparatorluğu*nun gösterdiği farklar **feodal** tipten ayrı tipte bir toplum olduğunu ispat eder nitelikte midir, yoksa feodal tipin bir başka çeşidi —variant'ı— olduğunu mu gösterir sadece? Bu demektir ki, kapitalist sistemi, kapitalist olmayandan, burjuva sınıfını burjuva olmayandan ve feodâl tipi feodal olmayandan ayırdeden temel vasıfları, belirtmek lâzımdır. Önceleyin kullandığımız bu terimlerin muhtevasını açıklıyalım ve bu terimlerin anlamı üzerinde —mümkünse— anlaşalım, Tartışmanın bir kördöğüşü gibi uzayıp gitmemesi, olumlu sonuçlara varılabilmesi için bu şarttır.

Ama Prof. Tanyol'un bu terimlere bir alerjisi var gibi. Kaleminin ucuna geldikçe «kalıplar» diye söz ediyor bunlardan, «Kalıpların arkasındaki gerçeklere bakmalı» diyor. Doğru, gerçekleri hiç gözden kaçırmamalı, ama somut gerçeklerin labirenti içinde bize kılavuzluk edecek genel kavramlar, yani «kalıplar» olmadan da o labirentin içinde tıkılıp kalmak, somut gerçeklerin sonsuz çeşitliliği, tükenmez vasıfları arasında önemli olanı gözden kaçırmak ve balinayı balık sınıfına koymak tehlikesi vardır. Soyut kavramla somut gerçek arasında, genel olanla özel arasındaki çatışma ve birlik vardır. Bu da diyalektiğin bir ilkesidir. Gerçeklere dayanmıyan, gerçeklerle beslenmiyen kavramlar boş kalıplar haline gelirler, ama genel kavramlarla sistemleştirilmemiş gerçekler de bir olgular yığını olmaktan öteye geçmez.

Bununla beraber ben, bu soruları *ele alıp cevaplandırmadan önce Prof.* Tanyol'un ikinci yazısında söz ettiği mülkiyet meselesini öne almak istiyorum, çünkü yukarıdaki soruların cevapları söz konusu toplum tiplerinin mülkiyet durumuna bağlıdır. Prof. Tanyol, «... Marx'a göre mülkiyet emektir» diyor. Ben ne Marx'ın, ne daima onunla birlikte düşünülen Engels'in yazılarında, ne de onlardan sonra gelen Marksçı iktisatçılarda» mülkiyet emektir» sözüne veya bu anlamda ifadelere rastlamadım. *Marx'ın yaptığı tahlil ve muhakemeler*den de istidlal yolu ile olsun böyle bir sonuç çıkarılamaz. Bunun en basit delili şu ki, mülkiyet emek olsaydı emekçilerin en fazla mülkiyete sahip olmaları, hiç bir emek sarfetmeden yatırımlarının temettüleriyle yetinen rantiye sınıfın ise hiç mülkiyete sahip olmaması gerekirdi. Oysa tam tersine.

Marx hiç bir zaman mülkiyeti, bir «şey» gibi tarif etmez; mülkiyeti, iki taraf arasında bir münasebet —üretim münasebeti— *olarak düşünür* ve tartışır; yani Marx mülkiyetin statik bir tarifini vermez, fonksiyonel tahlilini yapar. Yazılarında «üretim münasebetleri» terimiyle «mülkiyet münasebetleri» terimi hemen hemen eş anlamda, birini diğerinin yerine koyarak kullanır. **Hemen hemen** eş anlamda diyorum, çünkü basit işbölümü münasebetleri de üretim münasebetidir ama bir mülkiyet münasebeti tazammun etmez. İşbölümü ile mülkiyet münasebetleri arasında sıkı bağlılık vardır, fakat aynı şey değildir.

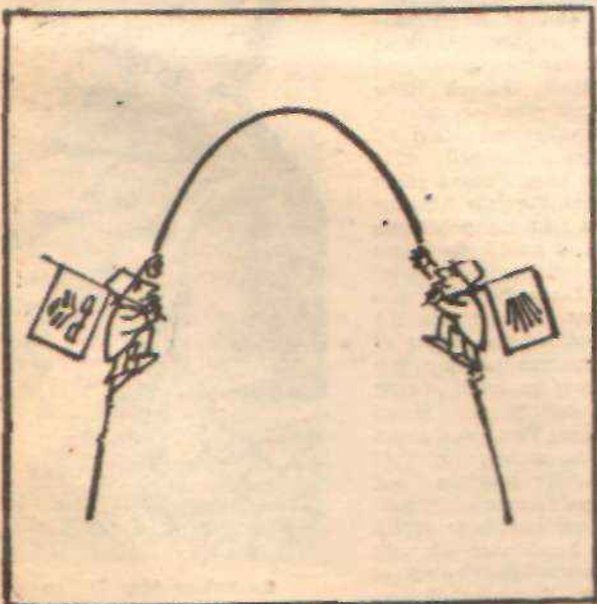
Hukuki anlamda mülkiyet fiilî mülkiyet münasebetlerinin açıkça formüle edilip toplumca kaideleştirilmesinden başka bir şey değildir. Fiilî mülkiyet münasebetleri, yani üretim münasebetleri ile hukuk bakımından kabul olunmuş mülkiyet sistemi arasında az veya çok mübayenet, farklılık olabilir ve çoğu zaman vardır da. Marx'ın ısrarla üzerinde durduğu fiilî üretim münasebetleridir, hukukî anlamda mülkiyet diğer hukukî ve sosyal kaideler gibi «üst yapı» ya aittir ve uzun vâdeli açıdan alındığı zaman «alt yapı» nın yani üretim düzeninin değişmesiyle değişir.

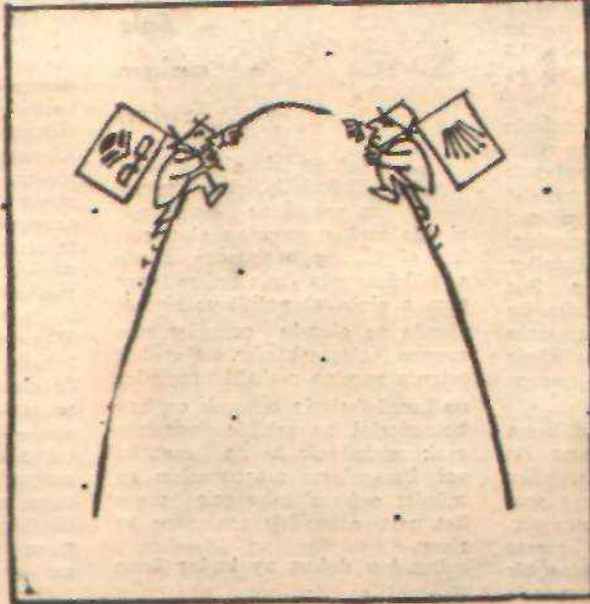
Neden üretim düzeni «alt yapı», yani temel faktördür? Çünkü üretim düzeni insan — tabiat münasebetinden doğar. İnsan — tabiat münasebeti ise sosyal gerçek alanını aşan, onun temelinde olan bir gerçeğe, biyolojik zaruretler gerçeğine dayanan bir münasebettir. Yalnız insan değil, bütün uzviyetler ömürlerini ve nesillerini devam ettirebilmek için tabiat kaynaklarını kendi ihtiyaçlarının tatmininde kullanırlar. Bu biyolojik bir zorunluktur. Biyolojik gerçek alanı sosyal gerçek alanından daha geniş, daha şümullüdür, birincisi bu ikincisi üzerinde ve ona dayanarak yükselir. Bu gerçeği, daha somut, daha *alışılmış kelimelerle ifade etmek gere*kirse, insanların felsefe, bilim, fen, sanat edebiyat konularıyla uğraşabilmeleri, merasimlere, toplantılara, eğlencelere yer ve vakit ayırabilmeleri için her şeyden önce asgari seviyede olsun yiyecek, giyecek, barınma ve dış tesirlerden korunma ihtiyaçlarını karşılamış olmaları gerekir.

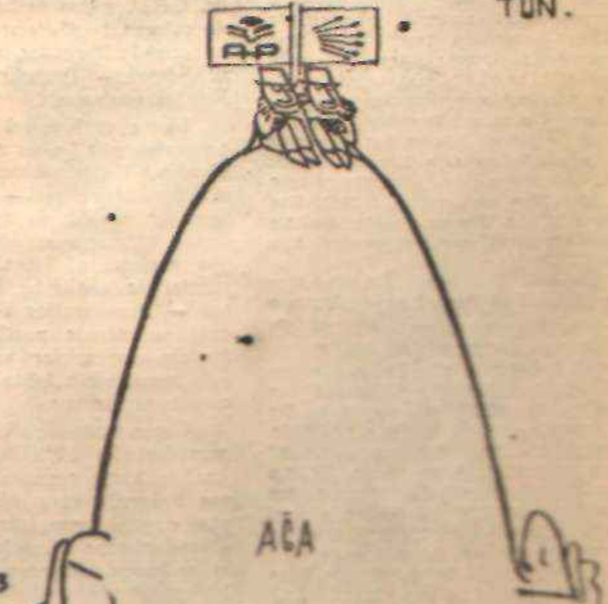
İnsan — tabiat münasebeti diğer yaratıkların uzviyet — tabiat münasebetinden nitelik (qualité) itibariyle farklıdır. *Diğerlerinde bu münasebet* biyolojik olarak tayin edilmiştir, bunun içindir ki uzviyette biyolojik bir evrim değişikliği meydana gelmedikçe her uzviyetin, meselâ her hayvan cinsinin, tabiatla münasebetleri binlerce yıl hep aynı şekilde devam eder gider İnsan — tabiat münasebeti ise insan nevi biyolojik olarak aynı kaldığı halde zamanla büyük değişmeler göstermiştir ve bugün de süratle değişme halindedir. İnsan, biyolojik varlık olarak aynı kalıyor; tabiat şartları da şimdiki insan nevi, Homo Sapien'ler. yer yüzünde belirdiğinden beri aynı kalmıştır. Öyleyse insan — tabiat münasebetlerini değiştiren faktör nedir? İnsanın tabiat kaynaklarını kendi ihtiyaçları için kullanmalarında sarfettiği emeğin kemmiyet, keyfiyet, organizasyon ve kullandığı araçlar (âlet ve teknikler) itibariyle zamanda değişmesidir İnsan — tabiat münasebeti diğer yaratıkların tabiatla olan münasebetleri gibi biyolojik olarak değil, sosyal (veya bugün bazı etnologların tercih ettiği terimle «kültürel») olarak tayin edilmiştir.

Görülüyor ki, üretim düzeninin temel sosyal gerçek olarak ele alınması ve buna dayanarak «alt yapı», «üst yapı» ayırımının yapılması, bu terimlerin sosyolojik incelemelerde kullanılması Prof. Tanyol'un iddia ettiği gibi «boş kalıplar», «doğmatiklik» değildir. Bu terimler Prof. Tanyol'un bir metod olarak savunduğu Marx'çılığın temel metodolojik kavramlarıdır, somut sosyal gerçeğin çok çeşitli, çok cepheli, sürekli hareket ve değişme halindeki belirtilerini tahlilde, daha önemliyi daha önemsizden ayırdatmekte, ana değişme yönünü kısa vâdeli zikzaklardan ayırabilmekte çok işe yarar **metodolojik araçlardır.**

Gelecek yazı
Osmanlılarda
mülkiyet meselesi

FRANSA

De Gaulle tahminler hilâfına kesin zafer kazandı. Fransa otoriter eğilimli bir yönetimle istikrara ulaşmaya çalışacak.

De Gaulle partileri yendi

72 yaşındaki Cumhurbaşkanının deyimi ile «Eski zaman partileri» geçen pazar günü yapılan ikinci tur oylamada da önemli başarı gösteremiyerek, yenilgiyi kabule mecbur oldular. Alınabilen en son bilgilere göre, De Gaulle'cüler 230 milletvekili çıkardı. Bu rakam kesin leşirse, salt çoğunluğun De Gaulle taraftarlarının elinde olduğunu kabul etmek gerekiyor. 465 milletvekili olan Millî Meclisde çoğunluğu sağlamak için, lüzumlu olan sekiz — on oy merkeze yakın gruplardan her zaman için kolayca temin edilebilir.

General De Gaulle
Zaferle çıktı

Seçimlerden önce yapılan tahminlerde U.N.R. (Union pour la Nouvelle Republique — Yeni Cumhuriyet Birliği) ve De Gaulle'ü destekliyen grupların büyük kayıplara uğrayacağı sanılmıştı. De Gaulle'ün tarihi şahsiyetini ve prestijini ortaya atarak 28 Ekim referandumundan galip çıkması, seçimler için esas kabul edilmemişti. Oysa, büyük bir çoğunlukla Fransız seçmeni, yaşlı liderin sözüne uyarak, seçimlerde oyunu referandumun sonucu yönünde kullandı. Şurası muhakkak ki 28 Ekim referandumu, normal şartlar altında geçmemiş, kıyasıya bir mücadelenin etkileri genel seçimlere de sirayet etmiştir.

De Gaulle'ün Fransanın siyasi hayatına vermek istediği yön, seçmeni ikna etmiş, buna karşılık, siyasal partiler aralarında arzu edilen dayanışmayı kuramamış, ortak bir program meydana getirememiştir. O kadar ki siyasal partiler, birinci tur sonuçlarından sonra dahi, seçim çevrelerinde ittifak kurmayı tamamiyle başaramadılar. Sadece bazı yerlerde, mahalli teşekküllerin inisiyatifi ile adaylar birbirleri lehine çekildiler. Örneğin, Komünistlerle işbirliğini sırf küçük düşmemek için reddeden Guy Mollet, kendi seçim çevresinde Komünistlerin desteği ile seçilebildi. U.N.R. Başkanı *Michel Debre de Komünistlerin oyununa gelerek*, seçimi kaybetti.

De Gaulle'cülerin Komünistlerle işbirliğini ihanet saymalarının partileri halkoyunda daha da küçülteceği gerekçesiyle, liderler bu yolu tutamadılar. İkinci Dünya Savaşından sonrakine benzer bir Halk Cephesi kurulamayınca, De Gaulle'ün zaferi kolay oldu. Siyasal partilerin dağıtmaya muvaffak olamadığı kara bulut, IV üncü Cumhuriyet. Bu rejimin acı anılarını halkın gözünden silemiyen siyasal partilerin, bundan sonraki çabaları, siyasal partilerin bir «Modern Cumhuriyet» kurabileceklerini halka inandırmak yolunda olmalı.

De Gaulle'ün ve onun görüşlerine yaklaşan gözlemcilerin kanaati, Fransanın siyasal yaşamının bir dönemeç döndüğü merkezinde. Halk tarafından doğrudan doğruya oyla seçilecek üstün yetkili bir Cumhurbaşkanı ve ona taraftar bir Meclis tarafından yönetilecek Fransa, otoritaryanizm tehlikelerine kapılmazsa — ki bu çok güçtür — istikrar yolunda olumlu adımlar atabilecek. Ancak De Gaulle'den sonra ne olacağı sorusu cevap beklemektedir.

BATI ALMANYA

Spiegel olayına gizli istihbarat servislerinin karıştığı anlaşıldı.

Spiegel meselesinin kamu oyundaki tepkileri ve siyasal kişilerin bu yüzden çekişmeleri devam ediyor. Geçen hafta pazartesi günü Nuremberg'deki toplantıda Liberal De*mokrat Parti sorumlu yöneticile*ri koalisyondan çekilmeye karar verdiler. Gerçek anlamda bir kabine buhranı henüz başlamış sayılmaz ama, Strauss feda edilmezse, genel seçimlere bile gidi*lebilir.*

Herr Franz — Josef Strauss ise belki de siyaset hayatının son kozunu oynuyor. Hristiyan—Demokrat Partinin Bavyera eyaletindeki kolunu teşkil eden Hris*tiyan—Sosyal Parti (C.S.U.)* başkanı, geçtiğimiz pazar günkü eyalet seçimleri dolayısiyle çetin bir mücadeleye girişmiş bulunuyor. İspanya'daki Spiegel muhabiri Condrad Ahlers'in tevkifine doğ*rudan doğruya müdahale ettiği* anlaşılan Strauss, başka çare kalmadığını görerek, «Spiegel» e resmen savaş ilân etti. Ona göre, bu dergi mensupları ve onları destekleyenler Batı Almanya'nın gü*venliğini tehlikeye atıyor* ve Strauss'a her zaman hücum eden Moskova'nın ekmeğine yağ sürüyordu. Hristiyan — Demokrat Parti seçim beyannamelerinde de bu savaşı açıkça izlemek mümkün: *«Hainlerle suç ortaklığı memleke*tin güvenlik ve hürriyetini tehdit etmektedir. İhanet mi, güvenlik mi sorusuna verilecek cevap Hristiyan — Demokrat Parti lehinde oy kullanmak olmalıdır.» Strauss'un muhalifleri ise ferdi hürriyetlerden ve Savunma Bakanının Spiegel meselesine haksız müdahalesinden söz açıyorlar.

Bonn'dan Nuremberg'e kaymış olan siyasal ağırlık merkezi, bu seçimler dolayısiyle Bavyera'ya atlamış bulunuyor. Hristiyan—Sosyal Parti başkanı bu mücadeleden galip çıkarsa, Bonn'a otoritesini kuvvetlendirmiş olarak dönecek ve koalisyondan çıkmamak hususunda direnebilecek. Strauss'un partisi (C.S.U.) yenilir veya geçen seçimlere göre, ağır kayıplara uğrarsa, Savunma Bakanının halkoyunda mahkûm olduğu kanaati kökleşebilecek, yeni koalisyonu kurmak da kolaylaşacak.

Kuvvetli bir ihtimal olmamakla birlikte, C.S.U.'nun seçimleri kaybetmesinde, Ortak Pazar'ın ortak tarım politikası aleyhinde kampanya açmış bulunan sağcı Bavyera partisinin de rolü olabilir. C.S.U. geçen mahalli seçimlerde oyların % 45,6'sını almıştı. Aynı seçimde liberaller oyların % 5,6 ve Sosyal — Demokratlar da % 30,8 ini toplamıştı.

Hesse eyaletindeki seçimlerin sonucunu göz önüne alır ve buna göre bir değerlendirme yapmak istersek, Hristiyan — Demokrat Partinin seçimlerde bir miktar kayba uğrıyacağını düşünebiliriz. Bu eyalette 1945'den mülteciler partisi ile koalisyon yapan Sosyal — Demokratlar iki hafta önceki seçimlerde mutlak çoğunluğu ele geçirmişler ve bu «Spiegel» meselesinin lehte bir sonucu olarak sayılmıştır.

Geçen hafta gizli istihbarat servisleri ile Millî Savunma Bakanlığı karşı casusluk teşkilâtı*nın Spiegel'e karşı bir çeşit sem*pati duyduklarını işaret etmiştik. «Westfaelische Runschau» gazetesi bu konuda heyecan yaratan bir haber yayınladı. «Spiegel» meselesi ile ilgili olarak tevkif edilmiş olan Albay Witch'i gizli istihbarat servisleri başkanı General Gehlen savunmuş. Teşkilâtın bir sözcüsü *de albayın yakında serbest bıra*kılacağını söylemiş. Gizli bir servisin sözcüsü olmıyacağı ve bu konuda başbakanlığın bundan önce yalanlamalar yayınlamış olduğu gözönüne alınırsa, haber *gerçekten «esrarengiz».* Fakat Spiegel meselesinde bir iktidar oyununun ve özellikle savunma konusundaki ayrılığın büyük ölçüde etkisi olduğunu önceden işaret etmiştik. Olaylar, bu tahminleri *doğrulamakta ve Gehlen'in Savun*ma Bakanlığına bir askerin getirilmesine taraftar olduğu da ister istemez akla gelmektedir.

«Spiegel» meselesinde federal hükümetin yanlış bir adım attığı ve geri dönmekte büyük güçlüklerle karşılaştığı her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

NİXON NİYE KAYBETMİŞ?

«Millî Yol» dergisi, 23 Kasım Cuma günkü sayısında Nixon'*un son seçimlerdeki yenilgisini* şöyle anlatıyor:

«Amerika'da seçimler yapıldı. Senato'da ve Temsilciler Meclisinde partiler eski nisbetlerini aşağı yukarı muhafaza ettiler. Bâzı yerlerde Demokrat Partinin ufak tefek kazançları oldu. Buna da başlıca sebeb olarak, Kenndy idaresinin evvelce tenkit konusu olan, kızıllara karşı fazla yumuşak siyasetini terk etmiş ve Küba'ya karşı yeni ve sert bir siyasete girişmiş olması, ileri sürülüyor.

Seçimlerin en dikkate değer noktası eski Cumhurbaşkanı adayı Nixon'un Kaliforniya valiliği için girdiği seçim mücadelesini kaybetmiş olmasıdır. Amerikan siyasi geleneğine göre, böyle bir valilik seçimini kaybeden bir kimse Cumhurbaşkanlığı adaylığı şansını da kaybeder. Buna göre Nixon'un siyasi hayatı bitmiş sayılmaktadır.

Bu yenilgiyi daha ezici kılan husus, Nixon'u mağlûp eden rakibinin gayet silik bir şahsiyet ve başarısız bir vali oluşudur.

Nixon'un bu mağlûbiyetinin sebebi şudur: Kaliforniyada kuvvetli bir sağcılık hareketi vardır.

Partilerin kendi aday seçimlerinde Nixon'un karşısına kendi partisi içinde aşırı sağcı bir aday çıkmıştı. Nixon parti içi çekişmesinde onu mağlûp etti. Ama bu arada sağcılığa hücumlarda bulunduğu için sağcı kitleyi kırdı. Üstelik esas seçimlerde, karşısındaki rakibi Nixon'un solunda olduğu için, Nixon, «Sağcılar nasıl olsa, ehven—i şer olarak, bana rey vereceklerdir. Ben ortadaki reyleri ürkütmeyeyim» diyerek sağcılara karşı iyice soğuk davrandı. Sağcılar ise, ilerideki adaylara ve partiye iyi bir ders olması için, bu seferlik silik ve hafif solcu bir kimsenin vali seçilmesini de göze alarak Nixon'a sırt çevirdiler.

Bundan sonra, acı ders öğrenilmiştir. Cumhuriyetçi partinin adaylarını çok daha sağcı renk taşıyanlardan seçmesi ve sağcılığa kıymet vermesi beklenir.»

Bizim aşırı sağcıların bu mantığına uyulursa, Amerika'daki Cumhuriyetçi Parti'nin «aşırı sağcı» aday gösterdiği her yerde seçim kazanması gerekirdi. Oysa, Temsilci Judd, Senatör Capehart gibi kimselerin kaybetmiş olması, bu pek bilimsel tezi çürütmektedir. California Valisi Brown da, partisi içinde bir kısmı kendinden daha sol olan heveslileri yenerek adaylık kazanmıştır: Brown'a kızan solcuların da oylarını Nixon'a vermeleri ve onu kazandırmaları gerekmez miydi? Olayları, «sağ—sol» gibi beylik kliselerin dışına çıkıp doğru dürüst izlemeyi ne vakit öğrenecek bizimkiler?

İTALYA

Nenni sosyalistlerinin önümüzdeki seçimlerden sonra hükümete katılma isteği, komünist partiye büyük darbe vuracak.

Sola açılışın zaferi

Sosyal demokratlar ve Sosyalistlerle işbirliği yapmanın sosyal ve ekonomik alanda toplum yararına olan etkileri görülmeye başlayınca, Fanfani hükümetinin «sola açılış» (apertura a sinistra) politikası siyasal alanda da olumlu sonuçlar alınmasına yolaçmaktadır. Son haftalarda yapılan mahalli seçimlerde komünistlerin devamlı oy kaybetmelerini bu şekilde yorumlamak muhakkak ki en mantıkî yol. Uzmanların araştırmaları komünist oyların daha çok sosyalist partiye kaydığı sonucunu veriyor.

Bundan dokuz ay kadar önce Fanfani merkez—sol hükümeti temsilciler meclisindeki 88 yeri ile Sosyalist Partinin desteğine dayanmaktadır. Bu hükümet kurulduğu sırada, «sola açılış» po*litikasının nasıl bir sonuca vara*cağı hakkında siyasal gözlemciler kesin bir tahminde bulunamıyorlardı. Genellikle iki şık ileri sürülüyordu: Hristiyan — Demokrat ve diğer merkez partilerin sola *doğru kayması, veya sosyalistle*rin komünistlerle bağlarını koparak, merkeze kayışları. Fanfani hükümeti, tarafsız dış politika uygulanmasını isteyen ve mahalli idarelerde komünistlerle iş*birliği yapan Nenni sosyalistleri*ne görev vermemişti. Fakat Nenni sosyalistlerinin meclisteki tutumları, hükümetin ayakta kalması için zorunlu idi.

Ekim ayının sonlarında toplanan Sosyalist Parti merkez komitesinde lider Pietro Nenni bu iki şıktan sonuncusunu tercih ettiğini belirten bir davranışta bulundu. Sosyalist Parti hükümetle müzakereye girişerek beş yıllık ortak bir program kabul etmeliydi. Bunun anlamı, en azından komünistleri boşamaktı. Nenni, ortak programın ana hatlarını açıklamaktan titizlikle kaçındı ama, koalisyon partilerinin zaten kabul ettikleri belirli sosyal ve ekonomik reformların daha şumullendirilmesini isteyeceği ve mahalli idarelerde komünistlerle birlikte hareket etmekten vazgeçeceği yolunda taahhütte bulunacağı anlaşılmaktadır.

Nenni'nin bu kararı geçen hafta toplanan Saragat liderliğindeki sosyalistlerin yani demokrat sosyalistlerin kongresini önemli derecede *etkiledi.* Gelecek İlkbaharda yapılacak genel seçimlerde Nenni'nin sosyalist partisinin hükümete katılması ihtimali çalışmalara hâkim oldu. Ortaya çıkan sonuç Sosyalist Partinin hükümete girebilmesi için dış politikada tarafsızlıktan, iç politikada komünistlerle işbirliğinden vazgeçmesi merkezinde. Zaten Nenni, sola açılış denemesi başlangıcında NATO'ya karşı olmadığını, fakat ülkesinin bu savunma teşkilâtı içinde daha serbest ve etkili olmasını istediğini belirtmişti. Hristiyan — Demokrat Parti merkez kurulunda da bu mesele görüşülmektedir. Katolik partinin sağduyu ve sosyal sorumluluk sahibi liderleri, sol partilerle işbirliği yapmanın kendilerine bir miktar oy kaybettirdiğini kabul etmekle birlikte, komünistleri geriletmeye zorlamakla İtalyan demok*rasisine hizmet ettiklerine inanı*yorlar.

İNGİLTERE

Muhafazacıların en güvendikleri bölgelerde yapılan ara seçimler, *sosyalistlerin* ilerlediğini doğruladı.

Çanlar Mac Millan için çalıyor

Geçen hafta, beş seçim çevresinde yapılan ara seçimler, 69 yaşındaki Macmillan için hayli telâş verici şekilde sonuçlandı. Muhafazacı parti adayları, beş çevreden üçünde seçildiler ama, bir önceki seçime kıyasla ağır kayıplara uğrayarak.

Sosyalistler (İşçi Partisi) her çevrede büyük başarı sağladılar. Beş seçim çevresi de Muhafazacıların en güvendikleri bölgeler. Özellikle South — Morthants ve Central — Morfol çevreleri, «Tory» lerin yenilmez kaleleri. Sosyalistlerin kazandığı Woodside ve Weymouth çevrelerinde 1959 genel seçimlerinde muhafazacı adaylar binlerce oy farkla seçilmişler. Bu çevrelerde Sosyalist adaylar 2084 ve 6887 oyluk farkları kapatarak bin oy kadar farkla seçildiler. Oysa bir bölge dışında muhafazacı adayların seçimi kazanmaları 200 oy fark sayesinde mümkün oldu. Tory'lerin kalesi sayılan South — Morthants ve Central — Morfol'daki 7000'e yakın oy farkları, bu ara seçimlerde âdeta eridi. Önümüzdeki genel seçimlerde Muhafazacıların, bu kalelerini 200 oy farkına dayanarak muhafaza etmeleri bile güç.

İngiltere'de seçimler, dar bölge usulüne göre yapılmakta ve her çevreden bir milletvekili seçilmektedir. Geçen seçimlerde, halen iktidarda bulunan Muhafazacı Parti ile muhalefetteki İşçi Partisinin aldığı oyların toplamları arasındaki fark bir milyondan pek fazla değildi. Matematik bir oran kurma, Macmillan ekibinin yüzünü *güldüremiyecek.* Henüz 1963 seçimleri hakkında kesin tahminler de bulunmak için vakit erkense de, MacMillan'ın Avam Kamarasına şimdi olduğu gibi, güvenilir bir çoğunlukla girmesinin güç olduğu söylenebilir. Hattâ, Liberallerin de işçiler ve çalışanlar lehine tâvizler vermeye hazırlandığı gözönüne alınırsa, Avam Kamarasının teşekkül tarzı «sola açılış»ın zaferini yansıtabilir.

MacMillan, dört — beş ay önceki ara seçimlerinde de partisinin yenilgiye uğraması üzerine, Temmuz ayının ilk haftalarında, «sert» diye vasıflandırılan kabine değişiklikleri yapmıştı. Gençleştirme politikasının üzerine, Muhafazacıların son kongresinde ortaya atılan ileri sosyal görüşler, İngiltere'de mücadele ortamının, örneğin Türkiye'den, ne kadar farklı olduğunu gösterir. Fakat Muhafazacıların bu kımıldayışları dahi, İngiliz seçmeninin yönelimini fazla etkiliyememiş. Ortak Pazar müzakerelerinin uzayıp gitmesi de Muhafazacıların gerilemesine yol açmıştır.

Sosyalistler, şimdiden iktidara gelmek üzere hazırlanmaya başlamışlardır.

Başbakan Mac Millan
Tehlike göründü

TİYATRO

Arena'da ÜBÜ

Taksim'de, Sıraserviler caddesinde, yeniden onarılan bir binanın üst katında, repertuvarında salt öncü ve ileri oyunlara yer veren, yeni, minik ve çok sevimli bir tiyatro açıldı.

Adı : A R E N A .

Halkımıza, en verimli toplumsal ve kültürel besini ve tadı cömertçe vereceğini sandığım bu sanat kaynağını, açan da, onaranlar da, oynayanlar da sağol sun.

Arena Tiyatrosu, ÜBÜ ile oyuna başladı. «Perdesini açtı» demiyorum. Çünkü, bu tür meydan tiyatrolarında, oyuncu ile seyircinin arasını bölen ve gerçeğe aykırı görünen, klâsik perde yoktur.

ÜBÜ, Türk seyircisinin alışık olmadığı bir biçimde kaleme alınmış, sosyal bir yergidir.

Piyesin kahramanı ÜBÜ BABA, yeryüzündeki bütün iğrenç bencil ve sömürgen karakterleri kalıbında toplıyan, insanoğlunun budalalıklarını, aşağılık duygu ve davranışlarını, pintilik ve korkaklığını, kan dökücülüğünü, de jenere psikopat diktatör taslaklarının içinde çırpındıkları moral çirkefi yansıtan bir yaratıktır.

Alfred Jarry'nin ÜBÜ BABA'sı, Servantesin Don Kişotu, Balzac'ın Goriot Babası gibi, dünya sanatının ölümsüz tiplerinden olmuştur

A. Jarry, kalın bir yer tutan, bir sıra ÜBÜ'ler kaleme aldı. Şiir kitapları, bir roman ve almanakları ile gününün sanat akımlarına katılmasını bildi.

Arkadaşları Rimbaud ve Lautreamont ile birlikte meydana getirdikleri sacayağı üzerine, daha sonraları, Dadaisme ve Surrealisme kuruldu ve gelişti.

1873 te doğan Jarry, 1907 de Pariste, bir hastane köşesinde, alkol ve eter kullanmaktan bitik ve inmeli olarak dünyaya gözlerini kapadı. Jarry'nin yergisi, amansız ve yıkıcı idi. Ama, onun toplumda yıkmak istediği çirkinlik ve çirkefliklerin de iler tutar yeri ilmadığı ortadadır.

ARENA Tiyatrosunun büyük bir başarı ile oynadığı ÜBÜ, aslında KRAL ÜBÜ ile ZİNCİRLİ ÜBÜ adlı iki ayrı oyunun, ünlü Fransız tiyatro yöneticisi Jean Vilar tarafından birleştirilmesinden doğmuştur.

Oyunun ilk bölümü KRAL ÜBÜ'den, son bölümü ZİNCİRLİ ÜBÜ'den alınmıştır.

Aramızda nice ÜBÜ'lerin dolaştığını düşünürsek, ÜBÜ oyununun, kötülüklerle savaşta ne kadar somut — elle tutulur — bir iş gördüğünü kolay kavrarız.

KRAL ÜBÜ, tam bir toplumsal yergidir. Bir psikopat koltuk düşkününün, korkudan canavarlaşan bir pinti diktatörün gülünçlü serüvenidir. O, bir bakıma, Charlie Chaplin'in Diktatör filminde canlandırdığı Hitler'i andırır.

Yergilerini gittikçe keskinleştiren Jarry, sonunda sinik bir kıvama geldi. Oyunun ikinci bölümünde, toplumsal bir yerginin yanı sıra, bireysel bir yergi de göze çarpmaktadır. Krallığı da, köleliği de deneyen ÜBÜ'nün yazarındaki korkunç umutsuzluk, oyunun sonuna doğru en acı bir biçimde seyirciyi kavrar.

Avant — garde tiyatronun öncülerinden sayılan Alfred Jarry, modern kara yerginin ilk belirtileri sezilir.

ÜBÜ'nün, çevirisi ve yönetimi, kostüm ve dekorları, müzik ve ışığı, dansları kusursuz.

Oyunda rol alanların hepsi, rollerinde başarılı. Ama, ÜBÜ rolündeki Ergun Köknar, doğrusu erişilmez bir başarıya ulaşmış.

Başlarken, bizlere unutulmaz bir sanat şöleni veren, Arena Tiyatrosu topluluğunu, yürekten kutlular, öncü repertuvarları ile, sonuna dek başarıdan başarıya koşmasını isterim.

Tiyatro seyircimiz, hiç değilse, böylece, gerçek tiyatronun ne olduğunu ve ne olmadığını, öbürleri ile karşılaştırarak öğrenebilir.

ÜBÜ, kendileri de birer ÜBÜ olan, görüşleri nasır bağlamış, kimi kalem oynatıcımızın betine gitmiş, bu gibiler yanılıp da tersini yazsalardı, üzülürdüm. ÜBÜ'ler, bu oyunu seyrederken, kendilerini gördükleri için, küplere biner elbet. Yoksa, piyeste, normal kimseler için alınacak hiçbir çapraşıklık bulunmuyor.

(Bok), (Sidik) gibi gerçek pisliklerin adlı adınca bu yergide, ÜBÜ BABA'nın ağzından sık sık saçılması kaçınılmaz. Çünkü, bunlarsız ÜBÜ olmaz! ÜBÜ, olmıyanların, koşup, ARENA Tiyatrosundaki ÜBÜ'yü tekrar tekrar görmelerini ve gerçek tiyatrosever dostlarına sağlık vermelerini candan dilerim.

Musa GERÇEKÇİ

Ergun Köknar «Übü»de

RESİM

Ankara Türk Devrim Ocağının Güz Sergisi

Bir süredir olumlu çalışmalarına tanık olduğumuz Ankara Türk Devrim Ocağı'nın Güz Resim Sergisi 27 Ekim cumartesi günü, Ocak Başkanı Yüksel Altıner'in yaptığı bir konuşmadan sonra, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit tarafından açıldı. Sanat çabalarını, sanat ve kültür kolunu kurarak düzenliyen Devrim Ocağı, yılda iki kez «İlkbahar» ve «Güz» adı altında resim sergileri açmayı kararlaştırmıştır.

Katılan sanatçıların verdiği açılış kokteyline Anayasa Mahkemesi üyesi Salim Başol da gelmişti. Törene, İran Şahını karşılamaya gittiğinden, gelemiyen Cumhurbaşkanı sergiye 4 Kasım günü gelerek, iki saat ayrı ayrı yapıtlarla ilgilenmiş ve özellikle modernlerin üzerinde durarak, sanatçılariyle tanışmak istemiştir.

Ankara Türk Devrim Ocağı'nın Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi ile birlikte bulundukları eski Meclis Başkanlığı binasında düzenlenen sergi, ölçü bakımından her yıl bir kez açılan Devlet Resim ve Heykel Sergilerinden daha ağır basıyordu. Sırf Ankara sanatçılarının ünlülerine değil, yeni isimlere de yer verilmişti bu sergide.. Örneğin, Müşerref Köktürk, Suphi Kaner ve Zihni Hazinedaroğlu. Daha önce, bir iki kez yapıtını gördüğümüz yenilerden Sevim Alganer, az tanıdığımız Afife Ecevit, Mazhar Aykut ve Ferit Apa'yı, bu sergide oldukça izliyebiliyoruz. Yine yenilerden sayabileceğimiz, İstanbulda bir defa özel sergi açmış olan Fethi Arda'nın, büyük bir kompozisyonunu, soyutçu Yedilerden Aysel Orhon'un üç olumlu yapıtını da bu sergi bize gösterdi.

Bahattin Akay, yeni bir yola dönmüş, son çalışmaları daha etken bence. İki yapıtı serginin olumlularından.

Hamiyet Akdeniz, Nimet Berdan'ın ablası. Sanatçı, kardeşi gibi Akademi okumamış ama, güzel resimler yapmış. Bir ay önce ölen Akdeniz'in anısına saygı olarak ilk kez bu sergiye katılması arzulanmış.

Nevzat Akoral, Amerika dönüşü, ilk defa bu sergiye katıldı. «Hitit Kaplanı» nı daha önce Milli Kütüphane galerisinde açtığı özel sergide görmüş ve sevmiş şarıya ulaşmasını da ilgiyle izliyoruz. Bakalım, Amerika'dan neler getirmiş bize, ya da bizden, resmimizden neler götürmüş oraya, daha anlıyamadık.

Sevim Alganer'in figüratif gibi olmıyanını da aynı titizlikle ele aldığını anlıyoruz. Alganer'in yapıtlarında sarı — yeşil'in çokça konuştuğu sezilmektedir.

Ferit Apa'nın portreleri üzerinde olumlu tartışmalar yapılabilir. «Kaleiçi» si de güzel ama, Milli Piyango vitrininden ve seyrek de olsa katıldığı sergilerden biz onu artık portreci olarak tanımağa başladık.

Fethi Arda'nın «Kalafat Yeri», yerliyerinde bir kompozisyon. Bu yapıtı ile Akademi Resim Bölümü 1958 birincisi gelmişti; rahmetli hoca, ressam Zeki Kocamemi'nin atölyesinden.

Mazhar Aykut'un sevimli ve güzel nonfigüratifleri bir hayli çoğalmış. Bu tarz sanatta bilinçli adımlar atıyor. İki türü de aynı kurallarla ortaya koyduğu görülüyor. Yakında Ankara Türk Devrim Ocağı, sanatçının «Resim» üzerine sürekli beş konferansını sunacak.

Nimet Berdan'ın bir büyük yanıltısı var: Doğadan yaptığı peyzajlarına bakarak, onları daha büyültüp ikinci kez işlemek. İkinci çıkan, ilki kadar etkili olmuyor. Doğa karşısında yaptığı bir peyzajı ile atölyesinde büyüttüğü bir başka peyzajını önemle yanyana asmışlar.

Zuhal Bükülmez, «Portre» ve «Köy Kızları» ile iyi bir Kocamemi öğrencisi olduğunu belli ediyor.

Semra Dağa da, emeğinin en olgun yapıtlarını vermiş. «Balıkçılar» ı kompozisyon ve resim kuralları bakımından oturmuş bir yapıt. Sanatçıyı bütün içtenliğimizle kutlarız.

Afife Ecevit'in üç güzel yapıtını izliyoruz. Ölçüleri biraz uzatırsa, yerinde olacak kanısındayız. Sıcak ve tatlı Rize'yi fırçasına iyi dolamış.

Nevide Gökaydın, üç ayrı baskı tekniği ile ortaya çıkardığı yapıtlarından koymuş sergiye. «Irazca» anası hem konu, hem de ifade bakımından hemencecik dillere destan oldu çıktı.

Cemal Güvenç'in bu kezki üç yapıtı, İlkbahar sergisine verdiklerinden daha ilginç. Işını, rengini havasiyle iyi oranlıyan sanatçılardan.

Zihni Hazinedaroğlu'nun koltuğunda üç karpuz var. Şiiri öne alıyorsa resme yazık ediyor. «Oda içi» denli yapıtlarını gördükten sonra resmi ikinciliğe düşürmesine gönlümüz elvermiyor. Ankara Türk Devrim Ocağı, sanatçının ilk özel sergisini aralık ayında sunacak

Suphi Kaner, ressam, mimar ve dekoratördür. Ağaçlarını sevdik. Akademi'den yetişip de resim sevmeyen, hem de yapmıyan mimar olur mu? Kaner, bunu doğruluyor bize.

Müşerref Köktürk'ün ilk kez yapıtını son Devlet Sergisinde görmüştük. Oradaki çalışmasına örnek «Portre» idi, başarılıydı. Bu sergiye verdikleri çekici ve oyalayıcı..

Nigâr'lar bir âlem. Resim sanatının her okulundan örnek verebiliyorlar. Metin Nigâr, yüzünden üzüntüsü akan bir «Acı» portre koymuş. Yazılarını da ilgi ile izlediğimiz sanatçının yağlı ve tutkallı boyadaki başarısı alkışlanacak cinstendir. «Tepedeki Kulübe» guvaş boyasına güzel bir örnek.

Nazmiye Nigâr'ın üç kompozisyonu da tam anlamiyle önce birer ezgi, sonra sürrealist olsun, abstre olsun, birer iş. Minyatürden Ebru'ya dek Türk sanatını önemle izliyen bir değer olarak kendisini tanıyoruz.

Aysel Orhon, Bedri Rahmi Eyüboğlu'dan Akademide öğrendiklerine çok şeyler eklemiş. «Yazı» adlı yapıtı, hem ölçü, hem de konu ve işleniş yönlerinden daha ilginç, öteki yapıtlarından.

Nermin ve Numan Pura'lar, güzel ve zevkli çalışmalar vermişler. Numan Pura'nın çalışma gücü seyirciyi büyülüyor.

Adnan Turani'nin yapıtları üzerine söyliyecek sözümüz yok. Melodi fışkıran resimler. «Küçük Kompozisyon» örneğin müzik ve resim bu denli kaynaşabilir ancak.

Üren'ler Paris'te, yapıtları bu sergide. Melâhat Üren'in «Banyodan Sonra» sı ve «Portre, Eşref Üren» i bilinçli çalışmasına örnek. Çıplağı Akademide çalışmış, yapmış etkisini veriyor.

Eşref Üren'in «Zaferden Sonra» adlı eskizini bir daha seyirciye göstermek istemişler. Bu, daha önceki yıllarda sergilenmiş olan büyük bir kompozisyonun küçük ve elle çalışılmışı. Kıymetli resim, güzel resim.

Ocağın, önümüzdeki «İlkbahar 3. resim sergisi» geniş olarak duyurulacak ve bütün başkent olumlu sanatçılarının katılmaları sağlanacaktır.

Ocaklıları ve sanatçıları bütün içtenliğimizle kutlarız.

Münip ÖZBEN

SOSYAL YAYINLAR
Jonh Strachey
SOSYALİMZ NEDİR
Engels
L. FEUERBACH ve KLÂSİK ALMAN FELSEFESİ
CACHİN
SOSYALİZMİN IŞIĞINDA BİLİM VE DİN
R. Garaudy
JEAN - PAUL SARTRE ve MARKSİZM
Plehanov
SANAT VE SOSYALİZM
SOSYAL YAYINLAR—P. K — 716 — İSTANBUL
YÖN — 135

Rıfat ILGAZ
SAKSAĞANIN KUYRUĞU
MİZAH HİKAYELERİ
Çıktı: Genel Dağıtım yeri:
Kemal Karatekin Ankara Cad. No. 44
YÖN — 134

SERVETE GİDEN YOL..
TASARRUF SAHİPLERİNE AÇIKTIR
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI
Basın A — 00003/65—137

Türkiye İşçi Partisine dair...

Doğan Avcıoğlu

İftira kampanyası

Türkiye İşçi Partisi etrafında bir iftira kampanyası estiriliyor. Yok partiyi müseccel komünistler idâre ediyormuş, yok şu adam şöyleymiş, bu adam böyleymiş diye. Kendi kurdukları Partiye. Yeni İstanbul ağızıyla demagojik isnatlarda bulunan kurucular bile eksik değil.

Bu artık bıkkınlık veren bir hikâye. Özellikle çok partili hayata girdiğimiz tarihten beri, her Allahın günü bir komünistlik hikâyesi dinlemeye alıştık. Geçen sayımızda, Bölükbaşıdan naklen açıkladığımıza göre, Moskova Radyosu methettiği için D.P. ye de komünist denmiş. Mareşal Fevzi Çakmak bile komünistlik isnadından kurtulamamış. İnönü ise, Büyük Millet Meclisinde komünistlerin başı ilân edilmiş, C.H.P. komünist yuvası olarak gösterilmiştir.

Bugün de yok 27 Mayısçılar şöyleymiş, yok komünistler hükümete sızmış, yok sosyalistler maskeli komünistlermiş, yok Bizim Radyo şöyle diyormuş, böyle paralar dönüyormuş tarzında bir kampanya ısrarla sürüdürlüyor. Futbol sahasında, kızınca hakeme komünist diye boğıran futbulcular dahi mevcut...

Bu kampanyaların başarısız olduğu söylenemez. Memleketin fikir hayatı ve yüzlerce vatanperver bu iftiralardan ıstırap çekti. Hasan Âli Yücel ve Tonguç, bu iftiraların kurbanı oldu. Değerli hocalar, böyle kampanyalar yüzünden Üniversiteden uzaklaştırıldı. Bu hocaların hür Batı Üniversitelerinde kolaylıkla kürsü bulmaları. ne derece isabetli davrandığımızı göstermeye yeter. Barış beyannamesi imzalamışlar diye mahkûm edilen değerli aydın kişiler ve hocalar da var. Ama bilelim ki, aynı beyannameyi, isimlerini saygıyla andığımız, komünizme şiddetle aleyhtar birçok dünya çapında şöhret de imzalamıştır.

Komünistlik yaygaraları kimlerin işine yarıyor? Bunu da bilmekte fayda var. Unutmıyalım ki memleketimizde vergi adaleti istemek, komünistliktir. Köy Enstitüleri komünistliktir. Toprak reformu, komünistliktir. Hür fikir komünistliktir. İnsanın insan tarafından istismarına isyan etmek komünistliktir.

Bu yaygaralardan kimlerin faydalandığı ise ortada: Mevcut istismar düzeninin mahsulü olan bir mutlu azınlık ancak komünistlik isnadı sâyesinde, halk efkârını uyutarak, imtiyazlı durumunu devam ettiriyor. Vatan ve millet sevgisinden yoksun sömürücüler, gerçek milliyetçileri ve vatanperverleri, bu silâha başvurarak tesirsiz hâle getiriyorlar. Komünistlik yaygaralarının altında böyle aşağılık oyunlar yatmaktadır.

Komünizme elbette karşıyız. Anayasanın da yasakladığı komünizm memleketimizde suçtur. Komünist faaliyetlerin cezalandırılması yerindedir. Buna bir itirazımız yok. Yalnız komünizme gerçekten karşı çıkanların. neredeyse bütün millete komünist demeye varacak olan bu tehlikeli oyuna son vermeye çalışmaları lâzım. Uluorta herkese komünist denirse, sakınmak istediğimiz bu ideloji, çok kişinin gözünde, korkunç hâlini bir gün kaybedebilir. Silâhlar geri tepebilir. Bunun için komünizmin ne olduğunu ne olmadığını açıkca bilmekte fayda var.

Eski Temyiz Başkanı Halil Özyörük, teferruatlı bir konuşma yaparak. komünizmin ne olduğunu Meclis kürsüsünden açıklamıştı. Özyörük'ün dünyaca kabul edilen tarifi şu: «Cebren işçi sınıfının diktatörlüğünü kurmak istemek komünistliktir.»

Gelelim şimdi Türkiye İşçi Partisine. Bu parti ne istiyor? Kanlı ihtilâllerle sınıf diktatörlüğü kurmak mı? Hayır. Tüzükteki partinin amaç maddesi şu fıkra ile son buluyor: «Halkın oyu ile kanun yolundan iktidara gelen Türkiye İşçi Partisi, halkın oyunu kaybedince, yine kanun yolundan iktidardan çekilir.» Bu parti hâlen neyin kampanyasını yapıyor? TİP, Anayasaya aykırı kanunların kaldırılmasını ve anayasanın tam bir şekilde uygulanmasını gerçekleştirme dâvası peşinde.

Komünistlik bunun neresinde? Yok efendim, bu sözler aldatmacadır, perde arkasında şu var, bu var, diyenler olabilir. Yalnız bu kimseler, ciddî ve inandırıcı delillerle ortaya çıkmak zorundadırlar. Bunu yapan yok. Sâdece, bir sürü hayasız adam, «vay, müseccel komünistler» diye haykırıyor...

Eğer yetkililerin iddia ettiği gibi, sahiden demokratik rejim içinde yaşıyorsak, emekçilerin haklarını demokratik yollardan gerçekleştirmek istiyen TİP, en az diğer partiler kadar muhterem sayılmalıdır. Hattâ, Mecliste temsil olunan partiler statükoyu savunurken, bugünkü istismar düzenine karşı dikilen TİP, diğer partilerden her halde çok daha fazla sempatiye lâyıktır.

Sosyalist gerçekçilik

Memleketimizin dengeli bir demokrasiye kavuşabilmesi için emekçilere dayanan doktrin partilerine ihtiyaç var. Atatürkün özlediği Türkiyeyi kurmak için gerekli olan hızlı kalkınma, köklü reformlar, sosyal adalet ve bilimsel bir plân, ancak emekçilerin menfaatleriyle bağdaşabilir. Bu saydığımız zaruretler, bugünkü hâkim sınıfların menfaatleriye çatıştığı içindir ki, köklü reformlardan kaçınılmış, soysal adalet ilkesi ve plân kuşa döndürülmüştür. Başka bir deyişle, memleketimizin ilerleme yoluna girmesi, emekçilerin toplum hayatında sesini kudretli şekilde duyurmasına bağlıdır. Bu yüzden, ümitlerimiz, emekten yana partilere bağlanmıştır. Aydınlar ve diğer partilerden yavaş yavaş soğuyan emekçi halk külleleri. böyle bir partinin hasretini duymaya başlamışlardır. Fakat öyle görünüyor ki, T.İ.P. özlenen parti olamadı.

Bu konuda, hayallerimizi gerçekler yerine almak şeklinde bir alaturkalığı bırakıp, düşüncelerimizi çırılçıplak ortaya koymayı, sosyalistliğin icâbı sayıyoruz. Sosyalizmin ve sosyalist metodun temel vasfı, gerçekçiliğidir. Sosyalistler en sert tenkitleri hasımlarına değil, kendilerine yöneltirler. Şimdiye kadar, sosyalizm ve emekçiler bundan ancak fayda görmüşlerdir.

Durum şu: Geçmiş devrelere nazaran memleketimizde nisbeten daha elverişli bir ortam mevcut olmasına rağmen, TİP'in beklenen gelişmeyi gösterdiğini söylemek çok güçtür.

TİP toplantıları sönük geçmiştir. Az sayıda insanın katıldığı bu toplantılarda, çoğunluğu, partiler yerine. sivil polisler, gazeteciler ve bâzı meraklılar teşkil etmiştir. Eyüp ve Altındağ gibi işçi bölgelerinde yapılan açılış toplantılarında, işçilerin partiye rağbet gösterdiklerini söylemek zordur. Hele antidemokratik kanunlarla *ilgili Bayazıt* toplantısında, sayıları 150 ilâ 200 ü bulan zorba misafirlerin yanında, asıl dâvetlilerin azınlıkta kalması, ümit kırıcı bir manzara olmuştur. Bunun sebebini, sadece dâvetli aydınların gevşekliğinde aramak, bizi doğru hükümlere götürmiyecektir. Başta partinin genel sekreteri olmak üzere, bâzı sendikacıların partiden ayrılışını ve kurucuların sayısının son basın bülteninde 11 den 8 e düşmesini, münhasıran yüreksizlik ve tatlısu sendikacılığı» ile izaha çalışmak, gerçeği tamamen aydınlatmıyacaktır. Daha önemlisi, Öncü gazetesi tarafından yürütülen, antidemokratik kanunlarla ilgili imza kampanyası, beklenen ilgiyi toplamamıştır. Kampanya, İşçi Partisine aitti. Üniversite gençliği ve çeşitli derneklerce de aktif şekilde desteklenen bu kampanyaya, TİP üyeleri yakınlarıyla birlikte katılmışlardır. Konu da, kamu oyunun 15 yıldır işittiği antidemokratik kanunlar olduğuna göre, imza toplama işinin başarıya ulaştırılması nisbeten kolaydı. Buna rağmen, toplanan imza sayısı 2 bin civarında kalmıştır. İmza işi ne kadar yürütülürse yürütülsün, bir siyasi partinin hem de disiplinli olması gereken bir işçi partisinin öncülüğünü yaptığı bir kampanyaya katılanların 2 bin civarında kalması, büyük bir zayıflık işaretidir.

Ciddi tedbirler alınmadığı takdirde, partinin geleceği fazla ümitli gözükmemektedir. TİPİ destekliyen gündeliklerin yayın hayatından çekilmesi ve TİP aleyine yöneltilen kampanyanın şiddetlenmesi, partinin güçlüklerini daha da arttırabilir.

Gerçekten kaçış

Bu neden böyle oldu? Bütün dünyada kurulu düzene karşı çıkan sosyalist partilerinin gelişmesi elbette kolay değildir. TİP, bütün siyasi partileri, ağaları, yerli ve yabancı kapitalistleri, basının büyük kısmını karşısında bulmuştur. Bu engelleri aşıp, halka sesini duyurmak güçtür. İşçi sınıfı ise henüz yeni yeni gelişmektedir. İşçilerimizde, sınıf şuuru ve mücadele geleneği mevcut değildir. Sendikalar zayıf ve dağınıktır, liderler de ekseri halde, burjuvalaşmış kimselerdir. Aydın çevrelerde bile, sosyalizm yeni yeni tartışılan bir konudur. Sosyalizm, hızlı ve âdil bir kalkınma metodu olarak, gittikçe daha fazla sayıda aydını kendine çekmektedir. fakat sosyalizm konusundaki görüşler henüz vuzuhla kavuşmaktan uzaktır. Üstelik, yıllar boyu süren baskı sonucu, sosyalizmin memleketimizde umacı hâline getirildiğini unutmamak lâzım. Hâkim sınıflar, Rusyaya karşı duyulan antipatiyi de istismar ederek, aslında komünizmin panzehiri olan sosyalizmi, komünistlik gibi göstermekte fazla güçlük çekmiyorlar. Bu çevreler, Yemende ve Afrikada bile, normal bir fikir cereyanı sayıldığı halde, memleketimizde sosyalizmi bir küfür saydırmayı başarmışlardır. Bu durum, sosyalizmi kolayca benimsiyebilecek çevrelerde dahi, korku ve çekingenlik yaratmaktadır.

Başka memleketlerde mevcut olmayan handikaplarla yola çıkmamıza rağmen. bunlar yenilmez güçlükler değildir. Türkiyemizin önümüzdeki birkaç yıl içinde, iç ve dış olayların da zorlamasıyla kesin şekilde sosyalizme yöneleceğine inanmış bir insan olarak, bu güçlükleri çekinmeden açıklıyoruz. Esasen, ancak güçlükleri olduğu gibi gören ve değerlendirmesini bilen bir sosyalizmin memleketimizde gelişme şansı vardır.

TİP'in beklenen başarıyı gösterememesinde, bu güçlükleri küçümsemesinin payı büyük olsa gerektir. TİP idarecilerinin gerçekçiliğe uymayan tutumu, çeşitli şekillerde tezahür etti:

Bir defa TİP idarecileri, Türkiyenin gelişme safhasını, sosyal kuvvetlerin durumunu ve mevcut ortamı gözönünde tutmadan, sınıf önderliği dâvasını, en önemli mesele olarak ortaya attılar. Parti liderleri ve entellektüelleri, işçi sınıfının önderliği meselesinin, içinde bulunduğumuz şartlar altında, sosyalist gelişmenin en hayati dâvası şeklinde ortaya atılmasını, mevsimsiz sayanlara karşı, hırçın bir tutum takındılar. Bu doğmatik tavır onları, aydınların, gençliğin ve statükoya karşı olan diğer çeşitli kuvvetlerin, sosyalist hareketteki rolünü küçümsemeye itti.

Bâzı partili yazarlar, «aydın sosyalizmi» diye hayali kavramlar, yarattılar ve kendi yarattıkları kavramlara şiddetle saldırdılar. Bu bölücü ve uzlaşmaz davranış, TP'in çeşitli tabakalarda taraftar bulmasını ve sempati toplamasını güçleştirdi. Halbuki Türkiyenin somut şartları daha toplayıcı formüllere gitmeyi ve daha uzlaşıcı davranmayı zorunlu kılıyordu. Sosyalizmin, milli felâket şeklinde gösterildiği bir memlekette, ilk hedef, katı bir doktrincilik gayretinden çok, sosyalizmi umacılıktan kurtarmak ve bu fikri meşrulaştırmak olmalıydı. Bu açıdan, sosyalizmin milliyetçi ve istiklâlci vasfı, din ve aileye karşı olmayan hüviyeti, hürriyetçi ve demokratik tutumu ve komünizmi önleyecek tek yol olduğu, ilk plânda belirtilecek meselelerdi. Sosyalizmin önüne dikilen asırlık engelleri devirmek ve bu ceryan hakkındaki şüphe ve iftiraları az çok giderebilmek için bu, zaruriydi.

Yeni formüller lâzım

Diğer taraftan, sosyalizmin bir çırpıda gerçekleştirilemiyeceğini unutmamak lâzım. İnanıyoruz ki, Türkiye, yakın bir gelecekte sosyalizme doğru yönelecektir. Fakat sosyalizme ulaşmak, uzun zaman istiyen bir iştir. Önce sosyalizme giden yolu aşmak lâzım. Bu sebeple, malûm sosyalist sloganları ardarda sıralamak yerine, sosyalizm yolundaki engelleri kaldıracak ve statükoya karşı olan, bütün kuvvetleri toplıyabilecek formüllere öncelik vermek lüzumludur. Bu bakımdan, sosyal adalet ve hürriyet içinde hızlı kalkınma dâvasını ön plâna almak, bunun için gerekli antikapitalist ve antifeodal mücadele etrafında bütün devrimci kuvvetleri bir araya getirmeye çalışmak, gerçekçi bir davranış olacaktır. Sınıf önderliği dâvasının ön plâna alınması, memleketin bugünkü objektif şartları gözönünde tutulursa, kuvvetleri dağıtmaktan başka bir işe yaramaz.

Somut meselelerin ihmali

Başka bir hatâ parti liderlerinin somut meselelerden kaçışı oldu. Parti bu yüzden akademik bir hüviyet kazandı. Meselâ Altındağ İlçesinin açılış töreninde konuşan parti lideri, antidemokratik kanunlardan, silâhsızlanma meselesinden uzun uzun bahsettiği halde, gecekondu konusunda tek kelime söylemeye lüzum görmemiştir. Eyüpteki açılış töreninde de faşizmle mücadele konusu akademik şekilde ele alındığı halde, Eyüplüleri en yakından ilgilendiren işsizlik konusu unutulmuştur. Bütün partilerin en önemli dâvası olan köye girme konusunda, Parti liderinin sâdece, köye girmenin zorluğu üzerinde durduğunu hatırlatıyoruz. Daha bunun gibi, sendika, toplu sözleşme ve grev kanunu meselelerinde İşçi Partisinin görüşünü bilmiyoruz. Vergi reformu, işçi ücretleri, zirai fiyatlar kalkınma plânı gibi konularda da partinin görüşü belli değildir. Halbuki partiler, fazla akademik gözüken konulardan çok, somut meselelerdeki tutumlarıyla kütleleri topluyabilirler.

Bütün bu tenkitleri, tenkit etme zevkimizi tatmin için yapmıyoruz. Sosyalist hareketin bütünlüğü konusunda da, YÖN'ün başlangıçtan itibaren ne kadar titiz davrandığı ortadadır. Maksadımız, sosyalizmin zaferine inanmış insanlar olarak, memleketimizin emekten yana tek doktrin partisine, yüklendiği büyük sorumlulukları hatırlatmak ve kendi kendini tenkide dâvet etmektir.

Partinin genişliyebilmesi ve memlekette varlığını kabul ettirebilmesi, görüşler, davranışlar ve kişiler topyekûn bir tenkit süzgecinden geçirilmedikçe mümkün gözükmemektedir. Hataların hepsini dış kuvvetlere yükleme gayreti ve «gelsinler, düzeltsinler» tarzındaki iddialar, «kendi kendini tenkit» ihtiyacını değil. «kendi kendinden memnuniyeti» gösterir.

Sosyalizmin zaferine ve bütünlüğüne inanmış olarak, TİP idarecilerini, sosyalist aksiyon ve program konusunda düşünmeye çağırıyoruz.